

KERKÜKLÜ ŞAİR KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİ

Melak Atella Abdulsattar ABDULSATTAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Zeliha GÜNEŞ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Mayıs 2020

ÖZET

KERKÜKLÜ ŞAİR KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİ

Melak Atella Abdulsattar ABDULSATTAR

Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs 2020

Danışman: Doç. Dr. Zeliha GÜNEŞ

Irak Türk edebiyatı, geçmişten günümüze kadar devam eden bir edebiyattır. Günümüzde Irak Türk edebiyatında dizelerini insanlara seslenmek için kullanan bir şair vardır. Bu şair kendisine edebiyat dünyasında şiirleriyle yer bulan Kara Vahap'tır. Farklı yıllarda yayımladığı şiir kitaplarını iki ciltte toplayan Kerküklü şair Kara Vahap'ın şiirleri bu çalışmamızın konusudur. Bu çalışmada şairin Türkiye Türkçesiyle yazdığı şiirler konu, dil, anlatım ve biçim yönüyle incelenmiştir. Ayrıca şair Türkmen milletinin yaşadıklarını şiirlerine yansıtarak gelecek kuşaklar adına bir vatan bilinci oluşturmak ister. Kara Vahap'ın yaşadığı dönemini de anlatan kaynakları tarayarak dört bölüme ayırdığımız bu çalışma Türkmen tarihini, sosyal, ekonomik, siyasal ve edebî ilişkilerini de kapsamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kara Vahap, Irak Türk edebiyatı, Türkmen, Kerküklü Türkmen şair.

ABSTRACT

POETRIES OF KARA VAHAP

Melak Atella Abdulsattar ABDULSATTAR

Department of Turkish Language and Literature

Anadolu University, Social Sciences Institute, May 2020

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Zeliha GÜNEŞ

Iraqi Turkish literature is a literature that continues from past to present. There is a poet in the Iraqi Turkish literature who uses his verses to make himself heard, as well. This poet is Kara Vahap who has found a place for himself in world literature with his poems. Poems of Kara Vahap, a poet from Kirkuk who compiled his poetry books published in various years in two volumes, are the subject matter of this study. In this study, the poetry composed by the poet in Turkish is investigated in terms of content, language, expression and form. Also seen that the poet wanted to create a home-consciousness on behalf of the next generations by reflecting the poetry of the Turkmen nation to his poems. This study, which we have divided into four parts having read the sources illuminating the period Kara Vahap lived in as well, covers the history and social, economic, political and literary relations of Turkmen, too.

Keywords: Kara Vahap, Iraqi Turkish Literature, Turkmen, and Turkmen poet from Kirkuk.

ÖNSÖZ

Irak Türk edebiyatında adını şiirle duyuran Kara Vahap, şair kimliğiyle yaşadığı dönemin şahitliğini yapar. Farklı yıllarda yayımladığı şiir kitaplarını *Şiir Eserlerim 1. Cilt* ve *Şiir Eserlerim 2. Cilt* adlarıyla iki ciltte toplamıştır.

Önceliğini her zaman vatanına ve milletine veren şairin dizelerinde Irak Türkmenlerinin çektiği sıkıntılar, buna karşılık halkın direnişi ve mücadelesi görülür. Şiirlerde kelimelerini o yaşanmışlığı hissettirecek derecede başarıyla kullanan şairin, dile hâkimiyeti ve sadeliği dikkat çeker. Ayrıca sevinç, aşk, sevgi, acı ve hüznün ve daha birçok duygu şairin eserlerinde kendine has bir şekilde işlenir. Öte yandan şair, hayatındaki dönüm noktalarını da şiirleri aracılığıyla kendine has bir üslup ve biçimle yansıtmıştır.

Bu bağlamda çalışmamızda ilk olarak Kara Vahap'ın hayatına yer verilmiş; ailesine, eğitime ve çalışma hayatına değindik. İkinci bölüm içeriğe ayrılmıştır. Burada şairin ele aldığı belli başlı konular en sık yer verdiklerinden başlayarak değerlendirilmiş, örnekler verilmiştir. Üçüncü bölüm dil ve anlatıma ayrılmıştır. Bu bölümde edebî sanatlar, sapmalar, konuşma diline özgü özellikler örneklerle ele alınmıştır. İncelemenin son bölümü ise biçime ayrılmıştır. Bu bölümde şairin iki cilt hâlinde yayımladığı şiirlerin biçim özellikleri incelemiştir.

Son olarak çalışmamda yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Zeliha GÜNEŞ'e, beni desteleyen eşim Orhan OSMAN'a teşekkür ederim.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

(İmza)

Melak Atella..Abdulsattar..Abdulsattar

(Öğrencinin Adı Soyadı)

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KARA VAHAP'IN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ	7
1.1. Kara Vahap'ın Hayatı	7
1.1.1. Ailesi	7
1.1.2. Eğitimi	7
1.1.3. Çalışma Hayatı	8
1.2. Edebî Kişiliği	9
1.2.1. Şiir Yazmaya Başlaması	9
1.2.2. Edebiyat ve Şiir Üzerine Fikirleri	12
1.2.3. Şiiri Tanımlaması	13
1.2.4. Şiir Hakkındaki Diğer Düşünceleri	13
1.3. Eserleri	14

İKİNCİ BÖLÜM

2. KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİNDEKİ KONULAR	17
2.1. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Toplumsal Konular	17
2.1.1. Vatan ve Türkmen Milleti	17

2.1.2. Mücadele Ruhu ve Şehitler	33
2.1.3. Ambargo Dönemi ve Açlık	57
2.1.4. Barış	65
2.2. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Bireysel Konular	66
2.2.1. Aşk	66
2.2.2. Kadın	79
2.2.3. Sevişmek	80
2.2.4. Hayat Anlayışı	80
2.2.4.1. Ölüm	95
2.2.4.2. İnanç Değerleri	99
2.2.5. Haksızlık	103
2.2.6. Kibir	109
2.2.7. Ümit ve Ümitsizlik	112
2.2.8. Yalnızlık	115
2.2.9. Hüzün	121
2.2.10. Su	124
2.2.11. Meslek Seçimi	124
2.2.12. Hasret	126
2.2.13. Dost	126
2.2.14. Kitap	126
2.2.15. Türk ve Türkiye	127
2.2.16. Zaman	128

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİNDE DİL VE ANLATIM	129
3.1. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Dil	129
3.1.1. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Konuşma Dili	129
3.1.1.1. İkilemeler	130

3.1.1.1.1. <i>Ayrı İkilemeler</i>	135
3.1.1.2. <i>Deyimler</i>	136
3.1.1.3. <i>Konuşma Diline Özgü Soru Kalıpları</i>	137
3.1.1.4. <i>İkinci Kişiyeye Seslenme</i>	138
3.1.1.5. <i>Karşılıklı Konuşmalar</i>	138
3.1.1.6. <i>Kısa ve Eksilteli Anlatım</i>	139
3.1.1.7. <i>Halk Diline Özgü Sözcükler</i>	141
3.1.1.8. <i>Dille İlgili Öteki Tespitler</i>	146
3.2. <i>Kara Vahap'ın Şiirlerinde Anlatım</i>	147
3.2.1. <i>Kara Vahap'ın Şiirlerinde Edebî Sanatlar</i>	147
3.2.1.1. <i>Mecazlar</i>	147
3.2.1.1.1. <i>Benzetme (Teşbih)</i>	147
<i>Tam Teşbih (Teşbih-i Mufassal, Ayrıntılı Benzetme)</i>	148
<i>Pekiştirilmiş Benzetme (Teşbih-i Müekked)</i>	155
<i>Kısaltılmış Benzetme (Teşbih-i Mücmel)</i>	156
<i>Uz Benzetme (Teşbih-i Belîğ)</i>	157
3.2.1.1.2. <i>Eğretileme (İstiare)</i>	160
<i>Açık Eğretileme (Açık İstiare)</i>	160
<i>Kapalı Eğretileme (Kapalı İstiare)</i>	161
3.2.1.1.3. <i>Somutlaştırma</i>	162
3.2.1.1.4. <i>Düzdeğişmece (Mecaz-ı Mürsel)</i>	163
3.2.1.1.5. <i>Kinaye</i>	164
3.2.1.1.6. <i>Kişileştirme (Teşhis)</i>	165
3.2.1.2. <i>Anlamla İlgili Sanatlar</i>	174
3.2.1.2.1. <i>İlgileme (Tenasüp)</i>	174
3.2.1.2.2. <i>Güzel Nedene Bağlama (Hüsn-i Talil)</i>	179
3.2.1.2.3. <i>Abartma (Mübalağa)</i>	179

3.2.1.2.4. Karşıtlık (Tezat)	180
3.2.1.2.5. Yineleme (Tekrir)	181
Çok Ekli Yinelemeler	181
Önyinelemeler	183
Artyinelemeler	187
Metinsel Yineleme	188
3.2.1.2.6. Ünlem (Nida)	189
3.2.1.2.7. Anıştırma (Telmih)	190
3.2.1.2.8. Terdit (Beklenmezlik)	192
3.2.1.3. Sözle İlgili Sanatlar	193
3.2.1.3.1. Türetim (İştikak)	193
3.2.1.3.2. Döndürme (İade)	194
3.2.2. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Anlamsal Sapmalar (Alışılmamış Bağdaştırmalar)	195

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİNDE BİÇİM	204
--	-----

SONUÇ	217
-------------	-----

KAYNAKÇA	219
----------------	-----

I. Çalışmaya Esas Olan Kaynaklar	218
--	-----

II. Yararlanılan Kaynaklar	218
----------------------------------	-----

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

GİRİŞ

Hayatı baştan başa bir edebî türe sığdırmak mümkün değildir. O yüzden hissedilen duygu ve akıldan geçen fikirler asıl noktadır. Kelimeleri bir anlam içinde sıralayarak bütün bunları anlatmak için en uygun edebî tür şiir iken bunları yazan şairler de bahsettikleri bu konuları okuyucuya bir anlam içinde aktaran insanlardır. Bir iğnenin delikten geçerek bir iş için hazır olması gibi şairin kaleminde de kelimeler ve konular da bir ruha ve anlama bürünür. Olayların ve his dünyasının da şaire etkisiyle ortaya güzel eserler çıkmaktadır. İşte bu eserlerden ikisi de Kara Vahap'ın da on şiir kitabını iki cilt hâlinde edebî hayata kazandırdığı şiir kitaplarıdır. Duygularını her durumda dizelere aktarmadan duramayan şair, şiirin onun “kanına doğduğundan itibaren aktığını” söyler. Kara Vahap içinde bulunduğu zamanın da normal bir zaman dilimi olmadığını farkındadır. Ülke topraklarını zulümden kurtaracağını söyleyen Batılı devletler, daha sonrasında zulmü yapanların ta kendisi olmuştur. Bir milletin sömürge altında bütün kimliğinin ve varlığının son bulacağını okuduğu tarihî kitaplardan olsun büyüklerinden dinlediklerinden olsun gayet iyi bilen şair, özgürlüğün önündeki bu devletlere karşı milletçe direnmek ve onlara karşı mücadele etmek gerektiğini söyler. Burada Irak Türkmenlerinin yaşadığı bu zorluklar hakkında kısa bir bilgi vermeyi gerekli gördük. İhsan Yılmaz, bütün uğraşlara karşın bu asimilelerin başarılı olmadığını anlatır.

“Türkmenler, bin yılı aşkın bir süredir Irak topraklarında yaşamaktadırlar... Genel olarak bakıldığında Türkmenler politik mücadelelerinde barışçıl yöntemleri seçmişlerdir. Türkmenler, silahlı çatışmayı reddeden bir toplum olarak da bilinmektedir. Türkmenler, meşru haklarını kazanmak için çaba sarf etmektedirler. Türkmenlere haklarının verilmemesi durumu, Irak'ın işgal edilmesinden sonra da ABD tarafından sürdürülmektedir. Irak Türkmenleri ABD'nin işgali sonrasında Irak'tan dışlanarak asimile edilmek istenmiş...”¹

Irak Türk edebiyatı, 1918'lere kadar sürmüştü; fakat daha sonra İngiltere'nin ülkeyi sömürge hâline getirmeye başlamasıyla Türkmenlerin diline “azınlık dili”² muamelesi yapılmış ve ülkede Türkçe eserlerin bulunması ve okunması zorlaşmıştır.

“Irak Türk Edebiyatı, Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden ve 1918'den sonra bölgenin işgale uğraması üzerine sarsıntı geçirmiş ve yeni filizlenmeye başlayan edebî akımların önü kesilmiştir. Özellikle Türkiye'de Batı tesirinde gelişerek yeni ekoller hâlinde

¹İ. Yılmaz (2006). Geçmişten Günümüze Irak'ta Türkmen Politikası. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), s. 127.

²N. Özkan (2009). Irak Türk Edebî Dilinin Tarihî Gelişimi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 4 (8), s. 92.

ortaya çıkan, böylece eski şiir geleneğinden kopan modern edebiyat dönemi başlarken, bu gelişmelerin dışında kalan Irak'taki Türk edebiyatçıları uzun süre eski şiir geleneğini sürdürmeyi anavatan Türkiye'ye bir bağlılık olarak algılamıştır.”³

Genel olarak Irak Türk edebiyatının bugünlere gelene kadar farklı geleneklerden beslendiğini ve aşamalardan geçtiğini görmek mümkündür. Araştırmalara göre bu edebiyatın Eski Türk edebiyatı ve halk edebiyatıyla yazan şairleri ve onlara ait edebî ürünler vardır. Bu yüzyıla gelene kadar Türkmen edebiyatının gelişiminden kısaca bahsetmek istiyoruz.

Irak Türk edebiyatı ile ilgili “Nesimî El-Bağdadi'nin yaşadığı döneme denk, (1370-1417) hiçbir Irak Türkmen şair ve yazarının yetiştiği saptanılmadı.”⁴ Bununla birlikte “Irak Türkmen edebiyatının yazılı ilk verimleri Nesimî (1370-1417), Dede Korkut'un yazıları ile Fuzulî'nin de yazdığı şiirlerin birçoğu Türkmence idi. Nesimî şiirleri yazdığı yıllarda Orta Asya ve Azerbaycan'da Irak'a göç dalgası süren Oğuz soylu Türkmenlerin arasında kullanılan dil; Türk dillerinin Oğuz grubunun, Oğuz-Selçuk yarım grubuna giren, telaffuz, morfoloji, sentaks ve şive bakımından hemen hemen Azerbaycan dili aynı şekilde idi.”⁵ Ayrıca “Yaşadığı dönemde büyük yankı uyandıran Nesimî, Türkçe'nin günümüzde Azeri diyalekti denilen eski Anadolu Türkçesi ile yazan şair olarak, büyük ün kazanmıştır. Fuzulî dâhil, kendinden sonra gelen birçok şairi tesiri altına almıştır.”⁶

Eski Türk edebiyatı geleneğine ait edebî özelliklerle yazan Nesimî'den sonra hayatı boyunca Irak dışına çıkmadığı anlaşılan “Türk edebiyatı tarihi içinde müstesna bir yere sahip olan Fuzulî, divan şiiri geleneğinin doruğuna çıkabilmiştir. Doğuştan şiir yeteneğine sahip olduğunu fark ederek, bu vadide çaba harcamıştır.”⁷ Arapça, Farsça ve Türkçe de edebî eserler vermek “... bu bakımdan şairi, Irak'ta Türklüğün beşiği sayılan Kerkük bölgesi kültür ortamının yetiştirdiği bir değer olarak görmek mümkündür.”⁸

³S. Saatçi (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. s. 160.

⁴Ş. Küzeci (2006). *Kerkük Şairleri (Irak Türkmenleri) I. Cilt*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. s. 14.

⁵Küzeci, 2006, a.g.k., 15.

⁶S. Saatçi (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinden erişilen e-kitap adresi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/11213,imadettinnesimipdf.pdf?0> (Erişim tarihi: 04.05.2020.)

⁷S. Saatçi (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinden erişilen e-kitap adresi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/11214,fuzulipdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 04.05. 2020.)

⁸S. Saatçi (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinden erişilen e-kitap adresi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/11214,fuzulipdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 04.05. 2020.)

“Bağdat ve dolaylarında yetişip yaşayan ve Fuzulî'nin izinde giden Iraklı Türkmen şairlerinden İlmi, Zaidi, Cevheri, Hakiki ve Hadimi gibi şairler vardı.”⁹ Onlar dışında Irak Türkmen edebiyatından bu geleneğe ait edebî ürünler verenler olarak “Erbilli Garibî, Şeyh Faiz, Safî, Kâbil, Şeyh Rıza” denebilir. Son olarak da “Daha çok Molla Sadık adı ile tanınan şair, Sadık mahlasını kullanmış, aruz ölçüsüne bağlı, divan edebiyatı tarzında şiirler yazmıştır. Bu yönü ile Irak Türk edebiyatı tarihinde, eski geleneği sürdüren en son temsilcilerinden biri sayılır.”¹⁰

Türkmen diliyle ilgili değişimler de “Osmanlı egemenliği ile Nesimî'nin ölümünden sonra 117 yıl süren bu durum farklı yönlerde sapmaya başladı. Böylece Irak Türkmen dili ve edebiyatı ikiye bölündü; halk dili Azerbaycan Türkçesinin etkisindedir.”¹¹ N. Özkan da konuyla ilgili olarak şu önemli duruma dikkat çeker: “Irak Türkleri arasında kullanılan ağızlar, hem kültürel açıdan hem de ağız coğrafyası bakımından Azerbaycan Türkçesiyle Türkiye Türkçesi arasında bir geçiş ve bağlantı alanı oluşturmaktadır.”¹²

Irak Türkleri arasında Türkçe, Türk kimliğinin önemli bir parçasıdır. “Irak’ta yetişen Türk şairlerinin hepsinde bu bölgenin mahallî ifadeleri ve kültür özellikleri belli ölçülerde görülmektedir. Ancak Irak’taki mahallî edebiyatın ilk önemli ismi Hicrî Dede’dir (1908-1952). *Kerkük Hatıratı* isimli eserinde divan ve halk edebiyatı tarzını ustaca birleştirmekle kalmamış, mahallî ağız ve kültür özelliklerini de başarıyla yansıtmıştır.”¹³

Irak’ın bağımsızlığını kazandığı 1920’li yıllardan sonra ise Irak Türkmen edebiyatı bir azınlık edebiyatına dönüşmüştür. Ancak bu dönemde de Irak Türkmenleri, Türkiye’deki edebî dili ve edebiyat gelişmelerini izlemeye devam etmişlerdir.¹⁴ Azınlık kalan bu edebiyatta kültürel bilinçlenmen önemlidir. Bu konuda Türkmen halkını bilgilendiren “Atâ Terzibaşı, Irak Türklerinin edebiyatı, kültür ve folklor dünyası üzerine yaptığı araştırmalarla tanınmıştır. Şöhreti Irak’tan başka Türkiye ve Azerbaycan

⁹Küzeci, 2006, a.g.k., 16.

¹⁰S. Saatçi (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinden erişilen e-kitap adresi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/11245,mehmedsadikpdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 04.05. 2020.)

¹¹Küzeci, 2006, a.g.k., 15.

¹²Özkan, 2009, a.g.k., 104.

¹³Özkan, 2009, a.g.k., 102.

¹⁴Özkan, 2009, a.g.k., 89.

dolaylarında da yayılmıştır. Bu yönü ile Irak'ta Türk kültürünün en büyük temsilcisi olmuştur.”¹⁵ Bu durum fazla uzun sürmemiş ve “Irak'ta Türkçe eser veren edebiyatçılar, bu ülkede rahat yazma imkânını kaybettikleri dönemlerde Türkiye'ye göç etmişlerdir. İlk kuşak olarak Haşim Nihat Erbil, Necmettin Esin, Ömer Öztürkmen; ikinci kuşak olarak ise Nefi Demirci, Ziyat Akkoyunlu, Suphi Saatçi, Mahir Nakip, Ümit Tokatlı, Ziyat Köprülü, Habib Hürmüzlü, Ekrem Pamukçu gibi bilim ve kültür adamları Türkiye'de Irak Türkleri ile ilgili eserler vermektedir.”¹⁶

Ülkesinden göç edenler olduğu gibi Türkmen topraklarında Türkiye Türkçesi ile yazmaya devam etmeye çalışan şairler de vardır. Bu şairlerden biri de çalışmamıza konu olan Kara Vahap'tır. Doğduğu toprakları, orada yaşananları ve oradaki insanların neler hissettiklerini şiirleriyle anlatan şairin şiirlerinde milletin maddi ve manevi değerlerini çok güzel bir şekilde aktardığını görürüz. Türkmen ilini ve Türkmen milletini sömürmek isteyen bu düşmanlara karşı ülkeyi sabır ve fedakârlıkla yapacakları direnişle kurtaracaklarını belirtir. Bu yolda en büyük güç kaynağının iki bin beş yüz yıldır yandığı söylenen Babagürgür¹⁷ ve inandıkları dinin müjdesi olduğunu da belirtir. Bununla birlikte bu yolda canını veren insanlar şehit mertebesine erer ve bu da şairin gözünde çok değerlidir. Çünkü onların vatanlarının kurtuluşu için yaptığı fedakârlık bütün bir milleti kurtarmış ve Türkmen milletin devamlılığını sağlamıştır.

Ülkenin kendi içinde yaşanan bu sıkıntılar gibi kişinin kendiyile ve çevresindeki insanlarla yaşadığı sıkıntılar da vardır. Her zaman her şeyin iyi bir şekilde yaşanması ve sonuçlanması için uğraşılsa da beklenen olmayınca insana üzüntüden başka bir şey kalmaz. Bu gibi üzüntülerin başında aşk ve bu duygunun hissedildiği kişi olan sevgilidir. Onunla beraber gelen yalnızlık ve ümitsizlik, insanı sıklıkla saran duygulardır. Bu duyguların farklı durumlarda ortaya çıktığını şiirlerinde gördüğümüz Kara Vahap, ümitsizlik için “mantar gibi” ifadesini kullanır. Duygularını yoğun yaşayan bir insan

¹⁵S. Saatçi (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı web sitesinden erişilen e-kitap adresi: <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/11260,ataterzibasipdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 04.05.2020.)

¹⁶Özkan, 2009, a.g.k., 104.

¹⁷Kuzey Irak'ta 1927 yılında ilk kez bulunan zengin petrol yatağı “Babagürgür” adıyla anılır. Babagürgür'ün, kırk metre çapındaki yerde yanan ateşinin 2500 yıldır sürdüğü düşünülmektedir. Bu yer, Irak'ın en büyük petrol yatağıdır. Her gün on binlerce varil petrolün çıkarıldığı bu yer, tüm ülke için önemli bir gelir kaynağıdır.

olarak hayat içinde inandığı değerlere göre karar alan ve ona göre etrafını algıladığını gördüğümüz şair, şiirlerini bu konular etrafında yazmıştır.

İnsanların kendi benliklerini tanıması gerektiğini düşünen Vahap, bu bağlamda insanın insanı anlamasını da bekler ve haksızlığa tahammül edemez. Kendi yaşadığı olaylardan hareketle çalışıp çabalamasına rağmen hakkının hiç hak etmeyen birine verilmesine üzüldür. Bunu da şiirlerinde okuyucuya sezdirir.

Ülkece çekilen açlık zamanlarını sık sık şiirlerine konu etmiş olan şair, buna sebep olarak ambargo dönemlerini gösterir. Çekilen açlık nice hayatları söndürmüş; ülkede tek bir lokma bulmak lüks olmuştur.

Gelişen dünyada internetin bu kadar yayılmasından da rahatsızdır. İnternet ve yayın teknolojilerinin gelişmesiyle yapılan programların bazı zamanlarda tehdit olarak algılanmasını¹⁸ bu çağda yorucu ve “acayip”¹⁹ olduğunu düşünen Kara Vahap, şiirlerine de bunu yansıtmıştır.

Yeni bir dünyaya doğan insan, kendi seçimi dışında olan bir ailede doğar. Anne, baba ve kardeşinden yana hislerini paylaşan şairin çocuklarından da bahsettiği bir şiiri vardır. Çocuklarının geleceğine²⁰ önem veren Kara Vahap, annesini²¹ hayatının en kutsal yerine koyar. Babasından yana şanslı olmayan²² şair, kardeşinin de dönemin etkilerine kapılmasına üzüldür. Çocukları için güzel bir gelecek bırakmak isteyen şair, onlarda da bu konuda ellerini taşın altına koymalarını bekler. Geçmişlerini iyi bilmeleri ve ona sahip çıkmaları gerektiğini her daim belirtir.

Bu çalışmada Kara Vahap’ın şiirlerinin daha rahat anlaşılması için belli konular altında inceledik. Toplu şiirlerini iki cilt hâlinde yayımlayan şair, ilk cildi 1996, ikinci cildi de 2016 yılında bastırmıştır. İki ciltte bulunan on şiir kitabı şunlardır: *Bir Avuç Duygu* (1996), *Elma* (2000), (...) *Ve Ben* (2000), *Burda Barışı Vurdular* (2003), *Mahizer*

¹⁸Kara Vahap, bu konuya şu şiirinde değinmiştir: *BİR AVUÇ DUYGU*, “Ambargo Çağı”, s. 27.

¹⁹Kara Vahap, bu kelimeyi şu şiirinde kullanmıştır: *BİR AVUÇ DUYGU*, “Ambargo Çağı”, s. 27.

²⁰Dört çocuk babası olan şair, bir şiirinde onlara gelecekte de yardımcı olacak öğütlerde bulunur: *ELMA*, “Çocuklarım Bulut, Doğan Umut”, s. 74.

²¹Kara Vahap’ın annesiyle ilgili yazdığı şu şiirler ona olan bağlılığını açıklar niteliktedir: (...) *VE BEN*, “Ay Çiçek”, s. 130, (...) *VE BEN*, “Benim Annem”, s. 156, *ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Benim Annem-2-”, s. 32, *ŞEHİT TÜRKMEN’İN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Adam Olurum,” s. 72, *ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Ben,” s. 173, *BURDA BARIŞI VURDULAR*, “İki Baba Bir Annem Var”, s. 199.

²²Kara Vahap’ın babasıyla ilgili yazdığı şu şiirler ona olan hislerini açıklar niteliktedir: *ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Babam”, s. 120, (...) *VE BEN*, “Babam”, s.151, *ŞİİR GRİBİ*, “Bulut Hataları”, s. 132.

(Yazımı devam etmektedir.), *Şehit Elllerinden Öpen Yoksul* (2003), *Şehit Türkmen'in Üç Noktasıdır* (2003), *Şu Şiirleri Okumayın* (2005), *Şiir Gribi* (2005), *Öpüşün Arka Tarafı* (2000-2015 yılları arasında yazılmış olduğunu belirten şair, bu kitabın basımı hakkında net bir tarih vermemektedir.) Bu eserlerde şairin konulara yaklaşımı, kelime ve anlam zenginliğini bulmak mümkündür. Yukarıda genel hatlarıyla bahsedilen şiir içeriklerini toplumsal konular ve bireysel konular olarak ayırdık. Toplumsal konulardaki başlıklar şu şekildedir: “Vatan ve Türkmen Milleti”, “Mücadele Ruhu ve Şehitler”, “Ambargo Dönemi ve Açlık”, “Barış”. Bireysel konulardaki başlıklar da “Aşk”, “Kadın”, “Sevişmek”, “Hayat Anlayışı”, “Ölüm”, “İnanç Değerleri”, “Haksızlık”, “Kibir”, “Ümit ve Ümitsizlik”, “Yalnızlık”, “Hüzün”, “Su” “Meslek Seçimi”, “Hasret”, “Dost”, “Kitap”, “Türk ve Türkiye” ve “Zaman” olarak belirlenmiştir.

Şiirlerde baskı hatalarından kaynaklanan kimisi Irak Türkmenlerinin o şekilde kullandığı ancak Türkiye Türkçesi yazım kurallarına uygun olmayan kelimelerin detayları dipnotlarda belirtilmiştir. Örneğin, “Aclar Noktası” şiirinin bir dizesinde paranteze alınmış ifade hakkında dipnot şu şekildedir: “(Eshabılkhf)²³ uykusunu yatıyor.” Ayrıca bazı şiirlerde şairin kendi tercihi olarak kullandığı düşünülen ve yazım kurallarına uymayan örneğin, “Deneklem” şiirindeki “Ben x sen = son / İnsan (0) tutulur” gibi görsel semboller yazım hatası olarak değerlendirilmemiş ve dipnotlara dâhil edilmemiştir.

²³Şair *Ashab-ı Kehf*’ten bahsediyor; ancak kitapta bu şekilde basılmış. Baskı hatasıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KARA VAHAP'IN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

1.1. Kara Vahap'ın Hayatı

1.1.1. Ailesi

Kara Vahap, 22 Kasım 1957 yılında Kerkük'e bağlı Tuzhurmatu İlçesinin Hasadarlı Köyü'nde doğar. Annesinin adı Zehra Abbas, babasının adı ise Ahmet Ali Salih'tir. Annesi sancılandığı zaman hastaneye yetişmek ister; fakat oraya kadar tahammül edemez. Şair, bir kaldırım üzerinde doğar. Böylece şairin hayatında kaldırım önemli bir yer tutar.

Babası erken yaşta vefat eden şairin annesi, çocuklarını temizlik yaparak kazandığı parayla okutur. Dokuz kardeşi olan Kara Vahap, hiçbir evladın annesine yük olmadığını, herkesin eğitim hayatına devam ederken çalıştığını belirtir. Öyle ki anne Zehra Abbas, 1996 yılında vefat eder, çocukları kendi imkânlarıyla evlenir ve yuvalarını kurarlar. Şair, annesinin ölümüne üzülmediğini de belirtir. “Vefat beni üzmedi. Ben her zaman annemle gurur duyardım. Hz. Peygamberin bir sözü vardır: ‘Cennet annelerin ayakları altındadır.’ Eminim ki benim annem o hanımlardan birisidir.”²⁴

Annesi vefat etmeden şaire vasiyet eder. O da kendisiyle arasında on dört yaş farkı bulunan teyzesinin kızıyla evlenmesidir. 1988 yılında evlenen Kara Vahap, iki kız iki de erkek çocuğu babasıdır. Şiire olan sevgisi çocuklarının isimlerini de yansır ve hepsinin ismi “ş” harfiyle başlar: Şahin, Şener, Şükran, Şebnem. Şuan da küçük kızı Şebnem ortaokul eğitimi alırken diğer çocukları üniversite eğitimine devam etmektedir.

1.1.2. Eğitimi

O dönemde Vahap'ın köyünde okul yoktur. Babasının mücadeleci bir karakteri olduğunu belirten Kara Vahap annesinin de öğrenmeye ve kendini geliştirmeye açık bir

²⁴Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 221.

insan olduğunu ifade eder. Köyden Tuzhurmatu'ya taşınan ailenin çocukları bu ilçede eğitim hayatına başlar. Şairin gittiği ilkokullarının ve ortaokulun isimleri şu şekildedir: İleri İlkokulu, Kalkınma İlkokulu ve İbni Haldun Ortaokulu. Ailesinin ekonomik durumuna yardımcı olmak isteyen şair, liseyi dışardan bitirmeye karar verir. Daha sonra üniversite sınavına girer; fakat başarılı olamaz. Kendi isteğiyle okul hayatını bırakır. “Eğer okusaydım edebiyat fakültesine gitmek isterdim; çünkü çocukluktan beri içimde edebiyat sevgisi var.”²⁵ diyen şairin bu sevgisine hiçbir şey engel olmaz. 1980 yılında etrafından topladığı kitaplarla Kerkük'te kendi adını verdiği bir kütüphane açar.

1.1.3. Çalışma Hayatı

Küçükken köyde çiftçilik yaparak geçinen şairin ailesi, Tuzhurmatu'ya taşınınca farklı işlerde çalışmaya başlar. Uzun bir süre işçilik yapan Kara Vahap, daha sonra büyük erkek kardeşiyle Kerkük'e gelir. Abisiyle beraber bir süre Kerkük'te yaşayan dayısının yanında kalır daha sonra burada kendi evlerini kurarlar.

Kerkük'te ekmek fırınları da dâhil bulduğu her işte çalışır. Neredeyse her iş çıkışı İzzet İsmail adındaki arkadaşının yanına gider ve onun kütüphanesindeki kitapları okur. Arapça şiirlerin yanı sıra eline geçen her kitabı okumayı sever. Böylece “Kara Vahap bir dönem, aşırı bir şekilde kitap okuma merakına kapılıp onlarca kitap okuyarak kavram zenginliği yeteneğini ileriye doğru geliştirmiştir.”²⁶

Kütüphane açma fikrini o zamanlarda hayata geçirmek için kitap toplamaya başlar. Çoğunlukla Türkmence yazılmış kitapları okumak istese de o dönem Kerkük Türkmenlerine yapılan baskı dolayısıyla bu dilde yazılan kitapların bulunması zordur.

En sevdiği işin kitap satmak olduğunu söyleyen şair, hâlâ kaldırımlarda kitap sattığını da ifade eder.

²⁵Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 221.

²⁶Küzeci, 2006, a.g.k., 247.

1.2. Edebî Kişiliği

1.2.1. Şiir Yazmaya Başlaması

1970’li yıllarda Bağdat’ta çıkan *Kardeşlik* dergisinde “Bir Hoyrat” ve 1974 yılında aynı dergide “İş Yeri” adını verdiği başka bir hoyratı²⁷ yayımlanır. Sonra hoyrat yazmaktan vazgeçer ve 1980-1990’lı yıllarda etkin bir şekilde şiir yazmaya başlar. Özellikle 1990’lı yıllarda onları yayımlatır. Bağdat’ta çıkan Yurt gazetesine de şiirlerini yollar. O sıralarda o dönem Yurt gazetesinin başyazarı olan Abdüllatif Benderoğlu ile tanışır. Benderoğlu, Kara Vahap’ın şiirlerini çok beğenir. Onun şiirlerinin kitap hâlinde basılması için çabalamaya başlar. Şairin basım için yeterli miktarda parası olmadığından Benderoğlu, onun ilk şiir kitabını devletten aldığı parayla bastırır. Böylece şairin ilk şiir kitabı olan *Bir Avuç Duygu* 1996 yılında basılmış olur. O yıldan sonra Türkmen şiiri edebiyatını devam etmediği ve devletin kültürel yayınlara karşı desteği kalktığı için şair, diğer şiir kitaplarını kendi imkânlarıyla bastırır. 2003’ten sonra birçok Türkmen edebiyat ve sanat dergilerinde, gazetelerinde şiirleri yayınlanır. Şairin Aksu gazetesinde de yayımlanmış eserleri vardır. Ayrıca Azerbaycan ve Tebriz gibi yerler düzenlenen şiir yarışmalarında aldığı üçüncülük derecesi vardır.

Aslında şair, ilk kitabının adını *Burda Barış Vurdular* koymak ister; fakat Abdüllatif Benderoğlu, devlet tarafından bu ismin ‘kışkırtıcı’²⁸ bulunacağını söyler. Çünkü o dönem gözler Türkmenler üzerindedir; öyle ki halkın çocuklarına Türk ismi vermesine bile müsaade edilmez. O yüzden devletin bu kitabı basmayı reddedeceğini düşünen Benderoğlu, Kara Vahap’a kitabın ismini değiştirmesini önerir. O yüzden şair, ilk kitabının adını *Burda Barış Vurdular* değil de *Bir Avuç Duygu* olarak değiştirir.

İkinci cildin başında biyografi²⁹ olarak adlandırdığı sayfanın şiir bölümünde yayın ve edebiyat dünyasında kendine ait olan bilgileri yazdığını görürüz. “Arapça şiir kitabı da bastırdım. Türkçe, Arapça şiirlerim eleştirmenlerin ve okuyanların beğenisini çekmiştir. Irak genelinde ve dünya çapında şiir festivallerine ve edebî mahfillerde bulundum.” diyen

²⁷“Güneydoğu Anadolu’da ve Irak’taki Türkler arasında tek başına söylenen bir tür ezgili deyiş.”tir.

Bk. Türk Dil Kurumu [TDK] (2010). *Türkçe Sözlük*. (11. Baskı). Ankara, s. 1113.

²⁸Şairle yüz yüze görüştüm, kendisi bu ifadeleri kullandı. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 223.

²⁹K. Vahap (2017). *Şiir Eserlerim İkinci Cilt*. Kerkük: Avcı Basım ve Yayınevi. s. 2.

şairin, birçok edebî gruplarda sorumlu aldığı görevleri ve üyeliğinin olduğunu görmek de mümkündür:

- “1- Irak Edebiyatçılar ve Yazarlar Birliğinde üye
- 2- Arap Edebiyatçılar ve Yazarlar Birliğinde üye
- 3- Türk Dünyası Genç Edebiyatçılar Birliğinde üye
- 4- Türkmen Edebiyatçılar Birliğinde üye
- 5- Işık Edebiyatçılar Grubu kurucularından
- 6- Kurtuluş dergisinin yazı işleri sorumlusu
- 7- Türkmen Gazeteciler Sendikasında üye.”³⁰

Şiir yazmadan önce Kara Vahap farklı edebî türleri dener. ‘Şişman’ adını verdiği bir tiyatro oyunu yazan şair, bu türde başarılı olmadığını düşünerek roman yazmaya başlar. Eserin adını “Bir Taraflı Sevda” koyar; fakat bu da istediği gibi olmaz. Denediği tüm bu türleri Arapça olarak yazar. En sonunda şiir yazmaya karar verir. Bunun için kütüphanelere gider ve eline geçen bütün şiir kitaplarını, şiirden bahseden her kitabı okur.

Onu şiire iten diğer bir sebebi kendisi kısaca yazdığı biyografisinde anlatır. Burada şiire ayırdığı bölümde şu cümleler vardır: “Anneden doğmadan önce içime sığınan meçhulleri uzun denemelerden sonra şiir olduğuna inandım. 1970 yıllarından beri şiir sancısına merhaba dedim.”³¹

Ailesinde ve çevresinde şiir yazan kimsenin olmadığını söyleyen şairin aslında şiire olan alâkası dedesinin mesleği olan çiftçilikten gelir. Toprak ile uğraşmayı seven dedesinin bu sevgisinden hareketle şair de şiirle kurduğu ilişkiyi şu sözlerle belirtir:

“Bu toprak sevgisinin arkasından ben şiir ilişkisi kurdum. Öncesinde biliyordum içinde bir edebî meçhul var benim kendi içimde ama o meçhulü ne olduğunu bilmiyordum. O meçhul gel zaman git zaman yani zannettim edebiyata dair bir meseledir.”³²

Hiç kimseden yardım almadan kendi kendine şiir yazmayı öğrenen şair, “Otuz iki yıldır şiir okuyorum, yazıyorum ama ne olduğunu hâlâ anlamadım. Ne yazmasını nasıl

³⁰Vahap, 2017, a.g.k., 2.

³¹Vahap, 2017, a.g.k., 2.

³²Şairle yüz yüze görüştüm, kendisi bu ifadeleri kullandı. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 222.

yazılmasını ve ne olduğunu hâlâ anlamadım. Profesörlerin büyük insanların âlimlerin düşünür insanların hayatlarına girdim, hayatlarını okudum.”³³der.

Zaman, mekân ve birlik kavramlarını şiirlerinde temel alan Vahap’ın bu kavramları keşfetmesi okuduğu bir kitapta iki farenin konu alındığı bir hikâyeye dayanır. Kitaptaki farelerin hareketini kavramlar üzerine yoran şairin ilham aldığı bu hikâyeyi kendisiyle yüz yüze konuştuğumuzda şöyle anlattı:

“Bu iki fare bir yumurta çalmışlar ve bu yumurtayı yuvalarına götürmek istemişler. Birinci fare sırtı üzerine uzanır, elleri ve ayaklarıyla yumurtayı tutar. Öbür fare ise yumurtayı tutan fareyi çeke çeke yuvaya götürür. Bundan anladım ki şiir birinci zaman ile mekân ve birlik konusu bu iki noktayı kendime kanun yaptım.”³⁴

Vahap’ın gözünde şiire olan sevgisi biraz da küçükken köyde yaşadığı zamanlardan gelir. Çiftçilikle geçimini sağlayan köylünün ve ailesinin tarlada çalışırken söylediği türküleri ve okudukları şiirleri severek dinleyen şair, o zamanların şiirleri için ilham olduğunu belirtir. O yüzden “Ben kitap okumadım. Çocukken ben annemi vatanımı ayağımın altındaki toprağı bile şiir görüyordum. Ben şiiri bu biliyordum ve anlıyordum benim gözümde her şey şiir. Şiiri insanların gözünden okuyordum.”³⁵der.

Bütün bu eserlerin altına lakap olarak kullandığı “Kara” kelimesinin nereden geldiğini de anlatan şair, çocukluğunda Tuzhurmatu şehrinde yaşarken bir komşusu olduğunu; dedesinin bu komşularının tarlasında çalışarak geçimini sağladığını aktarır. Şair de dedesiyle birlikte bu ailenin yanında çalışırken ismi Ahmet Rıza olan bu komşu ona seslenirken hep “Kara” ifadesini kullanırmış. Böylece Kara’nın çocukluktan kalan bir lakap olduğunu belirten şair, bu kelimenin Tuzhurmatu’da “çok güçlü çalışan insanlar³⁶” için söylendiğini de ekler.

³³Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 222.

³⁴Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 222.

³⁵Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 225.

³⁶Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 223.

1.2.2. Edebiyat ve Şiir Üzerine Fikirleri

Edebî türlerin birçoğunu yazmayı deneyen şairin sonunda şiir yazmaya karar verdiğini daha önce de belirtmiştik. Şiirin edebiyatta özel bir yeri olduğunu düşünen Kara Vahap, şiirleri içinde bulunduğu dönemin insanları için yazdığını ifade eder. “İçinde yaşadığım olayları ve etrafımda olup biteni aktarıyorum okuyucuya, millete. Gelecekteki nesiller bizim şiirlerimizi görsün, edebiyatı yaşatsınlar; çünkü eski olmazsa yeni de olmaz.”³⁷ diyen şair, edebiyatı bir kültürel öge olarak da görür. Gelecek nesillere edebiyatın ve bu türlerin eksiksiz bir şekilde aktarılması için elinden geleni yapar.

Ayrıca şair yaşadığı dönemde edebiyatın bir değişim içinde olduğunu da belirtir:

“Zaman aynı zaman, gün aynı gün, güneş aynı güneştir; deniz toprak hepsi yerli yerinde aynıdır. Yalnızca değişen insanlardır. İnsanlarında hakkı var değişmeye; ama edebiyat yünden yeni de edebiyatımız daha öne gitmeli daha önem kazanmalı eskiden bir ışık olarak kalmıştı biz hâlâ bu ışığa bir şey katamadık. Şimdiki yaşadığımız zamanda edebiyata o kadar önem verilmiyor.”³⁸

Bu değişime sebep olarak iki noktaya dikkat çeken şair, ilk olarak günümüzde insanların emek harcamadan kolay yoldan bir şeyleri elde ettikleri için heveslerinin çabuk geçtiğini belirtir. İkincisi de dönem dönem Türkmen halkının yaşadığı maddi zorluklar ve sömürge faaliyetlerinin hayatta kalmayı güçleştirmesidir. O yüzden şunları der:

“Türkmenlerin başlarına gelen zorluklar, patlamalar insanların ölmesi, elektrik, su olmaması, düzgün bir hayat yaşamaması... Bu insanların nasıl şiire, edebiyata hevesleri olsun! Kerkük'te insanların hevesleri kırılıyor. 2003'ten önce de Türkmenler zulüm görüyorlardı. 2003'ten sonra daha beteri oldu; bir şehit yerine iki şehit oluyordu Türkmenlerden.”³⁹

Kara Vahap, halkının yaşam mücadelesi verirken hissettiği özlemi, derdi, umudu kendine görev bilmiş ve şiirlerine bunları aktarmıştır. Onun hem bu yaklaşımı hem de üslup ve dili dikkat çekerek edebiyat dünyasında kendine yer bulmuştur. Ayrıca birçok şiir yarışmasına katılan şairin, bu yarışmalara katılmasındaki amacı da dereceler alarak ülkesinin edebî zenginliğini duyurmaktır.

³⁷Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 225.

³⁸Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 224.

³⁹Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 224.

1.2.3. Şiiri Tanımlaması

“Şiir sana gelir, sen şiire gidemezsin. Şiirle şair arasındaki mesafe ilahidir.”⁴⁰ diyen şair, şiirin bir yetenek olduğunu ve bir sancıdan doğduğunu düşünür. Öyle ki çocukların şiire karşı yeteneği olmadığını öne sürmekten de çekinmez ve devamında şunu söyler: “Bir insanı doktor veya mühendis veya bir temizlikçi olabilir; ama şair yapamasın bu Allahtan gelen bir yetenektir; yani doğuştan olan bir şeydir.”⁴¹

Şiiri tanımlarken dizelerin mantıkla işi olmadığını söyleyen şair, yazdığı “Lekedir gözün yaşı gönlümün yarasında” dizesini, meşhur ve kendisinin de sevdiği bir Türkmen şair olan Hasan Görem’e okur. Bunun üzerine iki şair arasında şiirde mantığın gerekli olmadığını düşündüren şu olay cereyan eder:

“Bunu nereden getirdin gönül yarası nedir biliyor musun? Hocam ne söylüyorsunuz? Demiş ki gönül yarası nedir? Dedim gönül yarası yani aşk yarası insanda gönül yoktur. Kalp var insanda gönül şairin içinde bir terimdir. Gönül yoktur hangi organın ismi gönüldür. İnsanda kalp var. Kalp çarpmasında belki de şairler bundan çok istirham ederler. İşte bu şair bana bu sorunu sorarken beni uyandırdı yani uyardı.”⁴²

1.2.4. Şiir Hakkındaki Diğer Düşünceleri

Şairin şiir hakkında farklı deneyimleri ve fikirleri olur. Kendilerine ait dizeleri yazarken hissettikleri ya da şairler için ilham olarak adlandırılan bu durum Kara Vahap için gözle görülenin zamanı gelince şiire dökülmesidir. Şair, kendindeki ilhamı şu şekilde açıklar:

“Önceden göz görür. Bu gözün gördüğü ayrıntıları, bütün milletler düz yürür ama şair bunların aksine yürür yani tersine, gördüklerini eserleri yansıtmalıdır. Bunu yazamaz eğer kendisinde bir yetenek olmasa, bütün olayları göz görür sonra hayalde toplar. Şiirin sancısı geldiği zaman bu hayal göz gördüğü beyine gönderir. Beyin o zaman yazması için komut verir yaz diye.”⁴³

⁴⁰Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 228.

⁴¹Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 227.

⁴²Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 225.

⁴³Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 226.

Görünenin hangi kelime ve anlamlarla yazılacağı şairin kendisine kalır. Ona göre şair şiirini yazarken “dünyadan kopuk olmalıdır. O sırada fikrinde kelimelerden başka hiçbir şey yoktur.”⁴⁴cümlesiyle belirten Kara Vahap, dil güzelliğinin korunması gerektiğini düşünür. Ondandır ki imgeleri şairin insafına bırakır. Sırf okuyucu anlayamayacak diye imgenin kullanılmamasını doğru bulmaz. Şaire göre şiirde bir gizem olmalıdır ve okuyucu şiiri kolayca anlamamalıdır. Nihayetinde Kara Vahap için “O okuyucu gün gelir anlar o şiiri mutlaka.”⁴⁵

Şairin şiirlerinin kendi içinde bir üslubu olacağını belirten Kara Vahap, bu üslubun oluşumunda etraftan gelen eleştirilerin ve yazanın yaşadığı zorlukların da etkili olduğunu savunur: “Bu yöntem ve üslup konularını eleştirmenler söyler, şiiri okurlar ve söylerler. Yani bunları eleştirmenler keşfeder. Şairin üslubu yaşadığı zorluklara bağlıdır. Ben zorluğu severim, her şey zorluktan geçer.”⁴⁶

Şiirin şairin ölümünden sonra da devam ettiğini savunan şair, “Şair asla şiirden kopamaz bir kere bağlandı artık kopamaz. Ben öldükten sonra da türbem şiir yazacak. Benim kefenim, toprağım, tabutum şiir yazacak.” der.⁴⁷

Şiirlerin kendi dillerinde bir derinlik kazandığını düşünür Vahap. Başka dilden çeviriler ya da başka dillere çeviriler şiirlerin yazıldıkları dildeki gibi anlamlı olmayacağını ifade eder. O yüzden “Şiir başka bir dile çevrilirse anlamını ve özelliğini kaybeder.”⁴⁸der.

1.3. Eserleri

Kara Vahap bağımsız olarak farklı yıllarda yayımladığı şiir kitaplarını 2017 yılında iki cilt hâlinde toplar. Bu kitaplar şöyledir:

Bir Avuç Duygu (1996)

⁴⁴Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 227.

⁴⁵Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 227.

⁴⁶Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 227.

⁴⁷Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 228.

⁴⁸Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm.. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 228.

Elma (2000)

(...) Ve Ben (2000)

Burda Barışı Vurdular (2003)

Mahizer (Yazımı devam etmektedir.)

Şehit Elllerinden Açık Yoksul (2003)

Şehit Türkmen'in Üç Noktasıdır (2003)

Şu Şiirleri Okumayın (2005)

Şiir Gribi (2005)

Öpüşün Arka Tarafı (2000-2015 yılları arasında yazılmış olduğunu belirten şair, bu kitabın basımı hakkında net bir tarih vermemektedir.)

Ayrıca şairin biyografi kısmında kendi şiir kitapları hakkında verdiği bilgiye göre bu ciltlerde olmayan iki kitabın daha adını görürüz: *Allah Bir Doğramacı Müdebbir* (2006), *Tabut İçinde Bulut* (Basım tarihi hakkında bir bilgi belirtilmemiş.) Basılmamış şiir kitaplarından da bahseden şairin, o kitaplarının isimleri de şöyledir: *Son Öpücük Uzun Sürer, İnsan Aç Ekmek Firavun, Allah'tan İzinsiz Katliam*.

İlk şiir kitabı olan *Bir Avuç Duygu*'da Kara Vahap, Türkmenlerin gördüğü zulümleri, 1924, 1946 ve 1959 katliamlarını da şiirlerine konu alır. Bununla birlikte aydın Türkmen kesiminin hapisanelere atılması ve idam edilmesi gibi zulümlere de maruz kaldığını şiirlerinde okuyucuya aktarır. Milletinin yaşadığı zorlukları içinde biriktirip şiir yoluyla dışarı yansıtan şairin, şiir yazmadaki önceliklerinden biri de vatandır denebilir. Kendisiyle görüşüp şair kimliğini tanımlamasını istediğimizde “Ahlâk, millet ve vatan.”⁴⁹ demiştir.

Yazımının devam ettiği *Mahizer* adlı şiir kitabı, şair için farklı bir anlama sahiptir. Mahizer, onun nezdinde memleketinin kitabıdır. “Ay” anlamına gelen “mah” ve altın anlamına gelen “zer” kelimelerinin birleşimi olan Mahizer ismini şair, vatanının da altın ve ay gibi parlak olmasıyla bağdaştırır. Genel hatlarıyla İngilizlerin ülkeyi sömürge hâline getirmelerini, gurbete giden arkadaşlarını, vatan uğruna şehit olanları, ekonomik ve siyasi

⁴⁹Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştim. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 225.

sıkıntıları, hatta Kerkük’e gelen ilk arabayı da anlatan şair, 1920 yılından beri Tuzhurmatu’da olan bütün olayları yazdığını belirtir.⁵⁰

İkinci kitabı ve sonraki bütün şiir kitaplarını kendi imkânlarıyla yayımlayan şairin 2000 yılında basılan *Elma* kitabına bu ismi vermesini de anlatır. Eşi büyük kızına hamileyken canı elma çeker. Cebindeki para elma almaya yetmeyen şair, eşinin isteğini yerine getiremez. Elma olmasa da eşi onu düşünüp elma aradığı için teşekkür eder. İlk kızı doğan şair, eşinin kendisine teşekkür etmesinden aldığı ilhamla kızının adını Şükran, ikinci şiir kitabının adını da *Elma* koyar.⁵¹

⁵⁰Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 226.

⁵¹Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü “Kara Vahap ile Söyleşi” s. 224.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİNDEKİ KONULAR

2.1. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Toplumsal Konular

2.1.1. Vatan ve Türkmen Milleti

Kara Vahap'ın hemen hemen her şiir kitabında öne çıkan konu vatan ve o toprakların milleti olan Türkmenlerdir. Bir insanın özünü ancak vatan topraklarında bulacağını düşünen şair, bu yüzden müttefik gibi görünüp de ülkeyi sömürmeye başlayan devletlerin, ülke topraklarından gitmelerini ister. Yardım etmek için gelen bu sözde müttefik devletler, önce milletin yanındaymış gibi gözükmüşse de daha sonra o topraklara ait petrol, millî kültür, dil gibi kaynakları kendi faydalarına kullanmaya başlamışlardır. Bu durum karşısında duyarsız kalmayan şair, şiirlerinde Türkmenlere ait olan bu toprakların yine Türkmenlerde kalması gerektiğinden sıklıkla bahseder.

Özgürlüğün de hava ve su kadar kıymetli olduğunu belirten Kara Vahap, vatan konusu üzerinden birçok şiir yazmış ve ne olursa olsun vatanın Türkmenlerin elinden çıkmamasını gerektiğini vurgulamıştır. Bu yüzden bütün bir milleti tek bir yürek yani bir Türkmen milleti çatısı altında toplamak isteyen şair, sömürgeci devletlerin ülkelerine girişleriyle birlikte bozulan düzenlerinin geri gelmesini ve tekrar bağımsız bir ülke olması için her Türkmen vatandaşının, vatani için fedakârlık yapması gerektiğini ifade eder.

Müttefik devletlerin, ülkenin benliğine ait ne varsa onları mahvettikten sonra hâlâ halka yardım bahanesi arkasına sığınmalarına karşı şairin tepkisi şu şekildedir:

“... ”

Muttekik⁵² devletler arıyorlar laf

Sözlüğü denizden bir gemi çıkarıp⁵³

Yaktıktan sonra.

Of

Allah of!

⁵²Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak'taki Türkmenler sözcüğü Türkiye'de olduğu gibi “müttefik” biçiminde “ü” harfi ile kullanırlar.

⁵³Kelimenin doğrusu “çıkarıp” şeklindedir, baskı hatası vardır.

Müttefik devletler⁵⁴ arıyorlar insaf
İnsafi petrol kuyularında
Göz altına⁵⁵ bıraktıktan sonra.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Müttefik Devletler”, s. 30)

Kara Vahap’a göre vatan topraklarının bir millete ait olması ve o milletin yüzyıllar boyunca oluşturduğu kültür o millete ait olur. O kültürün içinde büyümüş olan şair, bir başka bayrak altına girmek istemez. Gerekirse her şeyini kurban eder:

“Çağın uygarlığı
Benimle yaşamış,
Bin fırtına
Bir saydam örpeti⁵⁶
Yaratmaz içimde.
Kanımdan şiirimi şiirimden haberimi
Ayıra bilmez kasırga
Bayrağa
Vatan adıyla
Kurban vermişim her şe yimi.⁵⁷”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Çağ”, s. 32)

Cephede ya da askerlikte başta bulunan komutandan yola çıkarak şairin, vatanın kıymetini anladığını belirten ve bunu komutanın emirleriyle onaylayan dizeler mevcuttur:

“Önce vatan
Sonra kan
Ayrıca can canan
Evet komtanım⁵⁸ tamam
Yürekten kopsun bin dönem⁵⁹
Vatannan⁶⁰ kopmasın bir gram

⁵⁴“Devletler” biçiminde yazımı doğrudur. Baskı hatasıdır.

⁵⁵Bitişik yazılması gereken kelimeler ayrı yazılmıştır. Doğrusu “gözaltı” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

⁵⁶Kitapta bu şekilde, “ö” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “örpeti” biçiminde “ü” harfi ile kullanırlar.

⁵⁷Buradaki hata, baskıdan kaynaklanan bir hatadır.

⁵⁸Kitapta bu şekilde, “u” harfi konulmadan basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “komutanım” biçiminde “u” harfi ile kullanırlar.

⁵⁹Doğrusu “dönem” şeklindedir. Baskıdan kaynaklanan bir hatadır.

⁶⁰“Vatannan” değil de “Vatandan” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

Önce dam
Sonra adam
Ayrıca badam
Evet komtanım tamam
Güneş yüzüne tırmansa gam
Kurşuna döner benim gibi adam.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Evet Evet Komtanım”, s. 35)

Tekrar bir tarih yazmanın mümkün olduğunu belirten şair, vatanın yaşanan sıkıntılara rağmen sonuna kadar ön planda tutulması ve savunulması gerektiğini düşünür. Bütün bir milletin bu yolda kendini canhıraş bir şekilde ortaya koymasına “kahramanlar alanı” diyen şairin bütün benliği vatan aşkıyla yanar:

“Hatırlarmısın!!⁶¹
Mahalle arkadaşlarımla
Futbol oynarken,
Bırakmazdınız beni.
...
Anne.
Paydos.
Top yuvarlaktır
Bir öflemekten⁶² yuvarlanır
Cephe,
Kahraman alanıdır,
Erkekler, yiğitler meydanıdır.
Cepheden başlar vatan.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Cephe”, s. 89)

Şair “Garson” adını verdiği şiirinde değişik imgelerle vatani tanımlar. Onun için “Eflatun adresim / Cennetle komşuluk eden / Havada yapılmış ev.” dizeleri dikkat çeker. Garson normalde başkasının işine bakan biridir iş yerlerinde; fakat şair bu kelimeyi kişinin vatani için hizmet etmesi anlamında kullanır. Kendisiyle görüştüğümüzde

⁶¹Soru ekinden önce boşluk olmalıydı. Ayrı yazılması gerektiği hâlde kitapta bu şekilde basılmış. Baskı hatasıdır.

⁶²Kitapta bu şekilde, “ö” harfi konulmadan basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “üflemekten” biçiminde “ü” harfi ile kullanırlar.

şiiirindeki garson kelimesini “Kişi başkasına hizmet etmeye zorunda değil; ama kendi vatanına hizmet etmelidir.” diyerek belirtmiştir. Aşağıdaki dizelerde vatani bu anlamıyla tanımlar:

“Ben hasretini mutlulukla
Değişen garson
Telefon
Numuram⁶³
Gök kuşağında dincini⁶⁴ alan okyanus
Ben bir saniede⁶⁵
Problemlerini
Çözen (niyoten)
Eflatun adresim
Cennetle komşuluk eden
Havada yapılmış ev.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Garson”, s. 52)

Gencinden yaşlısına herkesin vatani için elinden geleni yapması beklenir. Büyük bir iradeyle topraklar için savaşmaya devam etmek gerekir:

“Toprak bütünü birim
Sabır başında erim
Kahraman bir askerim
Ben adı vatan gencim.

Siz beni arasanız
Değere sararsanız
Adımı sorarsanız
Ben adı vatan gencim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Adı Vatan Gencim”, s. 76)

⁶³Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “numaram” biçiminde “a” harfi ile kullanırlar.

⁶⁴Sözlükte anlamı “Gücü ve sağlık durumu yerinde, canlı, zinde, tendürüst, tüvana” olarak verilmiştir. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 670.

⁶⁵Burada “y” harfi düşmüş. Baskı hatasıdır.

Vatanından koparılmış bir insanın gurbette olduğunu düşünen şairin şu şiiri de manidardır:

“Burası;
Gurbet üniversitesi.
Boşluklarından!
Koparılmış bir fakülte,
Beş yere bölünür,⁶⁶
Ölüm,
Keder,
Özlem,
Çaresizlik.
Mezunları,
Hiçlik işlerde kayt⁶⁷ edilir,
Mezarlıkta başmüdür olur.
Nerde olursa olsun?
Bu şekil ölen,
Vatanında,
Yeri yoktur...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Gurbet Üniversitesi”, s. 174)

Şaire göre Türkmensiz bir Kerkük, Kerküksüz bir Irak toprağı düşünülemez. Vatan toprağı nasıl ki milletin kendi içinde oluşturduğu öğelerden ayrı düşünülemezse Irak da aynı şekilde Kerkük topraklarıyla bir bütündür. Şair bu yönden de vatanın bir olma yönünü vurgulamış ve ayrı kalınmaması ya da ayrı değerlendirilmemesi gerektiğini ifade etmiştir:

“Irak olmazsa,
Dünya, yüzde beştir.
Kerkük olmazsa,
Irak, yok gibidir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Irak, Kerkük”, s. 69)

⁶⁶Üç nokta olması gerekiyor. Baskıda bu şekilde çıkmış.

⁶⁷Türkiye Türkçesinde böyle kullanıma rastlansa da doğrusu “kaydedilir” biçimindedir.

“İnsanlık çarpan,
Yüreklere dol.
Çatlak çıkaranları,
Toprak şerefine vur,
Vursan bile haklısın,
İraklısın Türkmensin.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN
YOKSUL*, “Haklısın”, s. 39)

Türkmen halkının tekrar bir araya gelip vatanlarına sahip çıkmaları gerektiğini düşünen şair, şiirlerinde Türkmen olma ruhuna ve millî bir bilinç oluşturma çabasına değinir. Dil, bayrak, kan bağı ve inanılan değerlerden yola çıkarak vatan topraklarının Türkmenlere ait olduğundan bahsettiği şiirleri şu şekildedir:

“Gönülde ettik bir cephe ağacı
Türkmenelidir politik amacı

Tutalım bayrağın mücadeleyden⁶⁸
Heyacan⁶⁹ dalgası uzasın gücü
...

Öpeyim bayrağın kahraman gibi
Kan kardeş bileyim yoksulu acı

Geçelim birliğin içtenliğine
Türkmenin⁷⁰ kalmasın bir ihtiyacı

Askıda asılan bütün nedeni
Uygarlık çözelim ey kardeş bacı
...

Türkmenin bayramın kazanmak içi

⁶⁸Doğrusu “mücadeleden” şeklinde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁶⁹Kitapta bu şekilde “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler bu sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “heyecan” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

⁷⁰Noktalama işaretiyle ilgili bu hata, baskı hatasıdır. Kesme işareti olmalıydı.

Gerekir turalım milli⁷¹ orucu

Mizanda ölçülmez Türkmenin yurdu
Türkmen altındır toprağı inci.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Dava Ağacı”, s. 197)

Şair, o vatanın evladı olduğunu belirtircesine bütün bir Türkmen kimliğini ortaya koyar. Türkmenlerin de kendilerine ait bir toprağı, dili ve inanışa sahip olduğunu belirtir ve “Türkmençiyim Türkmenim” adlı şiirin de “Ben Türkmen’e kurbanım.” demesi bunları doğrular:

“Ben, Türkmen bir insanım,
Toprağı varlığımdır.
Müslümanım⁷² Türkmenim.⁷³
Dilim ağırlığımdır.

Türkmenin a,b,c’si
Türkmen’in heviyesi⁷⁴
Okumanın yasası
Benim uygarlığımdır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Dilim Uygarlığımdır”, s. 37)

“Ben Türkmenin oğluyum
İslamım⁷⁵ doğuluyum
Ben bir parça duyguyum
Türkmençiyim⁷⁶ al kanım
Ben Türkmen’e kurbanım.”

⁷¹Kelimenin doğrusu “millî” şeklinde yazılmalıydı. Nispet “î”si gösterilmemiş. Baskı hatasıdır.

⁷²Noktalama işareti eksikliğinden kaynaklanan bir baskı hatası vardır. Kesme işareti olmalıydı.

⁷³Noktalama işareti eksikliğinden kaynaklanan bir baskı hatası vardır. Kesme işareti olmalıydı.

⁷⁴Kitapta “heviye” olarak yazılan bu kelime Türkiye Türkçesindeki “hüviyet” kelimesidir. Baskı hatasıdır.

⁷⁵Noktalama işareti eksikliğinden kaynaklanan bir baskı hatası vardır. Kesme işareti olmalıydı.

⁷⁶Kitapta bu şekilde, “ç” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler bu sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “Türkmenciğim” biçiminde “c” harfi ile kullanırlar.

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Türkmençiyim Türkmenim”, s. 37)

Şairin dizeleri şu baştan beri Türkmen milletine ait olan bu topraklarda huzursuzluk çıkmaya başlayınca sömürge güçlerine gerçek benliklerini göstermek, onların karşısında yılmayacaklarını belirtmek için milletçe inandıkları değerleri ortaya koyan örneklerdendir:

Dava abdesti aldık,
Yöneldik kible’ye⁷⁷ doğru,
Türkmen namazını kıldık.

Tarifsiz meydanların,
Çıplak karnından,
Kan kusu⁷⁸ verdik.
Zaferlerin ağzına.

...
Dünya sancısından,
Türkmeneli’ni⁷⁹ doğurduk,
Top tutan akşamları,
Kurşun içen sabahlara bıraktık.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Zaferin Ağzına”, s. 61)

Herkes, kendine ait olanı ve kendinin de ait olduğunu hissettiği durumların ve gerçeklerin devam etmesini ister. Kerkük şehri, şairin ve onun milletin sahip olduğu en güzel başkenttir:

“Bir devlet ağacı yaptım
Kuzeyden deniz, batıdan okyanus
Doğudan gül, güneyden gönül
Kuzayden⁸⁰ batıdan, doğudan güneyden olsun
Sensin başkenti

⁷⁷Noktalama işareti yanlış kullanılmıştır. Baskı hatasıdır. Kesme işareti olmamalıydı.

⁷⁸Kitapta ayrı şekilde yazılmış olan ifade aslında “kusuverdik” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁷⁹Noktalama işareti yanlış kullanılmıştır. Baskı hatasıdır. Kesme işareti olmamalıydı.

⁸⁰Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “kuzeyden” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

Sensin ey Kerkük.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Sensin Kerkük”, s. 139)

Kara Vahap’ın, *Mahizer* adını verdiği şiir kitabına konu olan, bütün bir Kerkük vatanıdır. Aynı zamanda “Mahizer” başlığına sahip şiirinde de Kerkük toprakları, “Ablak yüzülü⁸¹ doğulu bir kız”a benzetilmiş ve o kızın yani vatanın normalde kendi içinde nasıl bir dünyası olduğuna değinilmiş:

“Sürekli insanlık coşar

Platonik kafa tasında⁸²

Babası gül

Annesi yeşil yaşar

Portatif çantasında

Çok eşyaları var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahizer”, s. 221)

Sömürgeci devletlerin işgaline uğrayan bu toprakların hâlini Mahizer üzerinden anlatmak isteyen şair, onun bir sabah vakti şehit düştüğünü ve parçalarının da o milletin insanları tarafından farklı yerlerden toplandığını ifade etmiş. Burada ülkenin her taraftan bir müdahaleye uğradığı anlatılmak istenir:

“Mahizer sabahleyin

Saat yağmuru etrafında

Bulut cadasında⁸³

Orada şehit düşer

Parça parça parçalanmış cesedi

Kiminin avucunda kiminin abasında

⁸¹Kitapta bu şekilde, “ü” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Kelime “yüzlü” biçiminde “ü” harfi olmadan yazılmalıydı.

⁸²Kelimenin doğrusu “kafatası” olarak bitişik yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁸³“Cadde” anlamına gelmektedir. Kitapta bu şekilde basılmış. Baskı hatasıdır.

Eve qötürüldü.⁸⁴”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahizer”, s. 221)

Bulut Caddesi’nde şehit düşen Mahizer’in⁸⁵ şairin dizelerinde vatanın diğer bir adı olduğunu öğrendikten sonra bu isimle yazdığı her şeyi vatanla ilişkilendirdik. Çünkü Mahizer vatanın simgesi olmuştur. O yüzden vatanın elden gidiyor olması, aile fertlerinden birinin başına kötü bir olay gelmesi ve ev halkı derin bir hüznü duyması gibi vatanın da zor durumda olmasının yankısı, bütün bir milletin yüreğinde hissedilecektir. Bu duruma nasıl geldiklerine inanamayan şairin, bütün bir milleti aile olarak kabul ettiği ve bunu anne, baba, kardeş, ve sevgili üzerinden anlattığı dizeler şöyledir:

“Annesi Mahizeri⁸⁶ görünce⁸⁷

Durduğu yerde şimşek gibi çaktı

Ne çabuk ölüm senden geçti

Az önce okula gittin.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Anne”, s. 222)

Baba, kardeş ve bacının acısı şu şekilde ifade edilir:

“Şehit Mahizere⁸⁸ art bakarak

Kızım şimdi bildim

Ölüm hiç bir⁸⁹ zaman lımlı⁹⁰ değil

Ben seni sevmekten sen ne bilirsin ?

Sen son ayrılığa nasıl dyanacaksın.⁹¹”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Baba”, s. 222)

“Bak nasıl ölüm sende bayram ediyor

Uyan toprağa ölüm armağanı olma

Ölüm ulu bir sesizliktir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Kardeş”, s. 222)

⁸⁴Kitapta bu şekilde, “q” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Kelime “götürüldü” biçiminde “g” harfi ile yazılmalıydı.

⁸⁵Şairin kendisiyle görüştüm. Vatanı “Mahizer” adıyla belirttiğini söyledi.

⁸⁶Noktalama işareti yanlış kullanılmıştır. Baskı hatasıdır. Kesme işareti olmamalıydı.

⁸⁷Kitapta bu şekilde, “q” harfi ile basılması baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “görünce” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar.

⁸⁸Noktalama işareti eksikliğinden kaynaklanan bir baskı hatası vardır. Kesme işareti olmalıydı.

⁸⁹Kelimenin doğru yazımı “hiçbir” olacaktır. Burada yazım hatası vardır.

⁹⁰“İlmlı” şeklinde yazımı kelimenin doğru yazımıdır.

⁹¹Bu kelimenin doğru yazımı “dayanacaksın” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

“Şehit Mahizer’e
Donuk donuk bakarak
Bacı of Allah bacı
Balım şekerim döndü acı.”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Bacı”, s. 222)

“Mahizer böyle gitti / Mechal⁹² boyunda kaldı.” diyen şairin, bu dizelere yer verdiği ve “Sevgilisi” başlığını taşıyan şiirinde vatana, yani Mahizer’e bunları reva gören anlayışa karşı, onların yaşadığı ve inandığı değerler üzerinden eleştiri oklarını yöneltir:

“Öldürücü eşyalar onların olsun
Oruspu⁹³ ticareti yasa olsun
Olsun erkek erkekten⁹⁴ evlensin
Yalnız şanlı şeref bizim olsun

Onlar giyinsinler
Timasah⁹⁵ derri⁹⁶ kunduraları
Yesinler kurbağa domuz etini
Haram tıkım⁹⁷ ne olursa olsun onların olsun
Be tatlı lukma⁹⁸
Alın terinden olsun helalin⁹⁹ olsun.”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Sevgilisi”, s. 223)

Acıyla kavrulan gönül, ona bu acıyı reva görenin yanına bırakmak istemez. Hissedilen acıya ne şekilde karşılık vereceği kişiye ve topluma kalmışsa da şair, Mahizer’in ahının yerde kalmayacağını şu dizelerde ifade eder:

⁹²Kelimenin doğrusu “mecal” şekilde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁹³Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “orospu” biçiminde “o” harfi ile kullanırlar.

⁹⁴Bu kelime “erkek” şeklinde olmalıydı. Yazım hatasıdır.

⁹⁵Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “timsah” biçiminde “a” harfi olmadan kullanırlar.

⁹⁶Kitapta bu şekilde, “r” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “deri” biçiminde “r” harfi olmadan kullanırlar.

⁹⁷Kitapta bu şekilde, “tıkım” şeklinde basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “zıkkım” biçiminde kullanırlar.

⁹⁸Doğrusu “lokma” biçiminde yazıldığını için baskı hatasıdır.

⁹⁹Kitapta bu şekilde, “i” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “helalin” biçiminde “i” harfi ile kullanırlar.

“Böylece bütün yangınları¹⁰⁰
Ağlar gözümünden çıkardım
Şerefsizim Mahizerin¹⁰¹
Dökülen kanı üstüne buğday serpmezsem
Gözlerinden yangınları sili vermezsem¹⁰²
Saçlarından Salı¹⁰³ veren terörü ykmazsam.¹⁰⁴”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Sevgilisi”, s. 223)

Şairin, bir de vatan topraklarının kurtulması için milletine yaptığı bir çağrı vardır. “Mahizer’in Çağrısı” adını verdiği şiirinde tarihte yeri olan ve kitaplarda da adı yaptığı kahramanlıklarla anılan Genç Osman’a atıf vardır. Kişinin onun gibi korkusuz ve vatanın kurtuluşu için yılmadan kendinden fedakârlıkta bulunması gerektiğini öne süren Kara Vahap, Türkmen ruhunun tekrar dirilmesini ister:

“Geceyi bölde¹⁰⁵ gel doğmadan tanı
Kuvvtin¹⁰⁶ şaşırsın¹⁰⁷ doğu batını
Kerkük'e yürüsün sal kırıatını
Cephenin tozunu iç Osman gibi
...
Kalk uyan bu gaflet uykusundan
Karanlık çökerde¹⁰⁸ Türk krkusundan¹⁰⁹
Geçi¹¹⁰ ver savaşın dar sokağından
Bir kartal misali uç Osman gibi

Yazıktır az görme yiğit Türkmeni¹¹¹

¹⁰⁰Kitapta bu şekilde, “ğ” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’ta sözcük Türkiye’de olduğu gibi “yangın” biçiminde “g” harfi ile kullanılır.

¹⁰¹Kesme işaretinden eksikliğinden kaynaklı bir başka hatası vardır.

¹⁰²“Silivermezsem” şeklinde bitişik yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁰³“Salıveren” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁰⁴Bu kelimenin doğrusu “ykmazsam” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

¹⁰⁵Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁰⁶Doğrusu “kuvvetin” biçiminde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

¹⁰⁷Kitapta bu şekilde, “ı” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “şaşırsın” biçiminde “a” harfi ile kullanılır.

¹⁰⁸Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁰⁹“Geçiver” şeklinde bitişik yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹¹⁰“Geçiversen” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹¹¹Noktalama işaretinden kaynaklanan bir baskı hatası vardır. Kesme işareti olmalıydı.

Aslandır Türkmenin bir kahramanı
Boşuna getmezde¹¹² dökülen kanı
Düşmannan¹¹³ alırda¹¹⁴öc¹¹⁵ Osman gibi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahizer'in Çağırısı”, s. 242)

Doğup büyüdüğü coğrafyanın kendisine kazandırdıklarını, Doğulu olmanın ne demek olduğunu anlatır “Doğuluyum Horyat Oğluyum” şiirinde :

“Babam şiir
Anem¹¹⁶horyat.¹¹⁷
Doğuluyum horyatoğluyum.¹¹⁸
Bir merhabadan,
Bin umit¹¹⁹ coşarım.
Kartalım göklerde, aslanım yerde.
Doğuluyum,
Güneş oğluyum.
Tinsel olguyum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Doğuluyum Horyat Oğluyum”, s. 73)

Şair, bir zamanlar hapisten çıkan bir Türkmen'in ve onun ailesinin yaşadığı acı bir olayı okuyucularıyla paylaşır. O Türkmen'in hapisten çıkıp evine dönmesi beklenirken tam tersi herkesi üzecek bir haberi gelir. Bir ölüm haberidir bu ve onu bekleyenleri derin yasa boğar. Daha sonra o Türkmen'in ölme sebebini öğrendiklerinde tamamen milliyetinden kaynaklı bir suçlama yapıldığı ortaya çıkar:

“Çok acı bekleyişlerden sonra!
Babasından bir kara haber aldı.

¹¹²Türkmenlerin “getmez” olarak kullandığı bu kelimenin Türkiye Türkçesindeki karşılığı “gitmez” şeklindedir ve burada bağlaç olan “de” ayrı yazılmadığı için baskı hatasıdır.

¹¹³Kelimenin doğrusu “düşmandan” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır

¹¹⁴Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹¹⁵Kitapta bu şekilde, “c” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak'taki Türkmenler sözcüğü Türkiye'de olduğu gibi “öç” biçiminde “ç” harfi ile kullanırlar.

¹¹⁶Kitapta bu şekilde, “anem” şeklinde basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak'taki Türkmenler sözcüğü Türkiye'de olduğu gibi “annem” biçiminde kullanırlar.

¹¹⁷Türkiye Türkçesindeki “hoyrat”tır. Ayrıca Türkmenlerinde kullandığı bir mani türüdür.

¹¹⁸Kitapta bu şekilde çıkmış. Baskı hatasıdır.

¹¹⁹Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak'taki Türkmenler sözcüğü Türkiye'de olduğu gibi “ümit” biçiminde “ü” harfi ile kullanırlar.

Oysa babasının doğumu,
Ve dili Türkmen olduğu için,
Suçlanmış.
Buna istinaden
Elsevre mahkemesi tarafından
İdam cezasına çarptırılmış
Ebu greyb ceza evinde
Asılarak boğma,
İdam edilmiş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ
NOKTASIDIR*, “Türkmençi ve Biz”, s. 50)

Büyüklerden bizlere kalan birçok şey gibi vatanın selametini sağlamak da o dönemin insanların vazifesidir. Vatan bayrağına sahip çıkmanın fedakârlık istediğini belirtir. Şair, annesinin de bu vatanın bir evladı olduğunu söyler ve onun kendini sahipsiz hissetmesini istemez. Çünkü annesi yaşadığı toprakları korumak için her şeyi yapmıştır:

“Benim annem kanında!

Çalkanan bayrak,

Yaprak gibi gölgeler güllerini.

Böylece ayakları altında,

Yeşillenir toprak.

Türkmen saçları açılır,

Başak başak...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Benim Annem”, s. 156)

Kendi özünü tanımak ve anlamak isteyen biraz da yaşadığı toprakların tarihine bakmalıdır. İnsanın çevresinden soyutlanamayacağı düşünülürse ait olunan vatan topraklarının da kişinin anlayışında ve hissedişinde bir yeri vardır:

“Yolculuğum uzar,

Yakınlıklar var olsun.

Coşturucu noktalardan

Seni sana, yalvaç gönderiyorum.

Bilmiyorum sen kimsin?

Bilmiyorum sen ne sin?¹²⁰

Tamam ki,

İkimizin.

Alındaki,

Ter,

Bir akar.

Yolculuğum uzar,

Cepheye doğru.

Doğum toprağı benden başlar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 172)

Doğup büyüdüğü topraklardan bir kere çıkıp daha sonra dönmeyen Türkmenler için şair, bir çağrı yapar. İnsanların bir vatana sahip olmalarıyla bir sahiplik duygusunun sağlandığını düşünen şair, onların tekrar topraklarına dönmelerini ister ve hep bir bütün hâlinde millet ruhunun hissedilmesi için çabalar:

“Artık gel, bak buralarda

Koalisyon güçleri

Bombardıman içinden gitmiyor,

Kurşun içinde yaşıyor,

Kan veriyor,

Kanda boğuluyor, getmiyor!..¹²¹

Sen neye istinaden gittin

Gel kardeşim,

...

Artık gel,

¹²⁰Bitişik yazılması gereken bir ifade ayrı yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

¹²¹Kelimenin doğrusu “gitmiyor” biçiminde yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

Buralarda sen Türkmen'sin

Oralarda sen kimsin?"

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, "Dön Artık", s. 185)

"Kerkük" isminden yola çıkarak harflere anlam yükleyen şair, vatan topraklarının çekeceği sıkıntılara ve sonunda gelecek olan zafere değinmiştir:

"Kerkük

Bu kelimenin içinde seni¹²² sığacak¹²³ üç K

Senin için ateşlerin suyunu içiyorlar

Bu yüzden

Ne birinci K için kanın bedavadır

Ne ikinci K için kemigin¹²⁴ borcludur¹²⁵

Nede¹²⁶ üçüncü K için etin tatlıdır

Ancak yumuşak ruhun

Üç K sığacak kelime için değildir

Kelimedен oluşаn cümleler içindir."

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,
"Kerkük", s. 215)

Bu zamana kadar sahip oldukları toprakların ne tür zorluklarla alındığını idrak eden Türkmen halkı, sömürge devletlerinin de aynı şekilde onları esarete sürüklediklerini fark etmiştir ve bütün bu zorbalıklara dur demek için çabalayacak; bir zamanların zafer simgesi olan Babagürgür'den güç alarak ülkelerinde tekrar barışı temin edecektir:

"Biz,

Mavi bir dünya kurucusuyuz...

Balçık yaralarımıza,

¹²²Şair burada "seni" derken Kerkük topraklarını kasteder.

¹²³Doğrusu "sığacak" şeklinde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

¹²⁴Kitapta bu şekilde yazılan kelimenin doğru yazımı "kemigin" şeklindedir. Baskı hatasıdır.

¹²⁵Kelimenin doğrusu "borçlu" biçimindedir. Baskı hatasıdır.

¹²⁶Bağlaç olan "de" ayrı yazılmadığı için baskı hatası vardır.

Güneş kan akıtmış,
Gürgürbaba ateşinden
Sürmelenmiş gözümüz,
Katliamlar kesmiş göbeğimiz,
...
Bu toprağı avucumuzun içinde
Kazma kürek bastırmış,
Bütün coğrafyalar,
Tarihsel kalbimizde yerleşir,
Bütün ağızlara süt akıttık,
Ta ayırt edilmesin bizden...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Biz Mavi Bir İz Sahibiyiz”, s. 194)

Kara Vahap, bulunduğu bölgenin yaşanmışlığından örnek vermeden geçmez. Her ne kadar acı bir tarih kaydı olsa da Kerbela olayı bu beldeye yaşanmıştır. O yüzden de şair, bu olaya atıfta bulunur. Peygamber torunlarının yaşamış olduğu bu sıkıntılı yerdeki olay, bütün bir İslam tarihini etkilediği gibi insanlığın büyük bir lekesidir:

“Yolu,
Irak'tan geçen,
Fırat'tan içer,
Zemzem suyundan farklıdır.
Yolu,
Kerbela'dan geçen ağlar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Yol”, s. 137)

2.1.2. Mücadele Ruhu ve Şehitler

Kara Vahap şiirlerinde vatanı olan topraklara başta yardım etmek niyetiyle giren, ama daha sonradan ülkeyi sömürge hâline getirmeye başlayan devletlere karşı tavrını net

bir şekilde ortaya koymuştur. Millî duyguları ve vatana sahip çıkma bilincini yeniden halka kazandırmak için hep beraber direnmenin gerekli olduğunu vurguladığı dizelerin çok fazla olduğu görülür. Vahap, ülke toprakları üzerinde birlikte yaşayan insanlar olarak vatanın sömürgeci devletlerden korunması için mücadele ruhunun öne çıkması ve tarihte de bu uğurda canını hiçe sayarak ülkesi için şehit düşenlerin unutulmaması gerektiğini sıkça hatırlatır.

Toprak bütünlüğünün tehlikeye girdiği ülkelerde her kuşak, vatan savunması gibi durumları yaşamamıştır. Vahap’a göre bir ülke toprağında doğmuş insan, ülkesi için gerekirse tüm varlığını maddi ve manevi anlamda ortaya koyabilmelidir. Yakınında ve çevresinde olanlara da bu birlik için destek vermeli ve ortak bir duygu bütünlüğü kurabilmelidir. Yoksa vatan için bir olmadıkça kişinin yaşamasının, şairin gözünde bir anlamı yoktur:

“Bak,
Kardeşim bak,
Bir mum yak.
Yok olsun,
Seni saran karanlık.
Yoksa!!
Yüreğine bir hancer¹²⁷ sok,
Yok et kendini.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Bak Kardeşim”, s. 31)

Kendini bu mücadele içinde tanımlama ihtiyacı hisseden şair, aslında bütün bu savaş ortamına girmek için elinde hiçbir şeyin olmadığından yakınır:

“Ne elimde kın adetleri¹²⁸,
Ne ceblerimde¹²⁹ akın.
Ne kafamda kırım,

¹²⁷Kitapta bu şekilde çıkan kelimenin doğrusu “hançer”dir. Baskı hatasıdır.

¹²⁸“Tane” anlamına gelir. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 28.

¹²⁹Kitapta bu şekilde, “b” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “cepleri” biçiminde “p” harfi ile kullanırlar.

Nede¹³⁰tamo¹³¹ kılıcı var...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Oğluyum”, s. 30)

Yalnızca inandığı değerler ve ülkesinin yaşamış olduğu sıkıntıya dayanarak kendindeki mücadele ruhunu nasıl canlandırdığını da belirtir:

“Şehitlere

Tanık toprağından,

Anne sütü gibi,

Sıcak kanından,

Yükseklerde dalgalanan bayrağın

Ruhlarıyla,

Annelerin ayakları altında,

Yarattıkları uçmağın.

Türkmeni,

Silahların ateşi ile

Öpen dudağın sancısından,

Doğan şehadetin,

Türkmenoğluyum...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Tanık”, s. 68)

Ülkenin bu sömürge¹³² hâline üzülen şair, yine de her sabah uyandığı güne umutla başlar. Her doğan günle beraber yükselen güneş, bu sömürgeyi bertaraf etmenin üstesinden gelebilir:

¹³⁰Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

¹³¹Asıl yazılışı “tamu” şeklinde olan bu sözcüğün anlamı “cehennem”dir. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 2259.

¹³²Şairin burada sömürge olarak belirttiği yıllar 1959’dur. Kendisiyle görüştüğümüzde bu yılı söyledi.

“Gözüne
Şehrimin saydamlı yüzüne
Aşkımın limanından
Her sabah
Alkım rengli¹³³ güneş doğar
Boğar kan kokulu havaları”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Sarhoş”, s. 34)

Ümitlerini diri tutmaya devam eden şair, milletçe girişilen bu çabanın sömürge güçlerinin yanında ufak da olsa onlar için çabalamanın ve yaşamın devam etmesi demektir:

“Bir millim¹³⁴ aydınlıktan
Bin donem karanlıkları yakarım
Bırakırım güvercinleri¹³⁵
Pembe pembe çiçekleri
Coşmuş duygular ocağına
Bir usulu¹³⁶ farayle¹³⁷
Bin aslanı avlarım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bir Millim Aydınlık”, s. 55)

Milletine ait ülkenin topraklarına olan inancı o kadar kuvvetlidir ki doğduğu bu topraklarda yaşamak onun için oksijen anlamına gelir:

“Oksijen gibi dol kalbime

¹³³Kelimenin doğru yazımım ”renkli” şekli olmalıdır. Baskı hatasıdır.

¹³⁴Kitapta bu şekilde, “l” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “milim” biçiminde tek “l” harfi ile yazılır.

¹³⁵Kitapta bu şekilde, “ç” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’ta bu sözcük Türkiye’de olduğu gibi “güvercinleri” biçiminde “c” harfi ile kullanılır.

¹³⁶Bu kelimenin Türkiye Türkçesindeki yazımı “usulu” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

¹³⁷Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “fare” biçiminde “e” harfi ile kullanılır.

Çıkmada¹³⁸ oksit

Ben senden ölmem.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Oksijen”, s. 47)

Hiçbir şey kolay değildir. Şair, özellikle içinde bulunulan toprakların bütünlüğü tehlikeye dayken kişi ne yapmalı, ne düşünmeli, nasıl bir çıkar yol bulmalı, demekten kendini alamaz. Varlığını adadığı mücadele yolunda hareketleri olsa da içinde her daim ümidi nasıl korur, bilinmez. Yine de ne olursa olsun tek gerçek vatanın sağ ve millete ait olmaya devam etmesidir:

“Dışarım,¹³⁹

Alav alav¹⁴⁰ ateş yanıyor

Sen içimde

İbrahim peygamber gibi sakın

Dışarım

Aç aslan gibi

Davranışından durmuyor.

...

Ben senin için

Bir keçi gibi

İki taş arasında yaşarım

Sende¹⁴¹ benim için

Bir kuzu gibi

Başını kolay kolay satma kasaba.”

¹³⁸Kelimenin doğru yazımı “çıkma”dır. Harf olan “k”nin yazılmamasından kaynaklı bir yazım hatası vardır.

¹³⁹Kelimenin doğru yazımı “dışarım” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

¹⁴⁰Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “alev” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

¹⁴¹Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dışarım”, s. 54)

Ortadoğu’nun sömürge güçlerinden yana yüzü gülmemiş halkının elinde dağılan aileler, ölen insanlar ve yıkılan binalardan başka bir gerçeklik kalmamıştır. Şair, sıra kendi ülkelerine geldiğini belirtirken Filistin’de yaşanan bu acı tabloya sessiz kalmaz:

“Ne var?

Polis var, sokak başında

Kontrol kurmuşlar

Arıyorlar güneşi

...

Ne var?

Din yok, iman yok

Akın var, kan var

Dize kadar kan içinde

Boğulan çocuklar var

Gerçeği yutan yasaklar var

Demir yürekleri eriten baskılar var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Pas Var-1-”, s. 39)

Bütün bu işgalin sebebi olarak Amerika, şairin şiirlerinde de kendine yer bulur:

“Amerika savaş patronu

Yüreği taş

İçer çeker nikotini

...

Amerika başka hitler¹⁴²

¹⁴²Büyük harf yazımıyla ilgili bir hata vardır. “h” harfi özel isim olduğu içi küçük değil, büyük yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

Yüreği taş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Amerika”, s. 42)

Kara Vahap, ayrıca özgür olmayı savunur. Özgür olmak, insanın temelinde bulunan bir istektir, nasıl ki yemek yemek istenir, nasıl ki insanın vicdanı vardır, onlar gibi lüzumludur:

“Özgürlük

Ruh ile kan,

Karışımından,

Doğan ekmek.

İnsan sevgisi ile,

Yoğrulmuş,

Vicdandan çağrılmış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Özgürlük”, s. 17)

Kötü, kötülüğünü yapmaya, iyi de iyiliğini yapmaya devam eder. Hangisinin sonuna kadar devam edeceği hâlâ bilinmese bile insan bir yerde yorulur. Umutsuzluğa düşecek, çabaladığı bu haklı davada sonuç elde edilmeyecek diye endişelenen şair, bir yerde kendine teselli vermekten de geri durmaz. Özgürlüğü seven ve onsuz yaşayamayacağını bilen şair, mücadele uğrunda elindekileri bir kenara bırakmayı aklına koymuştur:

“Benimde,¹⁴³

Hız. Musa¹⁴⁴ çöpuğu¹⁴⁵ gibi,

Ailem yoktur.

¹⁴³Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁴⁴Mısır'ı yönetmekte olan Firavun, kehanetlere göre İsrailoğulları soyundan gelecek olan birinin onun saltanatına son vereceğini öğrenmesi üzerine şehirdeki bütün bebeklerin öldürülmesi emrini verir. Bunu duyan Hz. Musa'nın annesi, bebeğinin öldürülmemesi için onu bir sepetin içine koyar ve öylece Nil Nehri'ne bırakır.

¹⁴⁵“Yemişlerin konulduğu sepet” anlamına gelmektedir. Bk. Türk Dil Kurumu [TDK] (1993). *Türkiye’de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü III*. (2. Baskı). Ankara, s. 1269.

Sabun köpüğü
Olduğuma inanıyorum.
Bu yüzden, denize insem,
Merak etmem.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*,
“Merak Etmem”, s. 97)

İnsanın yaşadığı ana ya da olaya adapte olması kimileri için kolay kimileri için zor olsa da imkânsız değildir. Ülkesi işgale uğramış bir milletin buna adapte olmaması gibi durum olamaz. O yüzden şair, ellerinde olan eşyaların işgal kuvvetlerine karşı kullanabileceklerini düşündüklerini belirtir:

“Parmaklarım,
Çekic¹⁴⁶ başı dönüyor.
Bizde¹⁴⁷ işgal kuvvetleri¹⁴⁸ gibi,
Başakları kurşun görüyoruz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Taş Kokusu”, s. 128)

Vatan topraklarının kaybedilmemesi gerektiği büyüğünden küçüğüne idrak edilmiştir. Sömürge dönemine denk gelen çocuklar dahi mücadeleye katılarak ellerinden geleni yapar. Şaire göre bu kuşak “bir kız” olarak geçer şiirinde ve o da kendi kimliğini bilen ve korumak uğruna yapılan mücadeleleri gören kuşaktır. Onlar da ellerinde olanı korumak için bu yolda ilerleyeceklerdir:

“Bir kız doğdu!
Mavi dalgaların içinden.
Kara toprak çatlaklarından,
Topladığı saçlarının rengi,
Dava açılıyordu.
Solunda bayrak,
Sağında millet.

¹⁴⁶Kelimenin doğru yazımı “çekic” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

¹⁴⁷Bağlaç olan “de” bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

¹⁴⁸Bu kelimenin doğru yazımı “kuvvetleri” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

Yürüyordu ağır ağır,
Mücadeleye doğru.

Bir kız durdu.
Şiir mısraları,
Metafizik desteklesin.
Şiirsel betimlemeler,
Akıyordu Türkmenliğine.
Mavi okuyan kelimeleri,
Üfledi dil tutkunluğumuzu.

Bir kız geldi,
Türkmen milletine doğru,
Türkmen davası içtenliğinden.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Bir Kız Doğdu”, s. 10)

“Abdullatif Benderoğlu’na saygılarımla”¹⁴⁹ notunu düştüğü “Gerçek Kişi” şiirinde ona seslenerek mücadeleçilere nasıl güç verdiğini yazar::

“Sen gerçek bir kişi
Sen hakiki bir adam
Topraktan değilsin
Ruh taşıyorsun avcunda¹⁵⁰ güneşi
Omuzunda¹⁵¹ ateşi
Gözlerinde yaşı

...

Ruh okşuyorsun
Ey
Mücadeleçilere

¹⁴⁹Türkmen şair, gazeteci, dilbilimci ve çevirmendir. Gazetelerin yayın yapmasının yasaklandığı bir zamanda kendisi buna uymayarak Türkmenleri olan bitenden haberdar etmek için gazete çalışmalarına devam etmiştir.

¹⁵⁰Kelime de ünlü düşmesi vardır. Doğru yazımı “avucumda” biçiminde olup baskı hatası vardır.

¹⁵¹Bu kelimedede ünlü düşmesi vardır. Doğru yazımı ise “omzunda” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

Aders.¹⁵²”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Gerçek Kişi”, s. 62)

Abdullatif Benderoğlu’nu başka bir şiirinde de öven şair, onun yaptığı her şeyin bir anlam dâhilinde olduğunu belirtir ve büyük kitlelere ulaştığını ifade eder. Vahap’a göre Sıradan biri yapsa beklenen şekilde algılanmaz; ama Abdullatif Benderoğlu yaparsa o iş anlam kazanır ve yaptıkları yol gösterici olur:

“Toprağın alkımlarından

İşçilere¹⁵³ nasırlı avuçlarından.

Tan¹⁵⁴ damlasan

Ter uyusan,

Sana derler sambolizim.¹⁵⁵

...

Hemde¹⁵⁶ büyük,

Bir yüreğin varsa,

Sana derler soralizim.¹⁵⁷

Bir yol bulsan

Bir araba yaratsan,

Bir değişik tırafık¹⁵⁸ layit¹⁵⁹ bıraksan,

Sana demezler şöfür¹⁶⁰,

¹⁵²Harflerin sıra yazımında bir hata vardır. Doğrusu “adres” şeklinde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

¹⁵³Kelimenin asıl yazımı “işçilerin”dir. Baskı hatasıdır.

¹⁵⁴Sözlükte “Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.” anlamına geldiği belirtilmiş. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 2259.

¹⁵⁵“Sembolizm” şeklinde yazılması gerekirken yanlış yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

¹⁵⁶Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁵⁷Şairle yüzyüze görüşme yapamadığım için telefonla görüştüm. Kelimenin doğru şeklinin “Surrealizm” olduğunu belirtti.

¹⁵⁸Yabancı kelimelerin Türkçe okunuşundan bir hata vardır.

¹⁵⁹Yabancı kelimenin Türkçe okunuşunun yazılmasından kaynaklanan bir hata vardır.

¹⁶⁰Kitapta bu şekilde, “ö” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “şoför” biçiminde “o” harfi ile kullanırlar.

Sana derler şair...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Sana Derler Şair”, s. 162)

Elden gidenler artmaya ve çareler son hız tükenmeye devam ettiğinde son çare olarak tekrar mücadele ruhunun devreye girmesi gerekir. O ruhu harekete geçirecek en ufak bir dokunuş, her şeyi yola koymaya yetebilir. Kimi zaman bir hayvan bunu sağlayabilir. İşte bu bağlam da şair, “bibisu”dan bahseder. Bir şiirine adını verdiği “bibisu” yani kumru kuşu etrafında dönen şiirde kumrunun bir şeyler ima ettiği düşünür ve en sonunda cevabını öğrenir:

“Bibisu bibisu
Biliyorum bir şeyler demek istiyorsun
Öyleyse gel konu ver¹⁶¹ dallarıma
Sana göz suyumu içirdelim¹⁶²
Gel iç günahımdan geç
İç bibisu doymzsan¹⁶³
Sana getirelim kahva çay şarab¹⁶⁴
Ve bütün içkileri.
...
Bibisu ben ne yapıyım
Su getirdim içmedin
Göz suyumu verdim küçümsedin
Kahve çay falan getirdim aramadın
Peki ne istiyorsun
Allah aşkına söyle
O zaman bibisu
Su yerine
Bibi nefit
Dibi nefit bağırmaya başladı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT*,

¹⁶¹Birleşik yazılması gereken “konuvermek” eylemi yanlışlıkla ayrı yazılmıştır. Eylem burada “konuver” şeklinde yazılmalıydı.

¹⁶²Kelimenin doğru yazımı “içirtelim” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁶³Bu sözcük aslında “doymazsam” biçiminde yazılır. Baskı hatası vardır.

¹⁶⁴“Şarap” şekilde yazılması gereken bu kelime baskı hatası vardır.

MAHİZER, “Bibisu”, s. 228)

Vatanın korunması demek milletin korunması ve bir milletin devamlılığının sağlanması demek olduğundan şair, her zaman için bunun devam edeceğini belirtir. Bunu bir dava olarak görenleri dava meydanındaki kahraman olarak değerlendirir:

“Ta yeşillendik,

Annelerimizin ayağı altında.

Kurşun kurşun açıldık,

Davamız soluğundan cephelere,

Kahraman durduk

Dava meydanında...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN’İN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Bu Zafer Bizim”, s. 62)

Her milletin topraklarını savunma aşamasında olduğu zamanlarda ortaya çıkan kahramanlar vardır. Bu kahramanlar halkın arasından çıkar ve büyük bir kitlenin manevi ruhunu canlanma görevini kendilerine vazife edinirler. Kara Vahap da bundan hareketle kendi duygu ve düşünceleri doğrultusunda o zamanlar ortaya çıktığını varsaydığı yedi kahramandan bahsetmek için “Mahizer’e” başlığını verdiği şiir kitabında bu kahramanlara, metafizik bir açıdan bakmayı tercih eder. Mahizer, şairin kitaplarında vatanı temsil eden bir isimdir. O sebeple de ona âşık olan yedi genç, bu kahramanlara ithafen yazılmıştır:

“Yedi eslek¹⁶⁵ aşık¹⁶⁶ varmış

Sevdaları yaklaşık yürek kadarmış

Her aşık buğday gibi mitafizik¹⁶⁷ ötesi uzamış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahizer’e”, s. 225)

¹⁶⁵Halk ağzında “Başkasının buyruk ve dileklerini yerine getiren, söz tutan, yumuşak başlı, itaatli, muti.” anlamına gelen bir kelimedir. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 818.

¹⁶⁶Kelimenin doğru yazımı “âşık” şeklindedir. Irak Türkmenleri de bu şekilde kullanılmaktadır. Baskı hatasıdır.

¹⁶⁷Kitapta bu şekilde, “i” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “metafizik” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

Şairin, şiirinin adı olan “Birinci Aşık Gece” de gecenin temsilinde uyku ve hayal ön plandadır. Her insanın da hayali vardır; ama nerede, ne şekilde gerçekleşeceği bilinmez. Şartların ne getireceği de hiç belli olmaz:

“Gözlerinde uyurdu gece bir çelik arzu

Ve bir avuç un¹⁶⁸ sızı hayal yaşardı

Sakinciliğe¹⁶⁹ kurban toz oldu

Bilinmedi uzayın neresinde kaldı

Bitti ömür yarısında

Bitmek bir şeyler kalmak demek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Birinci Aşık Gece”, s. 225)*

İkinci âşık “güneş”tir. Her sabah yeniden doğan ve her akşam bitiminde batan Güneş, bir yerde insanların umutlarını da temsil eder.

“Güneş başakların üstünden doğdu

Deniz kıyılarında batı verirdi¹⁷⁰ her akşam

Güneş aşırı sesi dağları ırğalardı¹⁷¹

Biyik¹⁷² sakalın aşk haritası¹⁷³ süslerdi

Gözü sığmır bir ölçüde.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “İkinci Aşık Göneş”¹⁷⁴, s. 225)*

¹⁶⁸Kelimenin doğrusu “avucun” şeklinde harfler arasında boşluk olmadan yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁶⁹Şairle telefonda bizzat görüştüm. Dillerinde kelimenin aslının “sakinlixwe” şeklinde yazıldığını belirtirken şiirinde Türkiye Türkçesine bu şekilde çevirdiğini ifade etti.

¹⁷⁰“Batıverir” olması gerekirdi, yanlış yazılmıştır.

¹⁷¹Kitapta bu şekilde, “ğ” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “ırgalardı” biçiminde “g” harfi ile kullanılır.

¹⁷²Bu kelimenin doğru yazımı “bıyık” olmalıdır. Baskı hatasıdır.

¹⁷³Kelime “harita” biçiminde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁷⁴Kitapta bu şekilde, “ö” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “güneş” biçiminde “ü” harfi ile kullanılır.

Üçüncü âşık, mevsimdir; yani zamanı simgeler. Mücadelenin ne zaman son bulacağı bilinmez; ama elbet zamanın da bir bildiği vardır:

“Zaman kucağında uzanır yorğun¹⁷⁵

Bitmez alkımlara öpücükten.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Üçüncü Aşık Mevsim”, s. 226)

Dördüncüsü ise “âşık adam”dır. Âşıklık ruh hâline girmiş bir beden tasviri vardır. Nasıl ki mücadele hâlinde bir insan bütün odaklarını davası ve onunla alâkalı olaylara çevirirse bu kahraman da o yolda ilerlemektedir:

“Çok erin bir kişi damarları karışmış

Saçının tilleride¹⁷⁶ dünya taranmış

Boş vermiş kol saatine”¹⁷⁷

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Dördüncü Aşık Adam”, s. 226)

Beşinci âşık “kurtuluş”tur. Millet topraklarını savunmak bir yerde zorunluluk gibi algılansa da aslında bunu bilinçli bir şekilde yapmak insanın içinde olan bir histir. Kötü olandan kurtulmak istemenin ve bunu da severek yapmanın insanın tabiatında olduğunu fark edecek olmaktan bahseden şair, “Beşinci Aşık Kurtuluş” adını verdiği şiirinde “Marhabadan¹⁷⁸ önce / Sevda tapınağında¹⁷⁹ diz üstüçökmüş.¹⁸⁰” dizeleriyle belirtmek ister.

Altıncı âşık da “iyiliktir.” Her ne kadar o an için bulunulan durum kötü olsa da bütün bu düzen böyle devam etmeyecek ve belki bir iyilik bunun bitmesine yardımcı olacaktır. Şair o yüzden bu kahramanı, iyilikten seçmiş ve “Altıncı Aşık İyilik” başlıklı

¹⁷⁵Kelimenin doğru yazımı “ğ” olmadan “yorgun” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

¹⁷⁶Bağlaç olan “de” yanlış yazılmış, ayrı yazılmalıydı. Ayrıca Kitapta bu şekilde, “i” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “tel” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

¹⁷⁷Kelimenin doğru yazımı “saatine” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

¹⁷⁸Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “merhabadan” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

¹⁷⁹“Tapınağında” biçiminde yazımı doğrudur. O yüzden burada baskı hatası vardır.

¹⁸⁰Birleşik yazılmayan iki kelime birleşik yazılmış, yanlış. “çöktü” ifadesi ayrı yazılmalıdır.

şiiirinde de “Her addım¹⁸¹ attığı yerde / İyi günler kazanmış / İylikten¹⁸² bahsetmiş.” demiştir.

Son olarak “Yedinci Aşık Çok” başlığını verdiği şiirinde “Dalğasına¹⁸³ sığınmış / Eşyaları sıvazlamış / Hamdolsun çok gec¹⁸⁴ anladım / Havadan topraktan daha çok aşıkmiş.” diyerek milletin sömürgecilerden kurtulmaya can attığını belirtir. Millet onların topyekûn bir mücadelenin sonucunda gideceğini fark etmiş; ancak birlikte olduğunda o kuvveti yenebileceklerini ifade etmiştir çünkü:

“Kolay değil¹⁸⁵ ellerini ayaklarını

Lastik taşla vurmak”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Yedinci Aşık Çok”, s. 227)

Savunulan vatan toprakları için canlarını feda eden insanları da unutmayan şair, bir kitap dolusu şiirini onlara ithaf etmiştir. Özgürlüğün, ancak şehitlerin kanından doğduğu unutulmamalıdır:

“Hürriyet,¹⁸⁶

Yalnız şehitler,

İçin ağlar,

Şehadetin,

Kanından doğar.”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL, “Hürriyet”, s. 17)

Şehitlerin kutsallığını ölçecek bir paye bulamayan şair, bir milletin şehitleriyle bir bütün olduğunu ifade eder:

¹⁸¹Bu kelime “adım” biçiminde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁸²“İyilik” şeklinde yazımı doğru olandır o yüzden baskı hatasıdır.

¹⁸³Kitapta bu şekilde, “ğ” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “dalga” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar.

¹⁸⁴Kelime “geç” olarak yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁸⁵“Değil” biçiminde “ğ” ile yazılmalıydı o yüzden baskı hatasıdır.

¹⁸⁶Kitapta bir harf eksik yazılmıştır. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “hürriyet” biçiminde iki “r” harfi ile kullanırlar.

“Şu dünyada
Yürekten bayrak yapan,
İki tane varsa,
Biri şehittir, ikincisi yoktur.”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN
YOKSUL, “Bayrak Yapan”, s. 23)

Toprak için canını veren herkes değerlidir şairin gözünde. Onlar bu fedakârlıkta bulunmasaydı vatan topraklarında ne millet kalırdı ne namus ne özgürlük:

“Kafa içinde
Mahbus¹⁸⁷ kalan, dilin.
Kurtuluşun kim düşünür,
Senden başka, şehit.
Sen emdin
Toprağın emceklerinden
Namus dersini
Milletine sahip çıkmak için.

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN’İN ÜÇ
NOKTASIDIR, “Senden Başka Şehit”, s. 56)

Kara Vahap, ülkesi için kendi canını hiçe sayarak şehit olanlara kardeş gözüyle bakar.¹⁸⁸ Her şehit onun için kardeştir kendini onlara bu derece yakın hisseder. Vatanın namusu ve milletin selameti için cepheye koşan insanların, şehit olmasından ondan geriye kalan yürek burukluğu olsa da vatanına daha bir başka sarıldığını anlatır:

“Allah kardeşime,

¹⁸⁷Kitapta bu şekilde, “b” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “mahpus” biçiminde “p” harfi ile kullanırlar.

¹⁸⁸Şairin kendisiyle telefonda görüştüm. Bu dizelerde şehit olan kendi kardeşi değil, vatan için şehit olanlardır. Şair onlarla manevi bir bağ hisseder bu da kardeş gibi yakın bir bağdır.

Bir okuntu¹⁸⁹ açtı,
Şehadete cephelerden ağdı.
Şehit düştü,
Namus bildiğimiz vatan için.

Şimdi ben,
Kardeşimin sayesinde,
Demir gibi duru vermişim,¹⁹⁰
...
Kardeşim şehit düştüğü yerden,
Ceviz ağacı gibi boy verdim toprağıma.
Ne kardeş,
Ne vatanım,
Derim gibi soyulmaz iskelemden.”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ
NOKTASIDIR, “Bir Şehit Kardeşim Var”, s. 63)

Tarihinde katliamların ve bu katliamlar sonucu ölen bedenlerin varlığını unutmayan halk, toprakları tekrar işgalci kuvvetler altında kalınca yaşananlardan ders çıkarıp olayların gidebilecek akışına bakarak kendisine bir yol çizmiştir. Vahap şiirinde onları şu şekilde sıralar:

“14 temmuz¹⁹¹ 1959¹⁹² saatleri içinde!

¹⁸⁹Halk ağzında “Küçük armağanlarla yapılan düğün çağrısı.” anlamında kullanılan bir kelimedir. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 1794.

¹⁹⁰“Duruvermişim” şeklinde yazılmalıydı. Yazım hatasıdır.

¹⁹¹Büyük harf kullanılması gereken bir yerde yazım hatası yapılmış. Baskıdan kaynaklanan bir hatadır.

¹⁹²Şair burada 14-16 Temmuz 1959 tarihleri arasında Kerkük'te yaşanan acı olayları anlatmaktadır. 14 Temmuz günü, silahsız bir şekilde ve sadece Cumhuriyet'in ilanının birinci yıldönümünü kutlamak amacıyla bir araya gelmiş halk, resmigeçit sırasında birtakım militanlar tarafından silahlarla taranmış ve bunun üzerine kalabalık dağılmıştır. Daha sonra da asker tarafından sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir.

Kusufa¹⁹³ giren güneşin eli,
Özgürleşir cesedlerin¹⁹⁴ avcunda.

Tabut gibi kol açan karanlık!
Türkmen çekiyor içtenliğine,
Bir daha doğmasın şafak.

Biz davaya servinerek!¹⁹⁵
Kaldık 14 temmuz¹⁹⁶ faciası içinde,
Şehitlere güvenerek...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ
NOKTASIDIR*, “1959 Kerkük Katliamı”, s. 65)

Geçmişin sadece öylece kalmadığını belirtmek isteyen şair, acının kalıcı olduğunu belirtir. Milletin ortak hafızasında kendine talihsiz bir şekilde yer bulmuş bu katliam, Türkmen bayrağı altında yaşayanlar tarafından unutulmayacaktır:

“İlerden;
1959 katliamından,
Bir bayrak kaldı.
Türkmenlerin dava alanında,
Türkmen ile bayrak arasında.
Ne katliam unutuldu,

Ordu, polis ve sivil teşkilâtlar ile komünist partinin üyeleri, evlere baskınlar yaparak yüzlerce Türk'ü tutuklamışlardır.

¹⁹³Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak'taki Türkmenler sözcüğü Türkiye'de olduğu gibi “küsuf” biçiminde “ü” harfi ile kullanırlar.

¹⁹⁴Bu kelimenin doğru yazımı “ceset” şeklinde “t” harfiyle yazmalıydı. Baskı hatasıdır.

¹⁹⁵Birçok sözlük taraması yaptım; fakat bu kelimenin anlamını bulamadım. O yüzden şairle telefonda görüşme yaparak kendinden bu kelimenin “sarıp sarmalayan, enerji veren” anlamına geldiğini öğrendim.

¹⁹⁶Özel isimle büyük harfle yazılır. Burada buna uymayan bir yazım yanlışlığı vardır.

Ne dava atıldı.

İlerden;

Ne kalacak geleceğe.¹⁹⁷”

*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ
NOKTASIDIR, “Ne”, s. 73)*

Sevilen bir şehre ya da doğulan topraklar için şiir yazmak en tabi duygudur. Kara Vahap da böyle bir sebepten dolayı Şerihan adlı yere şiir yazmak istemektedir ama bir türlü onun güzelliğine denk bir ilham gelmemektedir. Bu yüzden şiirini bir süre bekleten şair, daha sonra ise yazmak istediği şehri ortada bulamayacaktır:

“Şerihan!

Sana bir,

Şiir yazım dedim,

...

Daha renkler,

Mükemmel olmadığı için,

Sana dediğim şiir'i¹⁹⁸ yazmadım...”

...

Fesüphanallah.

O anda Şerihan;

Terör eylemine uğradı.

Şerihan'ı,

Toz toprak dönderdi.

Şerihan'ı anasından ağlattı,

¹⁹⁷Şair şiirinde soru işareti kullanmamıştır. Yazım hatası vardır.

¹⁹⁸Şair, bu şiirinde bu kelimeyi özel bir ad düşünmüş olabilir ve özel adlara gelen ekler de kesme işaretiyle ayrılır.

Yeri göğü ırgalattı.

Önümde gövdesinden;

Koparılmış baş,

Dört tarafım¹⁹⁹ alev alev ateş.

Kalemim tabut,

Kağıtlarım²⁰⁰ kefen döndü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Şerihan”, s. 47-48)

Her ne kadar savunmaya devam edilse de 14 Temmuz katliamın ikinci gecesinde Altunköprü denilen yerde birçok Türkmen katledildi. Bunu da unutturmak istemeyen şair, şu dizeleri yazmıştır:

“Şu gece!

İkinci gecemdir.

Bu gecenin pasını,

Ağacından kaşadım,²⁰¹

Öyle temiz hiç olmamış ki.

Evrenlerin sesi,

Bu geceden geri kalmıyacak.²⁰²

Bu gecenin,

Köksünden²⁰³ emdiğim süt,

¹⁹⁹Kıtapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “etraf” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

²⁰⁰“Kağıt” kelimesinin ilk hecesindeki “â” olarak yazılmalıdır, doğrusu “kâğıt” olacaktır.

²⁰¹Irak Türkmenleri bu kelimeyi aslında “qaşanmağ” şeklinde yazarlar. Onlarda bu kelimeyi Türkiye Türkçesindeki “kaşadım” eylemiyle aynı anlamda kullanır. Bk. H. Hüzmüzlü (2013). *Irak Türkmen Türkçesi Sözlüğü*. (2. Baskı), Kerkük: Fuzuli Matbaası. s. 205.

²⁰²Kelimenin doğrusu “kalmıyacak” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

²⁰³“Göğsünden” olması gereken sözcüğün ilk ve üçüncü harfleri “k” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “göğüs” biçiminde yazılır.

Tırnağa kadar,
İçtenliğimde yaşadı,
Sahip çıktı kabrimde bana...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ, “İkinci Gece”, s. 157*)

“İkinci Gece” şiirinin devamı olarak yazılan “Pas” şiirinde şair, hem milletin uğradığı bu katliamı dünyaya duyuramadıklarını ifade eder hem de giden onca canın yasını tutar:

“İkinci gecemi!
Pas ağacından kaşadım.
Evrenlerin sesi,
Hiç bir akımdan,
Geri kalmıyacaklar.
Gecenin emceklerinden,
Emdiğim süt,
Gülümsemeleri dudaklarıma;
Harika bir gül kurban edecek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI, “Pas”, s. 180*)

Bütün bu olaylar olurken kötüler yine işini yapar, iyiler her daim ezilen taraf olur. İşler bu hâldeyken kim cennete gider ya da kim cehenneme giderin tartışılması çok gereksiz kalmaktadır:

“Tamo,
Ateşten dolmuşken,
Uçmakta her nesneden.
Fakat tamodan yanan kim?
Uçmakta yaşayan kim?”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN
YOKSUL, “Tamo”, s. 33)

Her zaman her şeyi doğru ya da mükemmel yapamayan insanoğlu, yaşadığı çevrenin de kurallarına bağlıdır. Bu kuralları koyanın kendisine karışamayan halk, onun dediğini ve yaptıklarına da uymak ya da uydurulmak zorunda kalır. Şair, aslında mücadele ederken bütün iplerin işgal kuvvetlerinde olmadığından iki uçtan birinin kendi ülkesinin ellerinde olduğunu ifade etmekten geri durmaz. Fakat yapılan yanlış politik hamleler, hem devletin başını hem de halkı zararlı duruma getirmiştir. O yüzden de şair, bu davada hatalı tarafların olduğunu ifade eder:

“İpin bir ucu,
Elimi yedi,
Belimi kırdı,
Yedinci dünyanı,
Yandırdı avcumda.
Obür²⁰⁴ ucu,
İçimdeki karanlıklara,
Bir dul kadın nikahlandı.²⁰⁵
İpin iki ucu,
İpin olasına ölüm.”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN
YOKSUL, “Bir Ucu”, s. 40)

Bu haklı savunma sonucu vatani için canını hiç düşünmeden feda eden şehitleri unutmayan Kara Vahap, “Yıldız” adını verdiği şiirinde şehit ailelerine de değinir. Vefat eden erkeğin yerini artık kadın almıştır ve hem kendi vazifeleri hem de bir erkeğin yaptığı vazifeler onun omzuna binmiştir. Bu şiirin dizelerindeki “Erkeksi mavimsiden” ifadesi bayrağı temsil etmektedir. Şehit olan eve bayrak asılmasına göndermedir bir nevi:

“Çıplak rüzgarların yıldızı
Kadın geçiniyor
Erkeksi mavimsiden
Bir dul evi

²⁰⁴Kelimenin doğru yazımı “öbür” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

²⁰⁵Bu kelime “nikâhlandı” olarak yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

Güverçinler²⁰⁶ kanadına
Sıcaklık vermesini
Aklında cevher etmişti
Çıplak yıldız
Hayaller kurulanı²⁰⁷ parlıyor
Çalışıyor çok yaramıyor
Bir kadının dikkatini çekmek
Yıllardır ağlıyor
Kadınsız bir gülümseme
Bin yıl yanmak yandırmak için
Kadın oldu.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Yıldız”, s. 150)

Kara Vahap’ın “Bu Gece” adını verdiği şiirinde “Bu gece / Bir mum gibi yanarsa / Karanlığında çökecek suç.” dizeleri mevcuttur. Özgürlüğün bir mum gibi ülke topraklarının üstüne doğacağından bahseden şair, bunu bir “avlu kapısı” üzerinden anlatmak istemiş. Evinin girişini bir avlu kapısıyla kapatmayı uygun görmeyen şair, burada ülkesinin işgalciler tarafından sömürülmesine değinmiştir. O avlu kapısı kapanırsa millet ebediyen sömürü altında kalacak ve mücadele etmek için ellerinden bir şey gelmeyecektir. Fakat avlu kapısı hâlâ yapılmamıştır. O hâlde milletçe özgürlüğün devamlı olması için çalışılmalı ve bu uğurda gerekirse büyük fedakârlıklar da yapılmalıdır:

“Ev yapsam avlu kapısı,
Demirdan²⁰⁸ olması lazım.
O zaman olmaz
Evime dostlar,
Misafir gelende,
Demir kapıyı,
Vuarken²⁰⁹ parmakları incitir.

²⁰⁶Kitapta bu şekilde, “ç” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “güvercin” biçiminde “c” harfiyle söyleyip yazarlar.

²⁰⁷Irak Türkmenleri tarafından bu kelime Türkiye Türkçesindeki “kurulanı” kelimesiyle aynı anlamda kullanılır. Burada baskı hatası vardır.

²⁰⁸Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “demirden” biçiminde “e” harfi ile kullanılır.

²⁰⁹Kitapta bu şekilde, “r” harfi ile basılmamış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “vururken” biçiminde “r” harfi ile kullanılır.

Dostlarımın elleri çok yumuşaktır.
Kapıya zil bırakmak uygun²¹⁰ değil
Zil çalanda,
bizimkiler²¹¹ telefonu kaldırır.

Ev yapmadım,
Avlu kapısından dolayı.
Tahtadan bile yapsam,
Yinede²¹² olmaz.
Belklide²¹³ düşmanların,
Elleri güçlüdür,
Bir yumruktan,
Avlu kapısın dağıdı verir²¹⁴...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Avlu Kapısı”, s. 115*)

Şair, Bosna Hersek’te yaşanan katliamdan da bahsetmiştir. Ona göre yaşanan acı hep aynıdır:

“Dün saryvo,²¹⁵
Bu gün²¹⁶ paslanmış piyano.
Seryvo,
Kasırgalı senaryo.
Toplar ateşinde yanıyor bosna,²¹⁷
Hersek çok acı bir nesne.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI, “Saryvo”, s. 207*)

²¹⁰Kelimenin doğru yazımı “uygun” olmalıdır. Baskı hatasıdır.

²¹¹Büyük harfin yanlış yazımıyla ilgili bir hata vardır. Büyük yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

²¹²Bağlaç olan “de” yanlış yazılmış, ayrı yazılmalıydı.

²¹³“Belki de” olarak yazılması gereken kelime, şiirde hem yanlış sırayla yazılmış hem de bağlaç olan “de” bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

²¹⁴“Dağıtılır” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

²¹⁵Bosna Hersek’in başkenti olan Sarayova’dan bahseden şairin şiirinde sözcüğün iki farklı şekilde yazımı görülüyor. Bu hâliyle İngilizce’deki yazımına daha yakındır; fakat onun da doğru yazımı “Sarajevo” şeklindedir.

²¹⁶Bitişik yazılması gereken “bugün” kelimesi ayrı yazılarak hatalı yazıma sebep olmuştur.

²¹⁷Özel ad kullanımıyla ilgili bir hata vardır. Büyük harfle yazılmalıydı.

2.1.3. Ambargo Dönemi ve Açlık

Büyük devletlerin ülkeyi işgal ettikten sonra bölge halkına uyguladıkları ambargodan bahsetmeden geçmeyen şair, o ambargo zamanında yoksulluğun had safhada olduğunu belirtir. Elde avuçta yiyecek bir şey bulamayan milletin bu zor zamanlarını şiirlerine aktaran şair, açlıkla beraber ortaya çıkan tabloyu gözler önüne serer.

“Henüz.. O.. Kız” adını verdiği şiirinde işgal dolayısıyla ailesini kaybetmiş bir kızın, kimsesiz kaldıktan sonra iki lokma yiyecek bulamamasını dizelerine taşıyan şairin, gerçeği çok iyi yansıttığını görürüz. Aç ve kimsesiz kalan kız, aslında bütün bir milletin de durumunu anlatması bakımından önemlidir:

“Açlıktan²¹⁸

Yüreği vücudunda²¹⁹ aç ite dönmüş

Gözleri yerinden kopmuş

Başı kısarak gibi yerden kalkmaz

Bir kız

Yalnız yaşıyor

Yirminci gündür gönlümde

İsmi

Deniz kımıldatıyor kanımda

Düğüm düğüm özlemleri

Emiyor bit gibi kanımı²²⁰

Benimde²²¹ dilimde sevda şarkıları

Tuzhurmat'ı²²² meyhanesinde

Bir kadehe ruhunu feda veriyor”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Henüz .. O ..

Kız”, s. 11)

²¹⁸Bu kelime “c” harfiyle değil “ç” harfi kullanılarak yazılır Türkiye’de. Doğrusu “aç” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

²¹⁹“Vücudunda” biçiminde yazımı doğru olandır. Baskı hatasıdır.

²²⁰Doğrusu “kanım”la” şeklinde olmalıdır. Kelimenin aslında son harfi “a”dır. Baskı hatasıdır.

²²¹Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

²²²Kesme işareti olmadan “Tuzhurmatu” olarak yazılmamasından kaynaklı baskı hatasıdır.

Bir kadeh içki için kendi varlığını başkasına veren kızın bütün bu yaptıklarına sebep yoksulluktur. Şair, bir şiirine daha kızın yoksulluğunu şu duygu dolu ifadelerle yansıtmıştır:

“...

Yalnız yaşıyor...

Toprak yüreğimde,

Türbem üstünde,

Beşiğinden kalan iz,

Deniz kefenimden

Kokan meltemleri,

Bölüşüyor kasırgalardan

Su gibi aşkı...

Bir ucuz depreme,

Güneş satıyor beni,

O güneş, bit gibi

Emiyor kanımı...

Cebimde götürdüğüm

Bütün sevda şarkıları,

Tuzhurmatu mezarlığında,

Türbede cesedim gibi

Yavaş yavaş örseleniyor...

Sesleniyor, cılız bir türkü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Henüz O Kız”, s. 69)

Sevmek güzeldir; ama ambargo zamanlarında sevmek, maddi imkânsızlıkların daha çok göze batmasıdır. Böyle zamanlarda sevgilinin istediklerini alamayan âşığın, gerçekliğiyle yüzleşme zamanıdır. Onun sevdiği, onun için bütün bir hayatını önüne serdiği kişi, âşığı sırf parasızlıktan dolayı terk etmektedir:

“Yirmi üç gün!

Sevginden oruç kalan gönlüme,

(Leyle'tül kader) kadar,

Gereklidir gelişin.

Glişinle²²³

Yoksulluk belimi kırdığı kadar,

Yerden başım kalktığı kadar,

Sevgiler fark eder..²²⁴

gelmediysen²²⁵

Kan köpükleri leke leke,

Ağzımdan akar,

Bana ikram ettiğin,

Beyaz kömleğe.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Beyaz Kömlek”, s. 12)

Bir aile büyüğü için eve ekmek getirememek çok zor bir durumdur. Her ne kadar bu duruma sebep olan şey onun elinde olmayan bir durum olsa da herkes yaşadığını ve hissettiğini bilir. O aile büyüğü, evde ondan yiyecek bir lokma bekleyenlere bir şey götüremediği için hem hüznü hem de buna sebep olanlara sitemlidir:

“Dünya

Bir kaşık salça

Pakır²²⁶ kazanımda kaynıyor

Mutfakta bin fare

Ağızları açık

Karınları aç

Egik²²⁷biyiklarının

Biri kırık biri borç

Dünya

Soframda bir yumurta

Sağımda karım

Solumda çocuklarım

²²³“Gelişinle” kelimesindeki “e” harfinin yazılmamasından kaynaklı bir baskı hatası vardır.

²²⁴İki tane nokta işaretlerinin fazla kullanılmasından kaynaklı bir baskı hatası vardır.

²²⁵Cümle başında büyük harfin kullanılmamasından kaynaklanan bir hata vardır.

²²⁶“Bakır” şeklinde yazılması gereken bu kelime başında “p” harfi yerine “b” harfiyle yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

²²⁷Doğrusu “eğik” şeklinde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

Nasıl buğazımdan²²⁸ inecek

Ac karnıma

Bu ..kuzalkurt²²⁹..lokma?”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aç Tansığı”, s. 17)

Bir insanının doyması ne kadar zor olabilir ki? Hele ki ekonomik yetersizliklerin olduğu bir zaman da insan en ufak bir lokmayla da doymasını bilir gerekirse. Nasıl olsa hemen hemen bütün yemeklere salça girmekte ve yanına da ekmek bölünmektedir:

“25 gram domates salçası

75 gram ekmek

Aç karnımı doldurmazsa

O anda ölümü suçlamam galiba.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Domates”, s. 22)

Bir midenin doyması için yenecek miktar herkes için aşağı yukarı aynıdır. Daha fazlası da insanların midelerine “buzdolabı” muamelesi yapmasına benzer. Şair o yüzden de şu dizeleri yazar:

“Bir kap pilav

Bir kap fasulye

Bir kap bamya

Ayran

Su turşu

Pepsi

Biber

Ne bilim²³⁰ daha neler

Yenin²³¹ karnı

İnsan karnımı²³²bozdolabı²³³ mı?”

²²⁸Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “boğazımdan” biçiminde “o” harfi ile kullanırlar.

²²⁹Bu bir deyimdir. Kerkük Türkmenleri bu ifadeyi Türkiye Türkçesindeki “zehir zıkkım olsun” ifadesiyle aynı anlamda kullanırlar.

²³⁰“Ne bileyim?” ifadesi “Ne bilim” şeklinde konuşma dilindeki hâliyle yazılmış.

²³¹Sözlükte taraması yapmama rağmen bu kelime hakkında bir bilgi bulamadım. O yüzden şairle telefonda bizzat görüştüğümde “yenin” kelimesinin anlamını sordum. O da bu kelimenin “yiyecek adamın(insan) karnı” anlamında kullanıldığını söyledi. Irak Türkmenleri tarafından kullanılan yöresel bir kelimedir.

²³²Soru eki bir önceki kelimeyle ayrı yazılmalıdır. Doğrusu “karnı mı” şeklindedir.

²³³“Buzdolabı” kelimenin doğru yazımıdır o yüzden burada baskı hatası vardır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Pilav”, s. 22)

Açlığın uzun süreli olması insanların vücudunda derman bırakmazken buldukları güzel bir yiyeceğe saldırma ya da onun için birine zarar vermeye kalkışılmışsa durum kötüye gidiyor demektir. Şair kendisinin bu tür davranışlarda bulunmayacağını, tok gözlü olduğunu “Ben aç değilim.” dizesiyle belirtirken açlığın bu raddeye gelmesini istemez:

“Sen aç değilsin
Ben aç değilim.
Aç olsak
Ben senin kızıl kanına
Boğa gibi saldırırım
Sen benim kemiğimi
İt gibi Yalarsın²³⁴
Her halde²³⁵ ikimizde²³⁶
Ölüme doğru
Kolay gitmemeliyiz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aç”, s. 23)

İnternetin her eve bağlanmasıyla önüne bütün bir dünyanın açıldığı bilgisayar ekranlarını kullanarak her türlü bilgiye rahat ulaşmaya başlayan insanlar, öğrendiklerini paylaşmaya başlayınca daha farklı engellemelerle karşılaşmışlardır. Şair de bunun farkındadır ve ülkesinin bu değişimi kaldıramadığını düşünmüş olacak ki bu doğrultuda yapılan engellemeleri de komik bulduğunu “Ambargo Çağı” adını verdiği şiirinde ifade eder:

“Acayıptır uzay çağında
Ufacık programlar
İnsanı götürsün ceza evine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ambargo Çağı”, s. 27)

²³⁴Büyük harfin yanlış yerde yazımı vardır, doğrusu küçük harfle “yalarsın” şeklinde devam etmeliydi. Baskı hatasıdır.

²³⁵Bu kelimenin doğru yazımı “hâlde” şeklinde olmalıdır. Uzun ünlünün kullanılmamasından kaynaklı bir yazım yanlışı vardır.

²³⁶Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

Okumayan insanların çoğalmasından ve onların bir şeyi öğrenmek için başvurduğu sihir gibi yolları da garipseyen şair, kitaptan öğrenmek yerine cadılı işlerle uğraştıklarının içinde onlara şunu der:

‘Şerefsizliktir (İdiz çağında)

Sihir cadı.²³⁷ Kitap²³⁸ ağzı aramak’

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ambargo Çağı”, s. 27)

Bir şeyin kıymetlenmesi için kaybedilmesi gerekir. Bundan hareketle yoksulluğu ifade edersek yiyecek bir lokma bulamayan insanların en ufak bir parça dahi bulunca ona sahip oldukları için harekete geçmeleridir. Aç kalmış olmanın süresine göre bulunan lokmaya karşı olan istek artar ve kimi zaman davranışlar da sertleşir. O yüzden şair, bu derece aç kalmış birinin eline bir anda lokma geçmemesinden yanadır:

“Aclar;

Hayal içiyorlar,

Et suyunu yaşam şerefine.

Aclar;

Işık dönüyor, ekmek etrafında.

Ekmek;

Dalı çelik, bir çiçek.

Aclarçılız²³⁹ bir kelebek.

Ekmek

(Eshabılkhf) uykusunu yatıyor

Aclar ile ekmek,

Kibrit ile benzin gibi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Aclar Noktası”, s. 71)

Kimse açlık çekmeyi istemez ve bunun uzun sürmesini de istemez. Şair, herkesin bu durumdan çıkmak istediğini belirtir:

“Gülü,

Parça parça parçalanmış,

Yedi yerden yaralanmış,

²³⁷Cümlelerin ortasına konulmaz, şairin bilerek koyduğu bir noktalama değildir. Baskı hatasıdır.

²³⁸Cümlelerin içinde özel ad olmadığı müddetçe büyük harf kullanılmaz. Burada bu durumun tersine bir kullanım olarak baskı hatası vardır.

²³⁹Ayrı yazılması gereken kelimeler bitişik yazılmıştır. Baskı hatası vardır.

Bir diyara,
Nuh gemisi düştüm.
Bütün binenlerim,
Fakirfukara²⁴⁰...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Nuh Gemisi”, s. 106*)

Elde olmayanlardan dolayı hayallerine ya da sevdiği işine veda etmek durumunda kalanların ruh hâlini dizelerine yansıtan şair, birçok şey saydıktan sonra onları yokluktan dolayı yapamadığını ifade eder:

“...
Kılıcım gölgesine;
Bıçakları usturalar gelir.
Başarısı!
Kılıcı kaldırarak,
Kemerim yoktur.
Yokluktan çok şeyleri,
Bırakmak umurundayım...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “İyisi”, s. 111*)

Toprakları bereketli bir ülkede yaşanan bu açlık ve insanların buna bağılı olarak yaşadığı sıkıntılar şairi utandırmaktadır. Bir insan olarak bu açlığa ve yoksulluğa dur diyememekten rahatsızdır:

“...
Aclık,
Aç karınlarda boy verdi
Patates gibi yukarıya.
Bir merhabadan sonra
...
Domates coğrafyesi²⁴¹
Aclık tarihinden, bahsediyor.
Öylece başladı
Utanıyor,

²⁴⁰“Fakir fukara” şeklinde ayrı yazılması gereken kelimelerdir, burada baskı hatası vardır.

²⁴¹Kitapta bu şekilde, “e” ve “i” harfleri ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “coğrafyası” biçiminde “a” ve “ı” harfleri ile kullanırlar.

Topraktan yağmur,
Utanmıyor,
İnsandan açlık. ”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Aç”, s. 111)

Yaşadıkları bu açlıktan dolayı biri en ufak bir lokmaya sahip olmak isteyince ortaya çıkan manzarayı köpeğin kemik yalamasından yola çıkarak anlatmak ister. O derece aç kaldılar ki birbirlerinin lokmalarına saldıracaklar. O yüzden “Köpek” başlıklı şiirinde de “Köpek, kemik aynı halde²⁴² / Aynı açlık / Aynı kerdeşlik²⁴³” dizelerine yer verir. (s.145) Aynı şekilde bir başka şiir de şu şekildedir:

“Timsah dişleri arasından,
Ekmeğini kapan kuş.
Hangi²⁴⁴ ömrü?
Ayakları altına,
Kurban edecek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Timsah”, s. 180)

Artık açlık çekmek istemeyen halk bunun önüne geçmek ister. Hep birlikte bunun bitmesi için harekete geçeceklerdir:

“Eller!
Güneş doğmadan önce,
Yolların aleyhine;
Ayaklar gibi,
Bir nesne çökecek.
Şimdilikçe²⁴⁵ ekmek kırıntılarından,
Köpmüş²⁴⁶ suları çekecek.
Ömür süren,
Açlık dikenini yakacak...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Eller”, s. 165)

Kara Vahap ayrıca ülkenin kendi yemek kültüründeki yemeklerin fast food yiyeceklerin altında kalmasından rahatsızdır. Nasıl olur da asıl kültürümüz olan

²⁴²Bu kelimenin doğru yazımı “hâlde” şeklinde uzun ünlü “â” harfiyle olmalıdır. Baskı hatasıdır.

²⁴³Bu sözcük “e” harfi ile basılmıştır. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “kardeşlik” biçiminde “a” harfi ile kullanırlar.

²⁴⁴Kelimenin doğru yazımını “hangi” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

²⁴⁵“Şimdi” yazılması gerekirken gereksiz ek kullanarak yazım hatasına sebep olmuştur.

²⁴⁶Bu sözcük “köpük” şeklinde olmalıdır, baskı hatası vardır.

yiyecekler daha az rağbet görür, bir tülü anlam veremez. Şairin fast food anlayışını eleştirdiği şiiri şu şekildedir:

“Ne zaman
Ağzına uysa sandviç
İç kanımı pepsi
Buğazından²⁴⁷
İnse hamburger
Şeker akarım
(tavşan²⁴⁸rengi) çayına
Bağırsaklarından inse
Domuz eti döneri
O zaman seni
Beni yandır²⁴⁹
Akaşat kibritleri.”²⁵⁰

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Sandviç”, s. 24)

2.1.4. Barış

Savaş ortamlarından sıkılan ve artık daha fazla canın yanmamasını isteyen Kara Vahap aslında barışın sağlanabileceğini düşünür:

“Ateşler
Dünya kurulanı
Bulutları götürmüştü
Gönül bahçesine
Barış ayakları
Barış derisi, bunlardan başka
Gitsin tomuya.”²⁵¹

²⁴⁷Kitapta bu sözcük “u” harfi ile basılmıştır. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “boğaz” biçiminde “o” harfi ile kullanırlar.

²⁴⁸Büyük harf yazılması gereken yerde küçük harf kullanılmıştır. Baskı hatasıdır.

²⁴⁹Doğrusu “yandırır” şeklindedir. Kelimenin sonuna “r” harfinin yazılmamasından dolayı yazım hatası olmuştur.

²⁵⁰Şairle yüzyüze görüşme imkânım olmadığı için telefonla görüştüm. Bu kelimeyi Türkmen halkına benzetir. Aynı zamanda bu kelimenin anlamı, kibritin dış kutusunda kibritin yanması için ateşlemenin yapıldığı yerdir.

²⁵¹Bu kelimenin anlamı “cehennem”dir. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 2259.

2.2. Kara Vahap’ın Şiirlerinde Bireysel Konular

2.2.1. Aşk

Şiirlerinde sıklıkla aşktan bahseder Kara Vahap. İnsanların duygularındaki iniş ve çıkışlara değinmekten geri durmayan şairin, sevgi ve aşkı konu aldığı şiirleri okunduğunda sanki bütün bir dünyanın, insanın içine sığıdığı hissine kapılırsınız.

Güzel olan bitmesin istenir, çirkin olanın da uzakta kalması. Her ne olursa olsun bu hayat içinde insan duygularıyla bir bütündür. Aşkın içten hissedilmesi ve onun bitiminde elde kalan yıkıntı da yüreğin en derinlerinde kendine yer bulur. Kara Vahap’ın iki cilt hâlinde yayımladığı eserlerinde bu iki zıt duruma da şahit olmak mümkündür.

Sevgi, sevmek, aşk gibi kelimelerin sözlükteki anlamıyla o hissi yaşayan insanların anladıkları ve yaşadıkları birbirinden farklıdır. Sevgisini derin yaşayan bir insanın duygularını aktaran “İçimden Kalksa” başlıklı şiirde Hz. İbrahim’in oğlu İsmail’i kurban etmesi ve *Ashab-ı Kehf* gibi kıssalarla telmih yapıldığını görmekteyiz:

“Dünya ateşi içimde yansa,
Seni yandırmaz.
Ruhumun İbrahim’den ilakası²⁵² var.

Yedi uykuda olsam!
Sensiz uyumam,
Duygularımın düşlerle dostluğu var.
Bir ölüm seni benden alır
Yalnız ölümün seninle eli var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İçimden Kalksa”, s. 83)

“Sevda” kelimesini sık sık kullanan şair, sevda ve onunla ilgili bütün kelimelerin yolunun sevgiliye çıktığından bahsederken gayet net ve içten ifadeler kullanır. “Sen varsın / Demek kalbim açmaya, gerek var.” diyen şairin, bu dizelerinde sevme duygusunun içten ve çaba gerektiren bir iş olduğunu anlamak mümkündür. Çünkü kalp

²⁵²Kıtapta bu şekilde, “i” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “alâkası” biçiminde uzun ünlü “a” harfi ile “alâkası” olarak kullanırlar.

herkesin girebileceği bir yer değildir. Şair, içeri girince de her şeyin o manaya göre algılanması ve bütün güzelliklerin sevilen insana çıktığını biraz da abartarak belirtir:

“İnsancıl kalbimde;
Üç kelime var.
Üç kelime babamdan kalma değil.
Üç kelime benden kalmadır.
Birincisi sensin,
İkincisi sensin,
Üçüncüsü sensin.
Üç yüzüncüsü sensin.
Sen kalbimdesin...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Üç Kelime”, s. 84*)

İçindeki sevdanın bütün hücreleriyle derin bir bağ kurduğunu ifade etmek için de şu dizeleri yazmıştır:

“Açı verdi,²⁵³
Gönül içindeki gül.
Bin metre geri aldı,
Kanımı içmiş kökü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Gönül”, s. 91*)

Her insan sever. Kimi içine ata ata o sevdayı içinde büyütür, kimi en büyük âşığın kendisi olduğunu düşünür, kimi de millete mal olmuş isimlerin yaşanmış aşklarından yola çıkarak kendi hislerini anlatmak ister. “Bugün” başlıklı şiirde de kısaca böyle bir durum söz konusudur:

“Ben seni sevdiğim gün
Ne Ebunuas,²⁵⁴
Ne de Nazım Hikmet ölmemiştir.
Bugün yine de seni,

²⁵³“Açıverdi” şeklinde yazılması gerekirdi. Bitişik yazılması gereken kelimelerin ayrı yazılmasından kaynaklanan bir yazım hatası vardır.

²⁵⁴Kara Vahap’ın burada bahsetmek istediği şair “Ebü Nüvas”tır. 139’da (756-57) Ahvaz’da doğdu. 130-145 (747-762) yılları arasında doğduğuna dair farklı tarihler de verilmektedir. Asıl künyesi Ebü Ali olmakla birlikte Ebü Nüvas diye tanınmıştır. Abbasiler’in ilk döneminde Arap şiirine yeni bir üslup getiren şair. Bk. N. Ü. Karaaslan (1994). “Ebû Nüvâs”. TDV İslam Ansiklopedisi, C. 10, İstanbul: TDV Yayınları, s. 205.

Sevdiğim gündür.
Yine kimse ölmemiş,
Benden başka”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Bugün”, s. 91)

Çok bilinen hikâyeleri kullanmayı seven Kara Vahap “Önce” şiirinde aşkın hep bir değişim gerektirdiğini “Demek ki büyük değişimler / Olacak yaşamımda.” dizeleriyle öne sürer. Sonraki dizelerde tarihte yaşanmış sevda hikâyelerinin sonundan hareketle kendine pay çıkarmış:

“(Kilobatra)²⁵⁵ sevmekten dolayı,
Kendisine kıydı.
Birisi,
Roma'yı yandırdı.
Birisi de,
İmparatorluğu bıraktı.
Bende şimdiden düşünüyorum
Ben ne olacağım
Neresini yandıracağım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Önce”, s. 164)

Sevilenin, sevgiden dolayı değişmesi mümkün müdür bilinmez ama sevgiliyi sevmenin ve onu özlemenin belli bir zaman dâhilinde olmadığını belirtmek isteyen şair, sevginin gücünden de bahsetmek istemiş:

“Saat,
Seni sevdiğim günden,
Duru verdi.²⁵⁶
Hasret,
Seni sevdiğim günden.
Çok sevindi.
Örselendi sevda aletleri,
Mezar aletlerine döndü...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Ve Ben”, s. 169)

²⁵⁵Kelimenin doğru yazımı “Kleopatra” şeklindedir. Şair kelimenin okunuşunu yazmıştır.

²⁵⁶“Duruverdi” şeklinde yazılmalıydı. Yazım hatasıdır.

Duyguların kelimelerle anlatılması kolay değilken matematiksel değerlerle aktarılması da aynı derecede zordur. Şair “Deneklem²⁵⁷” başlıklı şiirinde bütün bir yaşamsal döngüden yola çıkarak aşkın o döngüde ne şekilde kendine yer bulduğundan bahsederken matematiksel değerleri ön plana çıkararak ayrılığın da sevmeye dâhil olduğunu ifade etmiştir:

“Bırakın!
Ben fırkın,²⁵⁸
Etkisinden anladım farkın.
Kefen eksi olsa da,
Mezar artı olur.
Ölüm bölüdür
Ben x sen = son
İnsan (0) tutulur,
Fakat (↔) ölmez.
Bir gün;
Sen, sevgilim iken
Ben, en son,
Zengin sızın,
Mutlu anladım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Deneklem”, s. 66*)

İnsanın sevmeye olan yatkınlığından her daim bahseden şairin, sevdadan yana kederlidir. Çünkü “Yoktur” başlıklı şiirinde sevgiden ve sevgiliden yoksunsa kimsenin ona bir teselli veremeyeceği ve yalnızlıktan kurtulamayacağını ifade eder:

“Melekler bile gözlerim görseler
Para ayağım altında serseler
Mavi denizleri bana verseler
Yine mecnun gibi sensiz yalnızım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR,*

“Yoktur”, s. 205)

²⁵⁷“Denklem” kelimenin doğru yazımıdır. Fazla harf kullanımından kaynaklanan yazım hatası vardır.

²⁵⁸Burada “fırak sözcüğündeki, “a” harfi eksik yazılmıştır. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “fırakın” biçiminde “a” harfi ile kullanırlar.

Sevmekten başka elinde bir şey olmayan şair, kendini sevgiliye bırakmak için sabırsızlıkla beklemektedir. Sevgiliden bir lütuf görünce hafiflediğini belirttiği “Havadan bir avuç oldum.” dizesi de şairin sevgide huzur bulduğunu gösterir:

“Ben aşkın
Denizinde batmış gemiyim.
Tuttuğum yosun
Bir avuç yeşilden gayri
Karaya çalar
Obür²⁵⁹ ucu yansıtır renkleri
Lütfünün²⁶⁰ yorgunluğundan
Havadan bir avuç oldum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Aşk Seni Beni”, s. 109)

Beklemek de sevdaya dâhil olmuşsa elden beklemekten başka bir şey gelmez. Sabrın sonuna kadar kullanıldığı bu duruma şairin bir yerden sonra devam etmediğini görmekteyiz:

“Kendimi olduğum yerde,
Sabır ağacı ekтім,
Bekledim,
Kendimi beklettim.
Senden taş gibi
Bir ürperti bile çıkmadı,
Anlaşmaya göre
İki'den dokuz'a kadar,
Saysam geleceksin.
2,3,4,5,6,7,8,9.
Bir bitti bin bitti
Numaralar bile, protesto etti.
Sen he gelmedin,
Ne özrüm var mı acaba.
...

²⁵⁹Kitapta bu şekilde, “o” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “öbür” biçiminde “ö” harfi ile kullanırlar.

²⁶⁰Doğru yazımı “Lütuf” şeklindedir. Yazım hatası vardır.

Amerika geldi sen gelmedin...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Ansızın Gelirsin”, s. 123)

Şair “Ne Güzel Yanlış” adını verdiği şiirinde “Yanlışların / Beni götürdü bu hale / Lütfen büyük yanlışlık yap / Senin büyük yanlışlığın / Beni büyük eder.”der ve sevgilinin onda bir ayna görevi gördüğünü belirtir. Ayrıca sevgiliden vatanından güç aldığını da belirtir. Çünkü onun için sevgili de vatan kadar değerlidir:

“On metre uzun olsam,
Ellerim yıldızlara değse,
Beş kıta benim olsa.
Göz suyunda yıkansam,
Bunların hiç biri,
Ağırlığımdan bir tüy kadar almaz.
Bana iki kurşun yeter,
Biri sen, obürü Türkmen.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “İki Kurşun”, s. 143)

Sevdiğinden gelecek bir öpücükle bile mest olacak şair “Lütf” başlıklı şiirinde “Bir öpücükte lütfetsen / Acılarım bile gül açar.” diyerek mutluluğunun yolunu yine sevgiliye düşürür. Bununla birlikte şair, sevdiğine sadece kendi ulaşabilsin diye ona çıkan bütün yolları bilir, hatta o yolların başını kendi tutar. Buna gücü yetemediği zamanlarda da sevgiliden yardım ister ki onun bütün ilgisini kendine çekebilsin:

“Araba gibi
Sana gelen,
Kara yolları tanırım.
Keçi gibi
Sana gelen,
Patika yolları da tanırım.
Tanırım,
Utanırım sevgilim,
Sana gelen,
göksel²⁶¹ yolları tutalım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Sana Gelen”, s. 127)

²⁶¹Büyük harf kullanılmamasından kaynaklı bir hata vardır. Baskı hatasıdır.

“Beyaz K  lek²⁶²” adlı Ő irinde Ő air, sevgiliden ayrı kaldığ ı g  nleri saymıŐ  ve onsuz g  nl  nde bir eksiklik olduğ unu belirtmiŐ tir:

“Yirmi    g  n!

Sevginden oru  kalan g  nl  me,”

(Ő  İR ESERLER  M 1. C  LT, B  İR AVU  DUYGU, “Beyaz K  lek”, s. 12)

Ő iirin devamında ise sevgilinin gelmesini d  rt g  zle bekleyen ve gelmezse kendinde nas  l bir değ iŐ ikliğ e sebebiyet vereceğ i de ifade eden Ő airin dizeleri de Ő u Ő ekildedir:

“Gereklidir geliŐ in.

GliŐ inle²⁶³

Yoksulluk belimi k  rdığ ı kadar,

Yerden baŐ ım kalktığ ı kadar,

Sevgiler fark eder...

gelmediysen²⁶⁴

Kan k  p  kleri leke leke, ağ  zımdan akar,

Bana ikram ettiğ in

Beyaz k  mleğ e.”

(Ő  İR ESERLER  M 1. C  LT, B  İR AVU  DUYGU, “Beyaz K  lek”, s. 12)

Hislerin yoğ un yaŐ and  ğ ı zamanlar da vardır. AŐ k h  linin derinlerde kendine yer bulmasıyla kiŐ inin i  d  nyasında yaŐ ad  ğ ı dalgalanmalardan bahseder Ő air:

“Sensiz,

Ben oru .

Bir avu  toprak.

Bensiz,

²⁶²Bu kelime Irak T  rkmenleri tarafından “k  nek” Ő eklinde yazılır. Anlam   da “g  mlek”tir. Bk. H  zm  zl  , 2013, a.g.k., 196.

²⁶³Harflerden “e” nin yazılmamasından kaynaklanan bir bask   hatas   vardır.

²⁶⁴B  y  k harf kullanımıyla ilgili bir hata vardır. Ő airle g  r  Ő t  m. Bask   hatas  dır.

Sen, kitap gibi yasak.
Beni sana bağılayan²⁶⁵ karanlık,
Seni bana veren ılık.
Bir kaşık göz suyu,
Akmiş dalgalara...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Toz Toprak”, s. 197)

Aşk kimi zaman düş kırıklığına yol açar. Bunun getirdiği burukluk da şairin dizelerine yansımıştır:

“Çok şeyim harcadım bu aşka,
İstediğim gibi olmadı.
Bu aşkı bırakmaktan başka;
Sevdada bir işim kalmadı.

Yürek örselendi boşuna,
Ne diyeceğin var ki şuna.
Gözlerinin davranışına;
Öpücükler kafi²⁶⁶olmadı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*,
“İşim”, s. 183)

Sadece kendi için değil karşı taraf için de durumun kolay olmadığını belirten şair “Çık” adını verdiği şiirinde “Mecburen duralım korkuluklarda biz / Acılar ikimiz için fark etmez.” der ve görünmeyen bir güzel dünyanın büsbütün altüst olduğundan bahseder:

“Ansızın aşkımız karanlık çöktü.
Bir biçim çöktü ki her yeri aldı.
Gönüle korku dalga götürdü,
Saydamlı dünyamız hep altüst oldu.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*,
“Çık”, s. 195)

²⁶⁵Kelimenin doğrusu “bağlayan” biçiminde yazılır. Baskı hatasıdır.

²⁶⁶Bu kelime “kâfi” şeklinde yazılırsa doğru olur. Baskı hatasıdır.

Şiirlerinde kimi zaman eski edebiyat mazmunlarından olan “gül”, “bûlbûl” ve “sevgili” kavramlarını kullanan şair, sevgi ya da aşkı bu bağlam üzerinden “sır” olarak görmüştür:

“Gül,
Bûlbûl,
Sevgil,²⁶⁷
Gönül,
Her dördü bir sırdır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Farkındamısın”, s. 8)

Vahap’a göre aşkın gerçekliği yalanı kaldırmaz. Hissedilenin varlığına yalan karışırsa o aşk olmaz. Bütün varlığını sevmeye adanmış insanın bu yolda yalanla hareket etmesi hem kendisinde hem de karşı tarafta bir güvensizlik meydana getirir. O yüzden de şair, sevgi ve yalanın bir arada olamayacağını öne sürer:

“Sevda,
Yalan kanatıyla²⁶⁸ uçmaz.
Açmaz hasretini,
Duygusu olmayan yüreklere.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Güç Sesi Var”, s. 7)

Sevme duygusunu tek bir kişi için duyan Vahap, sevgilinin kendindeki değerini ifade etmek için şu dizeleri yazmıştır:

“Ben
Memnun
Buyrun²⁶⁹
Kalbimdedir yurdun

²⁶⁷Kelimenin doğru yazımı “sevgili” biçimindedir. Burada “i” harfi eksiktir.

²⁶⁸Burada ünsüz yumuşaması vardır. “Kanat” kelimesi ek alınca “kanadı” şeklinde yazılmalıydı, yazım yanlışlığı vardır.

²⁶⁹Kelimenin aslı “Buyurun” şeklinde yazılır. Yazım yanlışlığı vardır.

Sen kalbime
Giren birinci
Ve sonuncu kadın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aferin”, s. 46)

Doğu coğrafyasında çok bilinen ve okunan bir aşk hikâyesidir *Kerem ile Aslı*. Şair, onların yaşadıklarından yola çıkarak kendisi ile sevgilisinin *Kerem ile Aslı* gibi olamayacaklarını belirtir:

“Birinci yalan
Sevda
Ben kerem²⁷⁰ değilim
Sen Aslı değilsin
Sen ben onlar gibi olmamalıyız.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Üç Yalan”, s. 59)

Teselli arayan insan bir şeylere sarılır ve onun üzerinden kendini tamir etme sürecine girer. Şair de kendini *Yusuf ve Züleyha* hikâyesi üzerinden teselli eder. Onların aşkı ki dillere destandı. Sonunda kavuşamadılar. Bu dünya da böyledir işte:

“Dünya
Züleyha²⁷¹ değil,
Sende²⁷² Yusuf değilsin
Aşık olsun sana.
Dünya!
Avanta değil,
Ey gönül...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Değil”, s. 119)

Bitip giden bir aşkın ardında kalan hisler, bir nebze olsun insanın içini burkarken belki diyerek beklemede olan bir kalbin varlığından bahseder şair:

“Gök yüzü²⁷³

²⁷⁰Büyük harf ile yazılması gereken yerde kullanılmamıştır. Baskı hatasıdır.

²⁷¹“Züleyha” şeklinde yazılması gerekirken “ü” yerine “u” kullanılmıştır. Yazım hatası vardır.

²⁷²Bağlaç olan “de”nin bitişik yazımından kaynaklanan bir hata vardır.

²⁷³Bitişik yazılması gereken bir kelime ayrı yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

Güneşli gülüşünü
Özlemekten kalbim
Örseliyecek²⁷⁴
Gelecek olmazsan
Tan
Sökülünceye kadar
Ölü olasım gelir
Bekleyişler huzurunda.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ölü
Olasım Gelir”, s. 52)

Özleyen insanın sevdiğini unutmaması da kolay değildir. Onunla geçirdiği her anı, zihninden bir film şeridi gibi akıtır da sevgilinin gerçekliğine yine ulaşamaz. Şair, yine de bir umutludur:

“Çelik giyinmişim,²⁷⁵
Paslanmaz özlemleri.
Neremden süzülecek sevda?
Hangi avcumda yaşıyacak²⁷⁶ kuş?
Bilirim gözlerin,
İkiside²⁷⁷ senin değil;
1+1=2 gibi...
Hangisinde beni,
Görecektir olursan,
O kaynaşmada bir ola biliriz.²⁷⁸”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Yaşıyacak”, s. 132)

Sevgiliyi arayan şair, onunla olduğu zamanlardaki hâlini özler ve biten bir aşkın ardından etrafında sevgiliden izler arar. Bildiği tek gerçeklik, bir arayış içinde olduğudur:

²⁷⁴Kelimenin doğru yazımı “örseleyecek” biçiminde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

²⁷⁵Fazla harf kullanımından kaynaklı bir yazım hatasıdır. Bir tane “r” olmalıydı.

²⁷⁶“Yaşıyacak” biçiminde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

²⁷⁷Bağlaç olan “de”nin bitişik yazımından kaynaklanan bir hata vardır.

²⁷⁸“Olabiliriz” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

“Menekşeler hep seni arar.
Ey dudağı gülden bir duvar
Anlamadım sende ne sır var
Ah bilseydin sırlarda ne var.

Ben seni sordum petek petek
Gördüm gönlün bir deste çiçek
Çiçeklerden yığdım bir etek,
Ah bilseydin-²⁷⁹çiçekte ne var.”

(*ŞİİR ESERLERİM I. CİLT, (...)VE BEN, “Şarkı”, s. 142*)

Her daim birbirini gören âşıkların yanı sıra birliktelikleri arasına uzaklıklar girmiş âşıklar da vardır. Aradaki sevgi ve muhabbet baki olduğu müddetçe mesafelerin bir öneminin olmadığını belirten şu dizeler dikkat çeker:

“Aşkın lider,
Gönlüm er.
Sınır yoktur aramızda
Beni sana,
Bağlayan yol,²⁸⁰ Gök. ”

(*ŞİİR ESERLERİM I. CİLT, (...)VE BEN, “Aşık”, s. 146*)

Sevgilinin sevgisiyle olgunlaşmanın ve o sevginin sonunda “Kim bilir/Hangi balık beni yutacak” diyerek sonunun ne olacağını bilmeyen şairin, sevgiliye ve sevgiye farklı bir bakışını görürüz:

“Sevgilimin
Yüreği tabut,
Omuzuma salı verdi²⁸¹ aşkı,
Ağır bir kaput.

²⁷⁹Noktalama işaretini gereksiz yerde kullanılmıştır. Baskı hatasıdır.

²⁸⁰Virgülün yanlış kullanıldığı görülüyor. Hem virgül hem de nokta aynı yerde kullanılmaz. Baskı hatasıdır.

²⁸¹Kelimenin doğrusu “salıverdi” şeklinde bitişik yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

Dut gibi pişdim,²⁸²

Dalımdan düşdüm,²⁸³

...

Kim bilir,

Hangi balık beni yutacak.

Şu kim bilirler içinde,

Gölgemi içtim..."

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, "Dut", s. 166*)

Sevgilinin bir merhabası dahi âşığı hayata bağlamaya yeter. Hiçbir havanın onu bu merhaba kadar mutlu etmediğini belirten şair, sevgilinin sözünü Gülhane Parkı'nın havasıyla karşılaştırmayı da ihmal etmez:

"Benden nasılsın senden sağol,

Sevdadır kalbimiz tutan yol,

Okudum sevda kitabında,

Dudağın bal gözlerin kutsal.

Ben sevgilim senden çok mersi,

Seni benden alamaz birisi,

Nefesin gibi ısı vermez,

Gülhane parkının havası."

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI, "Merhaba", s. 203*)

Aşkın insanı tamamlayan yanına sık sık değinen şair, iki gönül bir araya gelince bir bütün olur, mantığıyla hareket eder. Kendi varlığını, sevdiği birinde görmeyi ve tamamlamayı seven şairin, kendini karşı tarafa göre hep zayıf ve daha küçük gördüğünü belirttiği şiirlerine rastlanır:

"Ben,

Bir avuç duygu isem.

Sen,

²⁸²"Piştım" biçimiyle yazımı kelimenin doğru yazımıdır. Yazım hatası vardır.

²⁸³"Düştüm" olarak yazılması gerekirdi, yazım yanlışsı vardır.

Duygudan bir dünyasın.
Ben,
Deniz olmağa²⁸⁴ olasım gelirse.
Sen,
Okyanus olduğundan,
Bana resim gelir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Ben”, s. 24)

Şaire göre seven ile sevilen arasına kötü olaylar girdiyse iki taraftan biri can yakıcı davranmaya daha müsait hâle gelir:

“Akşamların kucağında
Çalkanan geceler ürpertisi
Alkımlar niteliği
Kırılı verdi²⁸⁵
Yedi renk topraksal kokular
Kan karışdı²⁸⁶
Ekmek ruhuna.
Son
Tirmandım²⁸⁷
Akrap²⁸⁸ davranışlı yüreğine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Son”, s. 169)

2.2.2. Kadın

Erkek ve kadının birbirini tamamladığına değinen Kara Vahap, kadının olmadığı yerde toplumun ve erkeğin eksik kalacağını belirtir:

“Erkekçe;
Dokuz gül.

²⁸⁴Bu kelimenin doğrusu “olmaya” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

²⁸⁵“Kırılıverdi” şeklinde yazılması gereken kelime ayrı yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

²⁸⁶Kelimenin doğru yazımı “karıştı” biçiminde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

²⁸⁷Harflerden biri olan “i” yerine “ı” gelerek “tırmandım” şeklinde yazılması doğru olan yazımdır. O yüzden burada yazım hatası vardır.

²⁸⁸Bu kelimenin doğru yazımı “akrep” biçiminde “a” harfi yerine “e” olacak şekilde yazılmalıydı, yazım hatası vardır.

Kadında on,.²⁸⁹ Olmazsa.²⁹⁰

% milyon

İnsan yok gibidir...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yok”, s. 146)

2.2.3. Sevişmek

Bir şiirinde aşkın ötesinde fiziksel temasa değinen şairin bu dizelerinde güven ve korkunun da birlikte anıldığını görürüz:

“ Yaprakların arasında,

Bin orman güvenir.

Yapraklar uyku damarı,

...

Korku damarında,

İmza yenileştirmek zorundayım.²⁹¹

Çizgileri birbirine,

Kıskıvrak haykırışından duymasın.

...

Yaprakların arasında,

Korkudan gayri,

Sevişmek daha da,

Bir kitaptır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Arasında”, s. 151)

2.2.4. Hayat Anlayışı

İnsan dünyaya gelir ve almaya başladığı eğitim, çevresinden gördükleri, duydukları ve okuduklarıyla kendine bir dünya oluşturur. O dünyayı da saydığımız bu etkenlere göre

²⁸⁹Farklı anlamları olan iki tane noktalama işaretini yan yana kullanarak anlam karmaşasına yol açmıştır. Baskı hatası vardır.

²⁹⁰Cümlelerin ortasında özel bir isim olmadıkça büyük harfle yazılmaz. Burada buna uymayan bir kullanım vardır. Baskı hatasıdır.

²⁹¹Kitapta “zorundayım” kelimesi “ı” harfi olmadan yazılmış. Baskı hatasıdır.

şekillendirir ve o anlayışta da hayatını yaşamaya devam eder. Kişinin kendi öz benliğini ve bu benliğin oluşmasına yardımcı olan dış etkenleri de kabullenmesi, ileride yaşayacaklarını da anlamlandırmasını kolaylaştırır. “Adım Murat” şiirinde özellikle kimliğini vurguladığı “Benim adım / Murat’tır Murat.” dizesinde şairin ısrarla üzerinde durduğunu görürüz. Ondandır ki Kara Vahap’ın kendi kimliğini ortaya koyduğu şiirlerde rastlamak mümkündür:

“Benim adım,
Murat’tır Murat.
Bana at söylüyorlar at...
Nasıl olur bu iş,
Kardeş,
Murat harda²⁹² at harda.
Halkın dili böyle alıştı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*,

“Adım Murat”, s. 190)

Yukarıdaki dizelerde kimliğine sıkı sıkıya bağlı kalan şairin, aynı zamanda Doğu’yu ve Doğulu olmayı her daim öne çıkardığını ve bu öğeleri kendini tanımlarken kullandığını şu dizelerde de görürüz:

“Babam şiir
Anem horyat.
Doğuluyum horyat oğluym.²⁹³
Bir merhabadan,
Bin umit²⁹⁴ coşarım.
Kartalım göklerde, aslanım yerde.
Doğuluyum,
Güneş oğluyum.
Tinsel olguyum.
Mavi öperim elimin yüzünü
Yeşil bırakırım anlıma²⁹⁵

²⁹²Bu kelime Kerkük Türkmenlerinin günlük hayatta sık sık kullandığı bir ifadedir. “Nereye?” anlamına gelir. Bk. H. Hümmüzlü (2003). *Irak Türkmen Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Kerkük Vakfı. s. 174.

²⁹³Kitapta bu şekilde basılmış. Baskı hatasıdır. Doğrusu “oğluyum” şeklinde olmalıdır.

²⁹⁴Bu kelimenin doğru yazımı “ümit” şeklindedir.

²⁹⁵Kelimenin doğru yazımı “alnıma” biçiminde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

Doğu;
Doğudan başladı halkın sesi
Doğu;
Doğuda marş oldu insanlık.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Doğuluyum Horyat Oğluyum”, s. 73)

Düşüncelerinin çıkmazında kalan şair, aklındaki sorulara her zaman cevap bulamaz. Kimi zaman da birikerek onu bunaltan bu duruma bir çözüm aramaktan vazgeçer:

“Nereye ..²⁹⁶?
Nasıl?
Ne vakit?
Ne zaman? ²⁹⁷
Neden?
Bende²⁹⁸ bilmiyorum
Bilirim bir nesneye
Uzamak istiyor elim
Dilim gönlüm içinde
Bir kıpırtı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dilim Gönlüm İçinde”, s. 44)

İnsan büyürken de aldığı eğitim boyunca da bir hayal üzerine yaşamaya devam eder. Bütün yollarını o hayal üzerine yapar ve yaşanan dönemin getirdiklerini çoğu zaman da göremez. İyi olmak, mutlu olmanın yanı sıra insanın kendi gibi olana ve olmayana da vicdanlı bir davranış sergilemesi şairin yaşadığı dönemden beklentileridir; ama bunlar boşa çıkmışa benzer:

“Zamanımın gözlerinde
Mutluluk ölmüş,
Dedikodu²⁹⁹ göğermiş³⁰⁰

²⁹⁶Farklı yerlerde ve anlamlarda kullanılan birden fazla noktalama işareti yan yana konularak yazım hatasına sebep olmuştur.

²⁹⁷Doğrusu “zaman” şeklinde olması gerekirken burada buna ters düşen bir yazım yanlış vardır.

²⁹⁸Bağlaç olan “de”nin yanlış kullanımım vardır. Baskı hatasıdır.

²⁹⁹Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “dedikodu” biçiminde “o” harfi ile kullanırlar.

³⁰⁰Bu kelimenin doğru yazımı “göğermiş” biçiminde yazılır. Baskı hatasıdır.

Zamanımın gözlerinin yaşında
Aç kurtlar sırtüstü vermiş
Zamanımın gözlerine
Isı vermez güneş³⁰¹
Zamanımın gözlerini
Kütümser³⁰² ile iyimser bölüşmüş
Zamanımın gözünden
Fırtına kopmuş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Zamanım”, s. 58)

Bir şeyleri anlamlandırmak ve ismini koymak, onun çözümünü bulmak için yeterlidir. İnsan bunu kendi içinde yapamaz ve düşündüğü ile hissettiği arasında bir çıkmaza girmişse bıkmaya noktasına gelmesi an meselesidir. O yüzden de şair “Bıktı” başlıklı şiirinde şöyle der:

“Bıktı
Kendisini yaktı
Düşüncelerim yoğrulmaktan
Zamanın hamurunda
Bıktı
...
Her nesneyi bıraktı
Üstüme yıkıldı
Aklımın paktından çıktı
Öpüşür gerçeklerimle.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bıktı”, s. 60)

Yıllar geçtikçe yaşanan zaman dilimindeki olayların da bir gelişme göstermesi beklenir; ama geriye giden ya da tarih kitaplarında sıkça okuduğumuz olaylar yeniden yaşanınca aslında hiçbir değişimin olmadığını görmek, şairin geleceğe olan beklentisini boşa çıkarır:

“Dışım yirmiinci³⁰³ çağ

³⁰¹Büyük yazılması gereken bir kelime küçük harfle başlayarak yazım hatasına sebep olmuştur. “Güneş” şeklinde yazılmalıydı.

³⁰²Kitapta bu şekilde, “ü” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “kötümser” biçiminde “ö” harfi ile kullanırlar.

³⁰³“Yirmiinci” şeklinde yazılması gereken bu kelime “i” harfi fazladır. Baskı hatasıdır.

İçim geçmişe bağlı
Uygarlık ellerimde tutulacak
Çağdaşlığa doğru
Yol kalmadı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Yol Kalmadı”, s. 89)

Kişinin davranışlarını sergilerken özgür bir ortamda olması önemlidir; ama bu durumun sağlanmadığı şartlarda ise özgürlük ruhunun devreye girdiğini belirtir şair. “Merak Etmem” başlığını verdiği şiirinde en olumsuz ya da en zor şartlar altında dahi bu özgür ruhunu ortaya çıkaracak bir yol bulacağını söyler:

“Kartal gibi,
Gökleri severim.
Göbeğim,
Yerde kesilmesi gözükmmez.
Maviliğe bayılırım
Elfabetin³⁰⁴ bilmeksizin...
Benimde,
Hz. Musa çopuğu gibi,
Ailem yoktur.
Sabun köpüğü
Olduğuma inanıyorum.
Bu yüzden, denize insem,
Merak etmem.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Merak Etmem”, s. 97)

Hayatı içinde tekrardan kendine çekidüzen verme hissine kapılan şair, alın yazısını tekrardan yaşamaya başladığını ifade eder. Artık her şeye eskiden daha farklı nazarla bakıp yeniden bir anlam kazandıracak olan gözüne ve algılarına da bir uyarıda bulunur şair:

“Başladım!
Başlasın alnım yazısı.
Sonra çağdaş,
Bir nokta kadarı.

³⁰⁴Doğrusunun “alfabe” olduğu bu kelimenin ilk harfi yanlış yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

Toprak düşü versin,³⁰⁵

Alkım yarasına.

Başladım,

Başlasın kemence.

Gece göftelesin,³⁰⁶

Bütün aydınlığımı.”

ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Nokta”, s. 126)

İnsanın hayata tutunmaya çalıştığı bir yerde anılar, bunu sağlayan temel kaynaklar gibidir. Kişi sevdiği ya da mutlu olduğu bir anın fotoğrafını çeker gibi zihnine atar ve gerekirse bir ömür boyu ona sığınır. Şair de bundan hareketle geçmişteki güzel günlerini ilginç imgelerle anlatır:

“Anılar,

Çıplak³⁰⁷ duygular,

Ansızın banyo aldılar,

Sıcak³⁰⁸ kanımda,

Satın aldılar beni hayal çarşısında...

Anılar,

Bir daha ırgaladılar,

Göbek atar gibi yüreğimi.

Uygarlık kültür kanıyla kalkar gibi,

Anılarla kalkıyorum.

Gök yüzü yeri kucaklar gibi,

Anılara merhaba.”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Anılar”, s. 131)

İnsanların hiç olmazsa bir bitkinin büyümesinden ders almasını ister şair. Dal, kökten aldıklarının da yardımıyla büyürken kimseden ne bir güzel söz işitir ne de başka bir elden onu büyütmesi için yardım ister. O kendi içinde sisteme lazım olanları topraktan aldıktan sonra işlemine devam eder. Ondandır ki gülün narinliğine değinen şair, o çiçeğin dahi kendi içindeki sistemi kullanarak açtığını ifade eder:

³⁰⁵Kelime “düşüversin” biçiminde bitişik bir şekilde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

³⁰⁶Kitapta bu şekilde, “ö” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “güftelemek” biçiminde “ü” harfi ile kullanırlar.

³⁰⁷“Çıplak” kelimesi bu şekilde yazılır. Burada baskı hatası vardır.

³⁰⁸“Sıcak” olarak yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

“Dal ter döktüğü kadar
Yaprak insanlık coşsa
Gül yoksul çocuklar gibi
Sıcak kucak istemez.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Dal”, s. 148)

Değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmak kimi zaman insanların en büyük problemi olabilmektedir. Kendi özünü koruyarak yeniyi ona uyarlamayı sevmeyen insan, kendi zamanından kalma şeyleri yaşatmaya çalışır. Şair buna karşı çıkar. Gelecekte ve geçmişten kopmak istemeyen şair, hep geçmişin içinde kalmayı ölümle eş değer tutar:

“Gül için,
Art düşen gözlerim
Köç³⁰⁹ ettiğini görmüştüm.
Görmemiştım bir avuç et için,
Ellerim köç ettiğini.
Bu yüzden ayaklarım
Kaldıramıyor beni.
Beni,
Ölüme doğru.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Art”, s. 161)

Herkes kendi meydana getirdiği eserdeki yanlışları bilir. Sanatçı nasıl ki bir sonraki eserini öncekinden daha iyi bir şekilde ortaya koyarsa şair de şiirlerinin eksikliğini, fazlasını ya da yanlışını bilir. O yüzden de şair şunu der:

“İmkansızlık³¹⁰ çukurundan
Utanmadan tarak vurdum şiirin saçlarına
Taradım çok taradım
Ta saçlarını yumşaklantırdım³¹¹
Taradım bütün³¹² yaralarını
Baştan ayağa kadar
Şiirin saçların taradığım sürelerde anladım

³⁰⁹Kitapta bu şekilde, “k” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “göç” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar.

³¹⁰Kelimenin doğru yazımı “imkânsızlık” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

³¹¹“Yumuşaklaştırdım” şeklindeki yazımı doğru olandır. Burada baskı hatası vardır.

³¹²Kitapta bu şekilde araya fazla olarak “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “bütün” biçiminde kullanırlar.

Şiirin saçlarını taramak kolaydır
Fakat şiirin yaralarına ilaç
Şairin gözü kafidir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Şiir”, s. 211)

Her gecenin sonu gündüz derler, halk arasında. Şair de hem yaşadıklarından hem de bundan esinlenmiş olmalı ki yağmurun yağmasından önce kara bulutların toplanmasından hareketle “Yağmur Doğa Ve³¹³ Son Gün” şiirini yazmıştır. Toplanan kara bulutların sonunda yağan yağmurun, beraberinde bir aydınlık ve temizlik getirdiğine inanan şair, bu yağışın aralıksız devam etmesini, her daim aydınlık günlerin yaşanmasını temenni eder:

“Yağmur yağmasın,
Kara kesilmiş bulutlardan.
Yağmur!
Ağır ağır el salmasın,
Dün ile bu gününe.
Yağmur!
Yağarsa yağsın,
Burun kaldırmaksızın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Yağmur Doğa Ve Son Gün”, s. 120)

İyiliğin ve güzel olanın olumsuz durumlarda da devam etmesi gerektiğini düşünen şair, “Ey Gecem” başlıklı şiirini yazmış. Normalde gece, karanlık olandır. Fakat karanlığın devam etmesini istemeyen Kara Vahap, “Ey gecem / Alsam, ne satacağım³¹⁴ sana.” der. Şairle görüştüğümüzde gece olarak imgelediği olumsuzluğa tekrar olumsuz olanla dönmek istediğini belirtir.³¹⁵ O yüzden onun yerine bahçeden gül vermek, âşıklardan gönül vermek daha içten ve doğru olandır:

“Bahçelerden gül ,
Potiklerden, Mendil,
Aşıklardan, Gönül,
Kuşlardan, Bülbül,
Satın ala bilirim,

³¹³Büyük harfin yanlış yerde kullanımı mevcuttur. Baskı hatası.

³¹⁴Kitapta bu şekilde, “ç” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “satacağım” biçiminde “c” harfi ile kullanırlar.

³¹⁵Kara Vahap ile yapılan telefon görüşmesinde kendisinin kullandığı ifadeler böyledir.

Ey gecem.

Alsam, ne sataçağım sana.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Ey Gecem”, s. 152*)

İnsan, kendinde olmayanı ya da eksikliğini hissettiğine sahip olmak istediği yaygın bir görüştür. Her özelliğin bir arada olduğu dört dörtlük bir varlık yoktur. O yüzden de şair, kendinde de olmasını istediği özellikleri bir araya toplamak ister gibi şu dizeleri yazmıştır:

“Bende de kedi tırnakları olsa,

Fara'ları³¹⁶ bırakmam.

Bende de kurt gözü olsa,

Cinlerde umut bırakmam.

Bende de eşek kafası olsa,

Yüklere yabansı³¹⁷ bakmam.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Olsa”, s. 138*)

Her daim hareket hâlinde olmak şairin hoşuna giden bir hâldir. Bireyin kendi içinde bir çaba hâlinde olması ve bunu devamlı yaparak iş üretmesi, onun için her daim ileriye gitmek anlamına da geli. Bir insan çalışır ve bunu hayatına yansıtırsa çalışmak onda bir huy hâline gelir:

“Çık-in,

Çık-in,

Çık, Erken³¹⁸ evden.

Bırakma ellerini ceplerine

Şaşıрма,

Sokağımız yüz yöne çıkar.

Her köşesi bir yöne bakar.

Güneşe bakan köşeden,

Bir yol var,

İki yön alır...

...

³¹⁶Kesme işaretinin yanlış yerde kullanımı ve çekim ekinin yanlış yerde ayrılmasından kaynaklanan bir hata vardır. Baskı hatası.

³¹⁷Kitapta bu şekilde fazla olan “s” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “yabani” biçiminde “s” harfi olmadan kullanırlar.

³¹⁸Büyük harf yanlış yerde kullanılmıştır. Baskı hatasıdır.

Çık-in,
Zervelerin³¹⁹ üstü dik.
Her çıkışta bin patika var...
...
...
Çıkın!
Baraştan³²⁰ önce,
Savaş mücadelesidir.
Çıkın,
Sakın geri bakmayın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Çık-ın”, s. 138*)

Şairin bakış açısına³²¹ göre insanın kendi iç dünyasında bakış açısını olumlu bir yöne çevirse bile olumsuzluk onu ne yapar ne eder bulur. Düşüncelerinden yana aydınlığa kavuşmak isteyen insanı yine de karanlık beklemektedir:

“Işık örüyor iğine³²²
Ölüm kalımdaki,
Karanlıkların ipeğini
Aranıyor,
Etkisinde kalan yarasalar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Işık”, s. 143*)

Kara Vahap’a göre insanın, dünyaya gelme amacını bulma yolunda sık sık karşısına çıkan bir soru vardır: “Ben kimim?” Bundan hareketle bütün bir varlığıyla neden dünyada olduğu, buraya ne yapmak için geldiğini bilmeyen şairin aslında her şeyin doğmuş olmaktan itibaren sayıldığını belirtir:

“Anneden
Olduğum gün korktum.
Çünkü çıplaktım...
Bu gün korkmam
Ben neden anneden,

³¹⁹Kelimenin doğrusu “zirve” şeklindedir. “Zerve” şeklinde yazılması baskı hatasıdır.

³²⁰Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “barıştan” biçiminde “ı” harfi ile kullanırlar.

³²¹Şairle yüz yüze görüşme imkânım olmadığı için kendisiyle telefon görüşmesi yaptım. İmgeleri kullanmayı seven şaire, bu imgeleri hangi anlamda şiirine aktardığını sordum.

³²²Doğrusu “iğne” olacaktır. Baskı hatasıdır.

Çıplak doğduğumu anladım...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Doğum”, s. 144)

Bir eşyanın sahip olduğu fizikselliğin yanı sıra ruhsal anlamda bir değeri ve anlamı da olduğunu düşünen şair, sürekli bir devir daim içinde olan bu dünyanın kendi içindeki sistemine her şeyiyle girmeye kendini hazır etmiş gibidir:

“Gülü, sığacak yok bir kavram.

Gül sonu gelmez bir program.³²³

Ben uğruna her nesnemi

Ruha kadar nasıl harcamam.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Ruh”, s. 145)

Yaşanan kötü her ne kadar geride kalsın istense de unutulması zaman almaktadır. Bulunduğu yaşa gelene kadar çeşitli sıkıntılardan geçmiş olmalı ki şair, bunların bitiminde ona kalan yorgunluk ya da iç dünyanın karmaşasını şöyle açıklar:

“Dünya,

bana³²⁴ettiğlerin³²⁵ günah,

Su ile sabundan,

yakanmaz.³²⁶”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Günah”, s. 148)

Belli bir yaşa gelen insan yaşadığı zorluklardan bir pay almıştır. Bir daha onu yapmamaya gayret eder hâlde yaşamaya çalışır. Şair de bu doğrultuda kendisi adına gelecekte yaşanabilecek bu tür olaylara şimdiden yaşandı gözüyle bakar:

“Gelecek ölüme,

Tutsaklıyım.

Çağdaş gönlüme,

Fatiha okumalıyım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*

YOKSUL, “Gelecek Ölüm”, s. 30)

³²³Kelimenin doğru yazımı “program” olmalıydı. Baskı hatasıdır.

³²⁴Büyük harfin yanlış yazımıyla ilgili bir hata vardır. Baskı hatasıdır.

³²⁵“Ettiklerini” şeklinde yazılmalıydı. İyelik ekinin eksik ve “k” yerine “g”nin kullanılmasıyla ilgili hatalı yazım vardır. Baskı hatasıdır.

³²⁶Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “yılanmaz” biçiminde “ı” harfi ile kullanırlar.

Doğru yerde olmak, doğru şekilde düşünmek, doğru olan bakış açısını bulmaktan bahseden şair, aydınlık ve karanlık kelimelerini kullanarak zıt kavramlardan yararlanmışır:

“Yukarıya baktım,
Aşağıyı karanlık gördüm
Aşağıya baktım
Yukarını ışıık gördüm.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Bak”, s. 31)

Her kişinin hayat içinde edindiğı tecrübeler farklıdır. Doğruluk, iyilik ve kötülük gibi özelliklerin biraz da kişinin iç dünyasında nasıl yankı bulduğuna değinen şair, sonunda bu kavrama ait gerçekliğin asıl manasıyla algılandığını belirtir:

“İp ucu³²⁷ zapt edilmez gibi
Elimden uçtu gönül kuşu
Çekiciden³²⁸ ağlamaz yüreğı
Doğruluktur örs davranışı.

Gülü at bedene zararsa
Harı tut yerinde yararsa
Kalbinde iyilik³²⁹ az varsa
Suçlamaz yosun tutan taşı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “İp Ucu”, s. 91)

Düşüncelerin içinde kaybolmanın da bir sonu olmalıdır. Her an kafanın içinde bir şeylerin devridaim etmesi, şairin canına tak etmiş gibidir:

“Düşünceler
Elektirik³³⁰ cereyanı
Geçiyor vücudumdan
...
Davranışlarımı

³²⁷Bitişik yazılması gereken kelimeler ayrı yazılmışır. Baskı hatasıdır.

³²⁸Kelimenin doğrusu “çekiç” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

³²⁹“İyilik” şeklinde yazılmalıydı, baskı hatasıdır.

³³⁰Kelimenin doğru yazımı “elektrik” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

Leylik³³¹ uçuruyor sonsuzluğa

İmgeler öfkesinden

Bağırarak

Ey sabır peygamberi

Geleceksin sanırım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,

“Geleceksin Sanırım”, s. 101)

Yaşarken hayata olan inancın ve azmin azalsa da zengin geçmişine dayanır;
özgürlük umudunu korur:

“Kafam Yatır³³² gibi

Avlusu yok, kapısı çok.

Gözlerimde,

Uyku kalmıyor henüz

Gelecek kartalların kanatından,

Bir deniz

Karanlık ruhundaki ışık

Günde gün uyuyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Kapısı

Yok Yatırın”, s. 110)

İnsan iyi niyetinden yana kendi içinde güzel yaptığını düşündüğü olayların sonucunda hüsrana uğrayınca iç dünyasında o hislerini geri plana çekebilir. Artık daha soğuk ve anlamsız bakan insanın ne zamana kadar bu şekilde hissedeceğini kimse kestiremez kendisi de dâhil. O yüzden şair, içindeki o duyguların tekrar uyandığını şu şekilde ifade eder:

“Gölgemde

Benden milyon yıl önce

Koltuk ağaçları gibi

Böyle dostluk

Bir kadın oturtmak değil

Duvarı çökük kalplerde

³³¹Kitapta bu şekilde, “i” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “leylek” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

³³²Cümle ortasında büyük harfle ilgili yanlış bir yazım hatası vardır. Baskı hatasıdır.

Sıcak duygularım
Kendinden ilerlendi³³³
Soğuk soğuk...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Sıcak Soğuk”, s. 112)

Bir şair için hislerin ne zaman geleceği bilinmez bir durumdur. Vahap bir şiirinde bunun nasıl gerçekleştiğini dizelerine şöyle aktarır:

“Şiir kardeşim
Boş ver
Bir gün deniz kıyılarında
Yüreklerimiz öpücüklerden
Kanat açmazsa bir kuş gibi
Biliyorsunki³³⁴
Yoktan sonra
Yavaş yavaş
Sığınır bulutlar birbirlerine
O zaman
Hızlı vurur³³⁵ şimşek
Ateşi
Yaş yaş düşer yağmur
O an taş ıslanır saygımızdan.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,

“Şiir Kardeşim”, s. 119)

Şair, ölünce bütün bedenini dağıtmaya karar verir. Hepsini de faydası dokunacak varlıklara verir:

“Kendi kendimden toparlanıyorum
Bölüyorum cesedimi
On parmaklarım kartala verdim
Alın kuşlar kanatlarım sizin için
Etlerim kızlara helal olsun

³³³“İlerledi” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

³³⁴Ek olan “ki”nin yanlış şekilde kullanımı vardır. Ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

³³⁵Bu kelimenin doğrusu “vurur” biçiminde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

Kemiklerim kartalara³³⁶ verin
Ayaklarımı sporculara
Beynimi şiir'e³³⁷ verin
Alın hiç bir şeyim kalmasın
Korkmayın alana mübarek olsun
İlgim olmadığına
Tanık olun.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Bölü”, s. 120)

Kara Vahap şiir yazmayı hayatının bir parçası hâline getirmiştir. Şiirlerini okunmak ve anlaşılacak için yazmıştır. O yüzden de ona yardımcı olan sözcüklere ayrı bir kıymet biçer. Ama kimi zaman okuyucu tarafından anlaşılmadığını düşünür:

“Sözcükler!
Şiirler içinde
Flavanza³³⁸ hastalıklarına yakalanıyor.
Çoğunlaşma olsun
Okuyan anlasın ki
...
Sözcükler
Er oluyorlar
Şiir cephesinde
Çoğunlaşma olsun
Ta okuyanlar anlasın ki
Okuyanlar
Neden anlamıyorlar ki.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Okuyanlar”, s. 132)

Bütün değerleriyle kimliğin oluştuğunu düşünen şair, kendisinin ait olduğu değerlerin arkada kalmasını ve önemsiz görülmesini kabullenemez. Bir nesli büyüten ve kültür hâline gelmiş bu öge bir anda ortadan kaldırılamaz. Ne yazık ki gelişen dünya anlayışı ve teknolojinin hızla yaygınlaşması bu değerleri tepetaklak etmiş ve şaire şu dizeleri yazdırmıştır:

³³⁶Çekim eki olan “lar” ın “l”sinin yazılmamasından kaynaklı bir hata vardır. Baskı hatasıdır.

³³⁷Kesme işaretinin hatalı kullanımından kaynaklanan bir baskı hatası vardır.

³³⁸Bu kelime Irak Türkmenlerinin dilinde “etlavanza” şeklinde kullanırlar. Bunun Türkiye Türkçesindeki anlamı da “grip” demektir.

“Bilirdim,
Bir zamanlar
Toprağa karşı, bir dağım.
Şimdi bilmiyorum,
Ayaklar altında
Dağım, Toprağım.³³⁹”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Kabrim Taşındaki Şiirin”, s. 133)

2.2.4.1. Ölüm

İnsan ölümlü bir varlıktır. Şair, bu yüzden inandığı değerlere göre yaşadığını, hayatında Allah’tan başka kimseye güvenmediğini belirtir. Sonuçta hayat da ölüm de onun elindedir. Önemli olan hayatın kendisidir:

“İnsan ölür bakmaksızın
Yaradan kan akmaksızın
Bülbül saynar³⁴⁰ gül raks eder
Fa, so, la, si okumaksızın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Okumaksızın”, s. 90)

Dünyaya gelindiği itibaren ölüm de bizimledir. Doğan yaşar, yaşayan ölür. Bu döngü hep böyledir. O yüzden şair, bu gerçeğe bir daha hatırlatmak ister gibidir:

“Ansızın!
Her şeyimi,
kayb etsem³⁴¹ razıyım.
Aslında,
Ben güllere öğrettim,
Varlık,
Yokluktan öncedir.
Yokluk,
Ölüme yakın bir gecedir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Yoktan Önce”, s. 122)

³³⁹Büyük harf yanlış yerde kullanılmış. Baskı hatasıdır.

³⁴⁰Kerkük Türkmenleri bu kelimeyi “saynamağ” şeklinde yazar. Anlamı da “kuş ötmek”tir. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 303.

³⁴¹“Kaybetsen” şeklinde yazılması gereken kelime ayrı yazılarak hatalı kullanıma sebep olmuştur. Baskı hatasıdır.

Büyüdükçe çocukluk hatıraları iyi ya da kötü olsun zihnimizde kendine daha çok yer bulmaya başlar. İnsanın özlemi geçmişe ya da daha gelmeyen geleceğe doğru arttıkça yanında çocukluk hayallerini de götürür. O yüzden şair, hayatı boyunca çocukluğuyla beraber ölümü de yanında taşır:

“Nasıl bir çocukluk geçirdim !!³⁴²

Dalgalar vurmasın gençliğimi³⁴³.

Bu güne kadar,

Bir deniz içmişim,

Yarına kadar kaç denizi.

Böyle bir çocukluk yaşadım ki!!³⁴⁴

Dökülürdü çavlular³⁴⁵,

Alnımın terinden tüylerime.

Balçıklar vurmasın içtenliğimi.

Bu güne kadar,

Gördüğüm göğü³⁴⁶ desteklemişim.

Yarına kadar,

Göğün bütünlüğünü.”

(*ŞİİR ESERLERİM I. CİLT, (...)VE BEN*, “Çocukluğumdan Bu Yana”, s. 123)

İslam inancına göre bebek ilk doğduğu zaman ismi, kulağına ezan okuyarak verilir. Öldüğünde de öldüğüne dair bir sela verilir. Şair de bundan hareketle iki ezan arasında kalan insan hayatının kısalığını bu şekilde ifade eder:

“...

Doğarken insan,

Kulağına okunur ezan.

Ansızın!

Öldüğü zaman,

Kulağına okunan ezanın,

Namazı kılınır.

Bu yüzden insan,

³⁴²Fazla ünlem işareti kullanımından kaynaklı bir hata vardır. Baskı hatasıdır.

³⁴³Kelimenin doğru yazımı “genç” biçiminde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

³⁴⁴Fazla ünlem işareti kullanımından kaynaklı bir hata vardır. Baskı hatasıdır.

³⁴⁵Irak Türkmenleri tarafından “meyve toplamak için kullanılan sepet” anlamına gelen bir kelimedir.

Bk. TDK, 1993, a.g.k., 1094.

³⁴⁶Kelimenin doğru yazımı “göğü” şeklinde yazılmadığı için baskı hatasıdır.

Kısa bir rukat³⁴⁷ namaz...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Ezan”, s. 150)

Kara Vahap’a göre³⁴⁸ hayat döngüsü içinde yaşanan her şey kendi içinde devridaimi bir şekilde ilerler. Her canlı kendi yaratılışına uygun olarak yapması gerekeni yapar ve insana bu dünyanın da bir gün yok olacağını, onu yaratana geri döneceğini ifade eder. Bu, şairin inancından gelen bir değerdir. O yüzden de şair, bu döngüyü anlatmak için okları kullanmıştır:

“Ellerim.
Depremler haykırdı,
Kalbim.
Ölüm içimde yeşillendi,
Toprağa.
Ellerimi ağaç ettim,
Kuş.
Omuzlarım dağ ettim,
Kartal.↓
Yaşlarıma,
Yanaklarım ağladı.↑
Çağırıya,
Ellerim yumuldu.↑
Haykırıya,
Nabızlarım yuvarlandı.↑
Ellerime,
Kuş konmadı.↑
Omuzlarıma,
Kartal inmedi.↑”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Ellerimin İkisi”, s. 124)

Ahirete inanan şair, ölümün ansızın gelen bir durum olduğunu düşünür. “Ben Burası, Sen Ötesi” adını verdiği şiirinde kaybettiği sevdiğine seslenir:

“Ölüm kartalı,

³⁴⁷Sözcük “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “rekat” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

³⁴⁸Şairle bizzat telefon görüşmesi yaparak sordum. Kendisi şiirini bu şekilde açıkladı.

Akın salsa insana,
İnsan balçıktır dayanmaz...
Bu annesi eksi ölüm,
Ne çarpı döner, ne artı,
Öyle bir bölü ki
Her cepte var,
Şimdi sen ötesi,
Ben burası,
Bir yatır var aramızda...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ
NOKTASIDIR*, “Ben Burası, Sen Ötesi”, s. 67)

Yaşanan hayatın çekilmez yanı kalmadığında ölüm bir yerde istenen bir durum olur:

“Ölümü nimet bildiğime
Deli sandılar beni
Be nasıl güzelimsi dedim
Diri diri gömülmek dediler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,
“Ölüm”, s. 114)

Hayat ve ölüm birbirinin ardınca gelen gerçeklerdir ve dünya dönmeye devam ettikçe onların bu devridaimi hep olacaktır:

“Kısacık yolların arasında,
Ölümden ayrı,
Bir yastık bırakılsa;
Ne yollar biter,
Nede³⁴⁹ yastıklar eksilir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Kısa”, s. 179)

Ölen insanın cenaze merasimine de değinmeden geçmeyen şair, onun omuzlar üstünde taşınmasından bahseder. Şair bütün bu manzarayı dört dizelik kısa şiirinde şöyle canlandırır:

“Tabutun dört köşesi,
Dört omuzun üstünden,

³⁴⁹Doğrusu “Ne de” şeklinde bağlaç olan “de”nin ayrı yazılması gerekirdi. Baskı hatasıdır.

Ağlıyanların³⁵⁰ göz yaşlarını³⁵¹,
Öpücükler bağışlar toprağa.”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI, “Öpücük”, s. 193)

2.2.4.2. İnanç Değerleri

Kara Vahap’ın inancına göre³⁵² insanın kendinden daha üstün bir varlığa inanması ve ona güvenmesi, zorda kalınca ondan yardım istemesi inanmanın getirdiği durumlardır. Şair, kendine ait olan vazifeyi yaptıktan sonra sonucun iyi ve güzele çıkması için ellerini Allah’a açan insan temsilini dizelerine aktarır:

“Ellerim,
Yoksul bir pencere,
Açıyor dilenci güverçine.
Gağası³⁵³ bir buğday tanesi
Kül rengi içmiş
Sesinde at gözü,
Raks eden başak.
Ellerim!
...
Onun içinden,
Gitmiyecek³⁵⁴ ölüm kanat açıyor.”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “İçinden”, s. 125)

Dünya üzerinde birçok canlı yaşar. Her canlı kendi üzerine düşen vazifeyi yapar. İnsanda bu canlılardan ayrı bir de akıl vardır. O yüzden insan, yaptığı ve yapacağı işleri kendi iradesine göre şekillendirir. Kara Vahap’ın inandığı değerlere göre bu iradenin insana bir yaratıcı tarafından verildiğidir ve insan bu aklın ondan geldiğini unutmadan dünyadaki işlerine devam etmelidir. İnsan etrafındaki bu nimetleri fark eder ve diğer canlılara o gözle bakarsa yaratılma sebebini anlamış olur:

³⁵⁰Kelimenin doğru yazımı “ağlayan” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır

³⁵¹Bitişik yazılması gereken kelimeler ayrı yazılmıştır. Doğrusu “gözyaşı” olmalıydı. Baskı hatasıdır.

³⁵²Şairle yüz yüze görüşme imkânı olamadı. O yüzden telefonda görüştüm. Kendisi konu hakkında bu şekilde düşündüğü belirtti ve şiirlerine bu anlamları imgeler yoluyla yazmayı tercih ettiğini belirtti.

³⁵³Kitapta bu şekilde, “g” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “gaga” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar.

³⁵⁴“Gitmeyecek” olması gerekirken “e” yerine “i” kullanılmış ve bir yazım atası meydana gelmiştir. Baskı hatasıdır.

“Güneşin !!
İki gözü olsa,
Yarasa, intihar eder.
Ayın !!
İki gözü olsa.
Yarasa, gözlük giyinir.
Yerin!!
İki gözü olsa,
Yarasa,
Fark etmez bir daha.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Fark Etmez”, s. 71)

Her yaşananda insanın kendine çıkaracağı bir pay vardır. Allah hiçbir şeyi boş yaratmamıştır. Şairin inandığı değerlere göre kötü gibi görünende iyi, iyi gibi görünende de kötü saklı olabilir. Bu da tamamen yaşayıp görmeyle alâkalıdır:

“Karanlıkların içinde
Kan var.
Işıkların biçiminde,
Kader.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Kader”, s. 7)

Akıl devreye girince insan ve diğer canlı varlıkların farkı anlaşılır. Akıllı olan insanın bunu fark edip dünya üzerinde kendine düşen vazifeyi yapması gerektiğini düşünen şair, şiirlerinin bazılarında hayvanlarla insanları karşılaştırmıştır:

“Tavuk,
Su içer,
Şükürler eder,
Ben balık yerim,
Küfr ederim³⁵⁵.
...
Tavuk,
Tırnaklarıyla çöp içinde,

³⁵⁵“Küfretmek” biçiminde bitişik yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

Besin arar,
Ben tırnaklarımla hırplarım³⁵⁶,
Kaderin yüzünü.
Tavuk böyle,
Ben böyle,
Halbuki³⁵⁷ ikimizde³⁵⁸,
Allah yaratmış...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Tavuk”, s. 96)

Kimi zaman insan kendinden beklenenden dolayı bir yılgınlık ya da yaşadıklarından dolayı ümitsiz bir hâl sergileyebilir. Böyle bir durumu dizelerine şu şekilde aktarmıştır şair:

“Bu balıkta ne güzel biçim
El yok ayak yok
Ne harika ne güzel yürümek
Ne güzel merhaba kurmak
Bu balık,
Ne biçim çıplak
Ne gömlek ne pantolon.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,

“Balık”, s. 126)

Kimi zaman bıkkın ve ruhsal olarak çöküşte olan insan elinde ne var yoksa bir kenara bırakır. O yüzden de kendisine bu hayatı yaşamak için verilen vücudu, olmaması gereken bir hâl içine sokar. Şair, bu durumu insana yakıştıramaz. Nefes alındığı müddetçe bir umut vardır ki aklı ve bütün yaşamsal işlevleri çalışan bir insanın bir yerden tutunup devam etmesi gerektiğini düşünür:

“Göz nefes olmuş sana
Her şeyi terk edib³⁵⁹ bırakmışsın
Hastalaşmışsın³⁶⁰

³⁵⁶Kitapta bu şekilde eksik harf ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “hırpalarım” biçiminde “a” harfi ile kullanırlar.

³⁵⁷Bu kelimenin doğru yazımı “hâlbuki” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

³⁵⁸Bağlaç olan “de” ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

³⁵⁹Kelimedeki “b” harfinin yerine “p” harfiyle gelmeliydi. Doğru yazımı “edip”tir. Baskı hatasıdır.

³⁶⁰Kitapta bu şekilde, “ş” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “hastalanmışsın” biçiminde “n” harfi ile kullanırlar.

Sanki öleceksin
Bir göz nefesten
Bir kurşundan dolacaksın?
Ayıptır³⁶¹
Dağ gibi ol,
Dağa göz nefes ettiler
Dağ dahada³⁶² yüceleşti
Su gibi ol
Suya göz nefes ettiler
Su dahada derinleşti
Ateş ol
Ateşe göz nefes ettiler
Ateş dahada yerleşti
Toprak ol
Toprağa göz nefes ettiler
Topraktan insan yaratıldı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,*

“Göz Nefes”, s. 127)

Fizikî olarak bir bedenden ve manevi olarak bir ruhtan meydana gelen insan, psikolojik olarak bir şeyleri içinde bitirse ve yaşamaya olan inancını kaybetse bile vücudundaki sistem her gün yaşamaya devam etmektedir. Şaire göre de yaşama devam ederken insanın kendini bırakmaması önemlidir. Hiç olmazsa her gün çalışan organlarımızdan ders almalıyız:

“Öncesi saçlarınıza.
Nasıl milyonlarca tüyler çalışıyorlar,
Tarağa geçiyor.
Bakın gözlerinize!
Nasıl görüyor.

³⁶¹Kelimenin doğru yazımında “ı” harfi yerine “i” olmalıydı. Doğrusu “ayıptır” olan bu kelime baskı hatası vardır.

³⁶²Bağlaç olan “de” ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

Görünmiyen³⁶³ eşyaları,
Birbirin³⁶⁴ görmeksizin.
Bakın,,³⁶⁵
Ellerinize,
Ayaklarınızdan uzak değil,
Uzun değil.
Nasıl çalışıyorlar?”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “İsimler”, s. 136)

2.2.5. Haksızlık

İftira atan ya da haksızlık yapan bunun bir suç olduğunu bilmezmiş gibi yaptığı kötülüğe devam ederken iftira ve haksızlık da bundan bıkar. Devamlı aynı şeyi yapmak ve onun tutmadığını göre göre yapmaya devam etmek duvar çatlatır:

“Suç,
Günah duvarına,
Kör bir kuş gibi çarptı.
Duvar çatladı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Suç”, s. 150)

Kendinin yapmadığı bir şeyi yapmış gibi göstererek yapanın hakkını yiyerek yaşayan insanlara seslenen şair, böyle bir yere varamayacaklarını ifade eder. İşi yapanın önüne çıkarak elde ettikleri bir yere kadar gider daha sonra aslı ortaya çıkarsa etrafında kimse kalmaz ki şair böyle bir insanın yanında asla olmayacağını kesin bir dille belirtir:

“Sen,
Açlığı yoksulluğu getirdin!
Ben,
Budumun etini kestim,
Açlara yedirdim,
Ben, tüylerimi yondum³⁶⁶,

³⁶³Kitapta bu şekilde, “i” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “görünmeyen” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

³⁶⁴“Birbirini” olması gerekirken sondaki “i” harfi yazılmamıştır. Baskı hatasıdır.

³⁶⁵Gereksiz virgül kullanımı vardır. Baskı hatasıdır.

³⁶⁶Kerkük Türkmenleri tarafından “yontmak” anlamında kullanılan bir kelimedir. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 2606.

Battaniye ettim,
Çıplakların üstüne attım!
Olur mu sana
Söylesinler aferin,
Bana hayvanoğlu hayvan!

...

Ben, seni uçurumlardan kaldırdım,
Genelevinden çıkarttım,
Adam ettim...
Olur mu sana
Söylesinler bravo,
Bana oruspunoğlu oruspu?

Tanrı'ya yemin olsun,
Milyonlarca seni seven olsa,
Birisi ben değilim kesinlikle...
Birisi
Seni³⁶⁷ söven olsa
O benim!..”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR,*

“Kaçıverdin”, s. 181)

İnsanlar ya da toplum sadece öne çıkanı bilir onun arkasında kim vardır ya da çalışmayı oraya kadar kim getirmiştir; bunu bilemez ve araştırmazlar. Böyle bir durumda haksızlığa uğramış bir insan olabilir. Haksızlığın er ya da geç ortaya çıkma özelliği vardır; iş ki bu emeğinin karşılığını hak eden için geç olmasın:

“Kaderin sahasinde³⁶⁸ top oynarken
Birinci tayımın,³⁶⁹
kırk³⁷⁰ dördüncü dakikasında,
Senterin³⁷¹ ortasından bir şut vurdum

³⁶⁷Kerkük Türkmenleri “seni” kelimesini kouşam dilinde “sene” şeklinden kullanırlar.

³⁶⁸Kelimenin doğru yazımı “sahasının” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

³⁶⁹İngilizcedeki “time” kelimesinin okunuşu olan “tayım” ifadesini andıran bu kelime, Kerkük Türkmenleri tarafından “bölüm, parça” anlamında kullanılır. Bk. Hürmüzlü, 2013, a.g.k., 294.

³⁷⁰Büyük harf yazımının gerçekleşmemesinden dolayı yanlışlık olmuştur. Baskı hatasıdır.

³⁷¹İngilizce “orta” anlamına gelen “center” kelimesinin kullanıldığı düşünülmektedir.

Golu³⁷² yerinde ırgaladım.
Böylece birinci golu attım
Futbolcu arkadaşlarıma koştum
Rkadaşlarım³⁷³ beni bıraktılar
Maradona'yı alkışladılar
...
İkinci golu attım
Futbolcular vız vız vızıldadıla

Seyirciler birbirilerine geçtiler
Bensem Allah'a şükür eyledim

Sahama doğru koşa koşa geldim
Birde³⁷⁴ ne gördüm ki
Futbolcu arkadaşlarım
öncesi³⁷⁵ gibi beni terkettiler³⁷⁶
Şu defa (Kilinzman'ı)³⁷⁷ kucakladılar
Döndüm öpücükler attım seyircilere
Onlarda³⁷⁸ şansıma (Kilinzman'ı) alkışladılar
Halbuki ben kafa vuruşuydan³⁷⁹ gol atandam³⁸⁰
Kilinzman ofsayt durmuştu
Neyse benki³⁸¹ ikinci golu attım
Yine sahamda yalnızın³⁸² kaldım
...

³⁷²Türkiye Türkçesinde “gol” kelimesine bir ek geldiğinde “u” harfiyle değil, “ü” harfiyle yazılmazdır. Doğrusu “golü” olmalıydı, baskı hatasıdır.

³⁷³Eksik harf yazımından kaynaklı bir hata mevcuttur. Başka hatasıdır.

³⁷⁴Bağlaç olan “de” ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

³⁷⁵Büyük harf yazımının gerçekleşmemesinden dolayı yanlışlık olmuştur. Baskı hatasıdır.

³⁷⁶Ayrı yazılması gereken kelimeler bitişik yazılmıştır: “Terk ettiler” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

³⁷⁷Futbolcu Quaresma'nın isminin okunuşunu şair, şiirine o şekilde yazmıştır.

³⁷⁸Bağlaç olan “de” ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

³⁷⁹Şair, Tuzhurmatu ilçesine bağlı olan Hasadarlı köyünde doğmuştur. Orada genelde konuşma dilinde kelimelerin sonuna “y” ekini kullanırlar. Şairde o yüzden kelimeyi böyle yazmışım. Aslında “vuruşundan” demek istenmiştir.

³⁸⁰Kerkük Türkmenleri bu kelimeyi “attığım zaman” anlamında kullanırlar ve bu şekilde yazarlar.

³⁸¹Ayrı yazılması gereken “ki” bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

³⁸²“Yalnız” olması gereken kelimeye fazladan ek konulmuştur. Hatalı kullanım vardır. Baskıdan kaynaklanmaktadır.

Ben gibi birisi üçüncügolu³⁸³ attım
Futbol oyununa yenilikler getirdim
Tek başıma sahada yalnızın³⁸⁴ kaldım

Maç sona erdikten sonra
Hakem efendileri
Bana doğru geldi
Gel oğlum gel dedi
Bende³⁸⁵ geldim
Buyrun hakem efendileri dedim
Gel

Gel bakıyım
Şu topu al sana
Şu top
Yalnız senin ayaklarına layıktır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Futbol
(Top Oyunu)”, s. 217)

İşini severek ve düzgün yapan insanların haksızlığa uğradığı belirten şair, bu durum karşısında üzgündür. “Ker³⁸⁶ Celal”³⁸⁷ olarak bilinen bir insan, Tuzhurmatu’nın elektrik işinde iyisiymiş. Öyle ki kuşların bile konduğu elektrik tellerini onlara zarar vermeden yapar ve her göç yolunda onlardan selam alırmış. Ne yazık ki işini devam etmesine izin verilmemiş:

“...
Ker Celal
Elektirik tellerine kuş gibi konardı
Elektirik tamirinde başarılıdır³⁸⁸

³⁸³Ayrı yazılması gereken kelimeler bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

³⁸⁴Kelimenin doğrusu “yalnız” şeklindedir. Baskı hatası vardır.

³⁸⁵Bağlaç olan “de” ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

³⁸⁶Kökeni Farsça olan bu kelime Kerkük Türkmenleri tarafından “sağır” anlamında kullanılır. Bk. Hürmüzlü, 2013, a.g.k., 192.

³⁸⁷Şairin ismine ve hikâyesine şiirinde yer verdiği bu insan hakkında kitapta bulunan bilgi de şudur: “Celal Mahmut Dallav Tuzhurmatu doğumludur.”

³⁸⁸Kitapta bu şekilde, “ı” harfi olmadan basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “başarılı” biçiminde “ı” harfi ile kullanırlar.

Bu g nkiler³⁸⁹ gibi degil
Bir burgu bağlar
Dokuzunu terk eder
...
Telleden³⁹⁰Elektirikten suhbet³⁹¹ ederdi
Aralarında ne  eviri
Ne de g stermeler olmadan
Bir anlaşmaya sahiptiler
Sığırcıklar leylikler
Ustanın en yakın dostuydular
Usta tel pasını tırnaklarıyla hırplardı.”³⁹²

(*Ő İR ESERLER M 1. C LT, MAH ZER, “Ker Celal”, s. 236*)

Bazen yeni bir uygulama hayata ge irilirken kimi insanlara haksızlık edildiği olur. Her ne kadar uygarlık adı altında yapılmış olsa o insanın hakkı istismar edilmiş olur. şair “şahab’a Kur” adını verdiği şiirinde sesiyle hayatını devam ettirmeye  alışan ve daha sonra  ok g r lt c  diye içten  ıkarılan birinden bahseder:

“Usta řahabın³⁹³ sesi duyulur
Uzarlardan davul sesi duyulur gibi
Terminal oğludur
Sesi siren sesinden  st nd r
Yaşamı ter yaşardı alın  izgilerinde
Yolcular i in arabadan  nce
Y reğinde³⁹⁴ yer ederdi
Terminal duvarında bir  alma saat gibi
Elleri her y n  g sterirdi yolculara
Arabalar aralarında toz toprak dumanında
Yolcular yollar kanına karışmıştı

³⁸⁹Bu kelimenin doğru yazımı “g nk ler” şeklinde dir. Baskı hatasıdır.

³⁹⁰ oęul ek “ler”in eksik yazımından kaynaklı bir yazım hatası vardır. Doğrusu “tellerden” olmalıydı.

³⁹¹Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır.    nk  Irak’taki T rkmenler s zc ğ  T rkiye’de olduğu gibi “sohbet” bi iminde “o” harfi ile kullanırlar.

³⁹²“Hırpalardı” şeklinde yazılmalıydı. “a” harfinin eksikliğinden kaynaklanan baskı hatası vardır.

³⁹³“şahab’ın” şeklinde olması gereken bu ifade kitapta yanlışla bu şekilde basılmış.

³⁹⁴“Y reğinde” şeklinde yazılması gereken bu s zc k kitapta yanlışlıkla bu şekilde basılmış.

Yalla³⁹⁵ BAGDAT ba – ğ – da – t

Daha şairana³⁹⁶ bağıırdı

Yolcuları yedi uykudan çağıırodı³⁹⁷

...

Bak yüz gram ettan³⁹⁸

150 gıram³⁹⁹ dudaklar arasından

Nasıl çıkıyor bir ton kadar ses

Sonuda⁴⁰⁰ usta Şahab'ı

Bir pantolon içine giyindirdiler

Efendilik adıyla terminalden⁴⁰¹ uzaklaştırdılar

İşte bağııması uygarlık değilmiş demişler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Şahab’a Kur”, s. 240*)

Kara Vahap’a göre yeniliklere göz yumup uygarlığı desteklenmemek de haksızlıktır:

“Çevrendeki sesler,

Sinsilerin alkışları değilse.

Her neyse,

Desteklemez uygarlığı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL, “Kıvılcım”, s. 33*)

Şair, bir de kendi işini başkalarına yaptıırarak bir yerlere gelmeye çalışan insanlardan bahseder:

“Bazıları var,

Yalvarır işi bitinceye kadar”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN, “Bende Ne Arar”, s. 101*)

Haksızlığın göz önünde fütursuzca yapıldığını gösteren dizeler şu şekildedir:

“Göz önünde

Paramı vurdular

³⁹⁵Bu kelimenin anlamı “haydi, haydi gidelim”dir. Bk. Hümmüzlü, 2003, a.g.k., 362.

³⁹⁶Kelimenin doğru yazımı “şairane” olmalıydı. Baskı hatasıdır.

³⁹⁷“Çağıırdı” biçiminde yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

³⁹⁸Bu kelime “etten” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

³⁹⁹“Gram” yazılması gerekirken araya “ı” harfi konularak hatalı kullanım olmuştur. Baskı hatasıdır.

⁴⁰⁰“Sonunda” yazılması gerekirken kitapta yanlışlıkla bu şekilde basılmış.

⁴⁰¹Kelimeye “den” eki gelmesi gerekirken kitapta bu şekilde basılmış. Baskı hatasıdır.

Sonrası

Vurucular hak sahibi, çıktılar.

Boş yere,

Beni dövdüler

Kanımı akıttılar

Sonrası

Değneğe hak verdiler.

Nasıl olur böylesi dedim

Sus sus vülen.”⁴⁰²

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Sonrası”, s. 119)

Şaire göre⁴⁰³ Türkmenler kendi vatanlarında çok haksızlıkla karşılaşmışlardır ve haksızlık, onun önüne geçmesi gereken yetkililer tarafınca yapılıncı geriye söylenecek bir şey kalmaz:

“Polisler,

Bıçağı kan içinde

Bir haydudu yakaladılar

Ver bakıym⁴⁰⁴ bıçağı

Haydut

Haşa efendim

Elimdeki bıçak değil kesinlikle

İyice bakın bir çividir

Getirdim

Karakol duvarına döğeyim⁴⁰⁵,

Polis efendilerim şapkalarını astılar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Polisler”, s. 120)

2.2.6. Kibir

Sözlükteki anlamı “Kendini beğenme, başkalarından üstün tutma, büyülenme, benlik, gurur” olan kibir konusunu, diğer konulara göre daha az olsa da şairin şiirlerinde görmek okuyucu açısından önemlidir.

⁴⁰²Şairin burada “ulan” ifadesini “vülen” şeklinde kullanmıştır.

⁴⁰³Şaire bizzat telefon görüşmesi yaparak sordum. Kendisi şiirini bu şekilde açıkladı.

⁴⁰⁴Kelimenin doğru yazımı “bakayım” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁴⁰⁵Irak Türkmenleri bu kelimeyi “dügmeğ” şeklinde yazar. Anlamı da “dügüm atmak”tır. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 141.

Yaşanan çağın gerektirdiği değişimlerin insanların kibirlenmesine sebebiyet verdiğini düşünen şair, her çağın kalıcı olmadığını belirtir:

“Elbombası⁴⁰⁶ gibi patlar
Balonu çok üfleme
Şereflenme
Şerefine kadehlerini
Başından yüksek taşıyanlara
Hele çok vakit kalmış
Hesabını zamanla
Saflam,⁴⁰⁷
Zifleme⁴⁰⁸
Çocukların uçurtmalarında
Sindibat⁴⁰⁹ resmlerini⁴¹⁰
Nede⁴¹¹ okullar kapısında
Çağın tarihini.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Balon”, s. 61)

Doğanın dahi bu durumdan etkilenmesi söz konusudur. Bütün canlıların suya olan ihtiyacına değinen şair, yağmurun o yüzden kendini ağırdan sattığını belirtir:

“Yağmur ve doğa,
Yumrukluyor altında kalan gülleri.
Yağmur ile doğa,
İki dost gibi düşman.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Doga”, s. 121)

Nasıl ki insanın kendi özelliklerine göre bir çabası var ve ona göre yaşamaya devam ediyorsa toplum hayatında da büyük küçük demeden yapılması gereken işler vardır. Şair bir şiirinde çöp toplayan bir amcadan bahseder:

⁴⁰⁶Ayrı yazılması gereken kelimelerin bitişik yazımından kaynaklı bir hata vardır.

⁴⁰⁷Bu ifadenin Kerkük Türkmenleri tarafından “saflamağ” şeklinde yazılır. Anlamı da “düzlemek”tir. Bk. Hürmüzlü, 2013, a.g.k., 269.

⁴⁰⁸Kerkük Türkmenlerinin bu kelimeyi “oyunbozanlık yapmak” anlamında kullanılır. Bk. Hürmüzlü, 2013, a.g.k., 336.

⁴⁰⁹Masal kahramanı olan Simbat’tan bahsedilmiştir. “Simbat” yerine “Sindibat” yazması yazım hatasıdır.

⁴¹⁰Kitapta bu sözcük “i” harfi olmadan basılmıştır. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “resim” biçiminde “i” harfini kullanarak yazar.

⁴¹¹“Ne de” şeklinde yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

“Amcan⁴¹² Tanrı'dandı
yüzündeki⁴¹³ gülümsemeler varlığı
Amcanın her çöp toplanan yerde
Memleket kadar anısı var
Çöpçü amcının yüzünden⁴¹⁴
Memleket⁴¹⁵(kolira'ya)⁴¹⁶ tutulmadı
Amca işinde çok mutluyu⁴¹⁷
Sevdanı tırnak içre bırakın
Bakın kalın sesliler boyutunda
nce⁴¹⁸ sesliler nasıl özgürleşir
Biz ki bilmiyorduk görmüyorduk
Amcanın kış ağaçları gibi
Çıplak göz yaşlarının
Biz ki küçümsedik amcanın işini.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Çöpçü Cuma”, s. 238*)

Sorumluluk sahibi olan ve bunun da farkında olan yaptığı işi başkalarının gözüne sokarak kendini beğenmişlik yapmaz. O zaten kendi işinin ağırlığını ve onu bir görev bilinciyle devam ettirmeyi bilir. Fakat yaptığı işin farkına varmayıp sanki kendisi olmazsa onu yapacak yokmuş gibi yaptıklarını herkes bilsin isteyenleri şair, dağa nazaran bir taş gibi basit bulur:

“Taş!
Kendisini, harika,
Olduğunu anladı.
Ansızın,
Yerinde yuvarlandı.
Dağ!
Yüceliğini duydu,
Onurunu zapt etti.”

⁴¹²“Amcanın” şeklinde yazılması gerekirdi. Yanlış yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

⁴¹³Cümleye büyük harfle başlanır. Baskı hatasıdır.

⁴¹⁴Kelimenin doğrusu “amcanın yüzünden” biçiminde yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁴¹⁵İki kelime arasında boşluk olması gerekirken burada buna uymayan bir kullanım vardır. Baskı hatasıdır.

⁴¹⁶Kolera hastalığından bahsedilmiş. Yalnız “kolera” yazmak yerine “kolira” yazılması baskı hatasıdır.

⁴¹⁷“Mutluydu” sözcüğündeki “d” harfi konulmamıştır. Baskı hatasıdır. Doğrusu “mutluydu” olmalıdır.

⁴¹⁸“İnce” kelimesi yazılacakken “i” sesi eksikliğinden yazım hatası oluşmuştur.

2.2.7. Ümit ve Ümitsizlik

İnsanda bulunan türlü histen biri de ümit etmek, bu ümidin karşılığını bulamadığında ümitsizliğe düşmektir. Ümitsizlik o kadar kolay hissedilen bir durum değildir. Eğer bir kişi baştan ümitsizse daha öncesinde yaşadığı bir olumsuzluk yüzünden bu şekilde düşünmektedir. Gerçekte kişi yaptığı ya da yapacağı her şeyden bir sonuç almaya odaklıdır ve bu da beraberinde ümitli olma hâlini getirir. Kara Vahap da bunun farkındadır ve şiirlerinde de bu minvaldeki hislere yer vermiştir.

Daha yaşanmamış günlere karşı büyük ümitler besleyen şair, geçmişin ve geleceğin bir arada değerlendirilmesinden yanadır. O yüzden geçmişten ümidini kesse bile ondan ders alınarak geleceğe daha ümitli bir şekilde bakılabilir:

“Yer kadar büyük,
Sendeki yürek.
Geçmişlerinden
Başlar gelecek.”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Gelecek”, s. 106)

Sömürge güçlerini istemeyen bir millet özgürlüğün kıymetini daha iyi bilir. Eğer toplum ve insan özgürse her daim hayata karşı ümitle bakabilir. Çünkü bilir ki hareketleri kısıtlanmadığı müddetçe hayalindekini ya da aklındaki gerçekleştirme olasılığı mümkündür. Bunu yaparken bütün imkânlarını seferber eder ve bir kuş gibi kanatları varmışçasına ümidi elden bırakmaz:

“Bir kuşum ki,
Cebrail gibi
600 kanatım⁴¹⁹ var.

Her kanat'ta⁴²⁰,
600 hasretim var.
Yerden göğe yönelsem,
Hasretim var.

⁴¹⁹Burada ünsüz yumuşaması vardır. Doğrusu “kanadım” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁴²⁰Kesme işareti gereksiz yerde kullanılmıştır. Baskı hatasıdır.

Gökten yere insem,
Hasretim var.
Sanki hasret içinde,
Ümit var...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Kuş”, s. 108)

Olayların iyi yanını görmek kolay değil. Bunu ancak iyimser ve ümit içinde bekleyenler yapabilir. Ne kadar olumsuzluk olsa da ümitli olunursa istenen sonuç alınır. Şair de bu anlayıştan hareketle şu dizelere yer vermiştir:

“...
Gülünden yorğun dallar,
Saldılar ip ucunu⁴²¹.
Kan içiyor hayallar⁴²²,
kırılmıyan⁴²³ gücünü.

Bak gözümdeki ışık
Gün ışımakta gibi.
Gök yaratılmış yürek,
Çekiç altında çivi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Gök Yürek”, s. 81)

İyilik de kötülük de daimî değildir. O yüzden kötülüğün yaydığı o karanlık enerjinin de bir sonu vardır. Nasıl ki gece olunca sabah illaki gelir. Kötünün ardından iyi gelir. Bunu bilenler ümitle bekler iyiyi:

“Ümit Bir⁴²⁴ tabut gibi,
Çocuk huylu yaşıyor,
İyimserliğe kanat açıyor
Boş dalgaları
Öflüyor⁴²⁵ yerinden
Evrenin alında yazıyor

⁴²¹Bitişik yazılması gereken “ipucu” kelimesi ayrı yazılmıştır. Baskı hatası vardır.

⁴²²Çokluk eki olan “ler”, kelimenin gelişine göre düzenlenmemiş. “lar” yazılarak yazım atasına sebep olmuştur.

⁴²³Kitapta bu sözcük “ı” harfi olmadan basılmıştır. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “kırılmayan” biçiminde “a” harfini kullanarak yazar.

⁴²⁴Gereksiz yerde büyük harf yazımı vardır. Baskı hatasıdır.

⁴²⁵Bu kelimenin doğru yazımında “ö” yerine “ü” harfi kullanılarak yazılmalıydı. Doğrusu “üflüyor” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

Karanlığı gören,
Güneşi kardeş bilir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Ulu Sessizlik”, s. 107)

Ne kadar ümitle bir işe devam edilse de sonunda bir yerde kırılma noktası olur. O yüzden şair “Ekmek” adını verdiği şiirinde “Ta içimi işgal eden / Ümit haritasından / İstilham ettiğim ışık söndü.” der. Bir kere insanın iç dünyasında çöken ümitli olma durumu, bir sonraki işlerine de yansır. Bütün hevesin kaçtığı bu tür durumlarda şair, “Yakın Yokluk” şiirinde bütün suçu ümidini yitirmesine sebep olan işe atar:

Suçsuzum artık.
Suçsuzluğum gölgesinde,
Arınıyor yokluk.
Art kalan çocuk umidim⁴²⁶
Öpücükler yansıtıyor,
Ölçüler boyutundan.
Soğuk soluğumdan desteklenerek,
Bir Cuma sabahı,
Geçiyorum yarınlara...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Yakın Yokluk”, s. 114)

Ümit olmadan hayatın bir yerde monotonlaşacağını düşünen şair, cebinde her daim buna bir derman taşıdığını belirtir:

“Yaralı bir umide dostum
Dermanım cebimden düşmez.
Çok korkutucu bir bozkurtum,
Olmazsam, hayatım yaşanmaz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Dost”, s. 149)

Dua ederek ümit etmeye devam eden şair, hayallerine de bu ümidin yardımıyla kavuşmuştur:

“Dualar et
Öp kaderini öp
Ümitlerin

⁴²⁶Kelimenin doğru yazımı “ü” harfiyle başlayan “ümit”tir. Burada baskı hatası vardır.

Çıkmadı sarap⁴²⁷.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,

“Şiirlerimdir”, s. 108)

Beklemek, ümitle kardeş histir. Ümidi olan sonuna kadar bekler. Her şey bir şekilde sona erer:

“Labut⁴²⁸ bir gün sabır taşıda⁴²⁹ çatlar

Gerçek önünde kim olduğun unutar⁴³⁰

Eminsen ki hilal gözünde batar

Unutma sabah doğacak güneşin.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Çok

Görme”, s. 204)

Şair, 1959 yılında yaşanan acı olaylar karşısında insanın iç dünyasında ümitsizliğe düştüğüne değinir. En ufak bir umut ışığının insanın kendini toparlaması için yeterli olduğu bu dünyada karanlığın her yerde önüne çıktığını da şu şekilde ifade eder:

“Işık,

Yok.

Karanlık,

Duman duman,

Sarmış başımı.

Kan,

Akın ediyor güvercinlere.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*

YOKSUL, “Işık”, s. 28)

2.2.8. Yalnızlık

Kara Vahap iki cilt hâlinde topladığı şiirlerinde bu temaya sıkça yer verdiğini görürüz. Yalnızlığı hissettiği durumları da dizelerinde bulmak mümkündür.

⁴²⁷Kelimenin doğru yazımı “serap” biçiminde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁴²⁸Kerkük Türkmenleri bu kelimeyi “labud” şeklinde yazar. Anlamı da “elbette, mutlaka”dır. Bk. Hümmüzlü, 2003, a.g.k., 248.

⁴²⁹Bağlaç olan “de” ayrı yazılır. Baskı hatasıdır.

⁴³⁰Kitapta bu sözcük “a” harfi olmadan basılmıştır. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “unutur” biçiminde “u” harfi ile kullanılır.

İşgal altında olan ülkesinin kurtuluşunun milletçe karşı koymaktan geçtiğini her fırsatta belirten şair “Aksu” adını verdiği şiirinde insanların umudunu kesmesinden dolayı kendi iç dünyasında yalnız kalmıştır. Bunu da ülke toprakları üzerindeki kara parçasına can veren Aksu Nehri’nden hareketle ifade etmeyi tercih etmiştir:

“Aksu’ya
Bakmak istersen
Lütfen öğle saatleri
Etrafında bakma
Bu vakitler keçi gibi iskandaldır⁴³¹
...
Bu vakitlerde
Gönül kan içinde çalkanır
Bak aksu’da⁴³²,
Denizler okyanuslar gibi
Yerli yerinde susmuş
Rica ederim
Dikkatli bak
Bu ufacık aksunun⁴³³ ruhunda
Büyük sesler
Yosun tutmaz taşlar
Nasıl ayran gibi çalkanır. ”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Aksu”, s. 113)

Bireysel duygulardan hangisi daha yoğun hissedilirse kişi de etrafına o gözle bakar. Şair, kendini bir “ağaca” benzetir; ama bu ağaç, büyük ağaçlar gibi tek başına ve yalnızdır. O yüzden de açılan tomurcuk dahi ayrılığın hüznünü taşır:

“Bir yalnızlık ağacıyım

Dalımda tomurcuk
Ayrılık açar,

⁴³¹“Skandal” kelimesi bu şekilde yazılarak yazım hatasına sebep olmuştur.

⁴³²Büyük harfin kullanılmaması sonucu oluşan bir hatadır. Bağlaç olan “de” ekinin de ayrı yazılması gerekir. Baskı hatası.

⁴³³Hem büyük harf kullanılmamasından hem de tırnak işaretinin konulmaması o kelimedeki hatalı kullanımlardır. Baskı hatasıdır.

Yapraklarım kuşlar yüreği gibi,
Sıcak ortamlarda,
Soğuk çırpır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Ağaç”, s. 92*)

Kimi zaman yalnız kalmak ya da yalnız olmak bir tercih olabilir. Bunu ilginç imgelerle anlatır şair:

“Yalnız doğdum,
Yalnız ölürüm.
Yalnızlık var içimde.
Yalnızlığımı geriye al,
Öne doğru kalırım bir dal.
Ben,
Yalnızlığımın duygusuyum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Yalnız”, s. 108*)

İnsanın düşüncelerinde kaybolması ve bunun sonucunda da çevresinden soyutlanması yalnız kalmasına sebep olabilir. İçinden çıkılamayan durumlara çözüm bulmak için kendiyi baş başa kalmak isteyen insan sonunda kendini yalnız bulur:

“Bir ucra⁴³⁴ yerdeyim,
Düşünüyorum.
Yağmurları toplayam
Bir daha bulutta⁴³⁵ döner mi?
Olursa,
Ceplerimde iki avuç
Göz yaşım var,
Onu dökeyim.
....
Düşünüyorum!
Düşünceler,,⁴³⁶
Burnum ucunda üşürler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Bir Yerde”, s. 141*)

⁴³⁴Bu kelimenin doğru yazımı “üçra” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁴³⁵Bağlaç olan “de” nin hatalı kullanımı vardır. Ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁴³⁶Bir virgölün fazladan kullanımından kaynaklı bir başka hata vardır.

Şair “Yalnızlık” adını taşıyan şiirinde yalnızlık için çok değişik tanımlamalar yapar:

“Yalnızlık;
Bir kuş yarasından
Akıveren kanı, durduramamaktır,
Demir pasından öpücükleri
Koparamamaktır...
Art doğan güneşin
Yüzünü örselememektir...
...
Benim de yalnızlık salyasından
Kaçak vuran gözlerim,
Sığınyor kalbime...
Üyelerim kaymış,
Cesedimin dışına,
Derimin içinde yerleşiyorum,
Birleşiyorum mavi küreğin
Yeşil kazmanın perdesinde...
Hızlı hızlı koşuyorum,
Bütünlüğüm iltica ediyor toprağa,
Toprak yalnız değil...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Yalnızlık”, s. 206)

Duygularını sıcak-soğuk karşıtlığına dayandırarak anlatmayı tercih eden şairin, sonunda kendisinden geriye bir şey kalmayacağını öne süren dizeleri vardır. Yaşadıklarından ona kalanın kendi iç dünyasındaki etkiyle aynı olmadığını “Sıcak Soğuk” adlı şiirinde belirten şairin elinde yalnızlık kalır. Daha kötüsü bu yalnızlığın da onun içindeki duyguları âdeta köreltmesidir:

“Sıcak duygularım
Hayal ilerlendi⁴³⁷
Mechul gürültü koptu ayaklarım
Her nesneyi yansıtan sır
Telefon notları gibi yumuşak

⁴³⁷“İlerlendi” kelimesindeki “n” harfi olmadan kullanılmalıydı. Yazım yanlışı vardır.

Boş veren gürültü
...
Aramıyor bir şey
Önüne bıraksam
Gerisine bir şeyler kalmıyacak
Gölgede
Benden milyon yıl önce
Koltuk ağaçları gibi
...
Sıcak duygularım
Kendinden ilerlendi
Soğuk soğuk...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Sıcak Soğuk”, s. 112)

Yalnız olan ve bu duruma alışan bir kişi için ise en iyi dost, gölgedir:

“Yalnız,
Yalnızlığın annesi yoktur.
Varsa,
Oda⁴³⁸ çöken bir gölgedir...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Gök”, s. 176)

Yalnız olanla ürpertiye daha çok ve çabuk hisseder:

“Yalnız,
Kasırgaları sığacak,
Samimi bir dost yoktur.
Varsa,
Oda kaçakçı bir ürpertidir...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,

“Ürperti”, s. 176)

Şaire göre yalnız kalmak veya olmak, bir yerde beklemektir. Kişinin neden yana bir beklentisi varsa yalnızlık buna duvar olur. Yalnızlık çare değildir; ama beklemek onun yanındadır:

“... ”

⁴³⁸Bağlaç olan “de” yanlış yazılmıştır, ayrı bir şekilde yazılması doğru olmalıdır.

Yaprakları duman duman,
Bulutların ardından,
Topladıklarını hangi orman sığacak

Kaç sabah?
Kaç akşam beklemiş,
Kaç geceler indirmiş.

Dallar bilmezlik kibriyasında,
Dolanıyor taş taş,
Bu yeşil yeşil ağaçlar.

Gölgeliyecek⁴³⁹,
Kuzu başımı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Yeşil Kuzu Başım”, s. 148)

Yalnızlığına bir çare bulmak isteyenler de vardır. Bunun için harekete geçip “Bir kömlek dikeyim.” dense gömlek bile buna karşı çıkar:

“Yüreğimden geçti,
Çıplak dünya için,
Bir kömlek dikeyim.
Ansızın dünya göklerine sığındı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Dikiş”, s. 152)

Kendine bir sevgili ya da âşık isteyen bir kişi, ondan ayrı kaldığı vakitlerde kendini yalnız hisseder. Bu yüzden de yalnızlığı dayanılmaz boyutlara varabilir:

“Aşkım her yerden yalnız bana baksa
Koskoca dünya bana bıraksa
Seni terkedib⁴⁴⁰ başkasına baksa
Elma gibi koparılсын gözüm

Melekler bile gözlerim görseler

⁴³⁹Kelimenin doğru yazımı “gölgeleyecek” olmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁴⁴⁰Ayrı yazılması gereken kelimeler bitişik yazılmıştır. Ayrıca “Terk edip” şeklinde “p” harfi ile yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

Para ayağım altında serseler
Mavi denizleri bana verseler
Yine mecnun gibi sensiz yalnızım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR,*

“Yoktur”, s. 204)

Şairin bazen de içinde bulunduğu yalnızlığın biraz da kendi isteğinden ve kişilik özelliklerinden kaynaklandığını belirtir:

“Ben bir ulu yalnızım
Ne olsa demem ne lüzum.
Kafam iğne beslerim,
Şüphe'ye⁴⁴¹ çıvaldım⁴⁴².”

Rengler⁴⁴³ içinde alım
Her şeyim ölüm kalım
Her yelden ırgalanmaz,
Yapraktan önce dalım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN, “Ne Luzum”, s. 154)*

2.2.9. Hüzün

Kimse canı yanmasın ister. Yaptığı ve yapacağı bütün işlerde de güzel bir sonuç elde etmek ister, bekler. Her ne kadar istenen masumane bir durumsa da sonuç istendiği, beklendiği gibi olmayınca iç dünyada bir burukluk bir hüzün belirir. Bu hüzün sadece iç dünyanın etkisiyle meydana gelmez. Dış dünyadaki faktörlerden de sıklıkla etkilenen insan, yaşadıklarının sonucuna bağlı olarak da hüzünlenir.

Kara Vahap da şiirlerinde hüzün konusunu etkileyici bir şekilde kaleme almıştır. “Hüzün Gibi” adını verdiği şiirinde “Benim hüznüm / Güzel gelir bana...”diyerek kendini hüzün duygusuyla bir sayar. Bundan dolayı sitemkârdır:

“Sızılar ümitlerimden,
Beş vakit abdest alır.
Her nesneye hasretimden,

⁴⁴¹Kesme işareti yanlış yerde kullanılmıştır. Baskı hatasıdır.

⁴⁴²Bu kelimenin doğru yazımı “çuvaldız” şeklinde olmalıdır. Burada baskı hatası vardır.

⁴⁴³Doğrusu “renkler” şeklinde “k” harfi ile yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

Sitemlerim ezan olur.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...)VE BEN*, “Ezan”, s. 150)

Hüznün, kişinin iç dünyasında yaşanması sonucu ortaya çıkan gözyaşlarından bahsetmeden geçmek istemeyen şairin şiiri şu şekildedir:

“Damla damla göz yaşım⁴⁴⁴

Yansıtır dalgalı denizleri

Yanaklarımdan

...

Damla damla göz yaşım

Ses kuralı

Gözleşir⁴⁴⁵ kulaklarımda

Damla damla göz yaşım

Öpücük etkisinden kalır

Dudaklarımda.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yansıtır”, s. 56)

Her yaşananın ardından kalan his her zaman insanı mutlu etmez. İnsanın hayatına dönüp baktığında “Meyvesi acı” diyebileceği anları olabilir. O yüzden de şair, hayatı bir ağaca benzetir ve mutsuzluğu da acı meyveye:

“Ömrüm ağacı,

Silkinmekten,

Meyvesi acı,

Düştü dalından.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Nene Bu Gün”, s. 184)

Kara Vahap’ın da zaman ve hüznün kavramları üzerinde dururken özeleştiri yaptığı görülür. Ayrıca coğrafyanın da etkisini belirtmeden geçmez:

“Zaman!

Kurşun renginden,

Bir akrep.

...

Ben ve hüznün aynı an,

Adem'den olduk

⁴⁴⁴Bitişik bir şekilde yazılmalıdır. Doğrusu “gözyaşı” şeklindedir.

⁴⁴⁵Şairle bizzat telefonda görüştüm. Bu ifadenin asıl hâlinin “güzelleşir” olduğunu belirtti.

Bin kara kader hüznüme karşı
Katır inadımı yok edemez
Benden hüznüm ayrılamaz
Zaman,
Hüzün, ikiside⁴⁴⁶ arkadaşım.
Zaman doğulu
Hüzün batılı dostum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zaman ve Hüzün”, s. 103)

Üzülen kalp bu duruma bir son vermek ister. Bu istek kimi zaman mümkün olurken kimi zamanda olmaz. Hüzün veren durumun bitmesini ümitle bekleyen kişilerin varlığına değinen şair, özlem duygusunu da hüznüme sebep gösteren bir şiir yazmıştır:

“Ah keder yaşıyan⁴⁴⁷ yüreklerde
Ümit daha çokmuş
Bir başka biçimde, bal tutuyor.
Sevda arasından kanat çırpın sızılarım
Öfkenden yuvarlanıyor kendisine
Aferim⁴⁴⁸
Ne kadar mutlu vurmuşum
Tekmeyi
Özlemlerin kaburgasına
Sızılardan yüreğine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zeytin”, s. 105)

Kendini hüznüme hissiyle tanımlamaya devam eden şair, şu dizelere yer vermiştir:

“Hiçliğim⁴⁴⁹ doğanın oğludur,
İnan ki o benim doğrudur.
Ömrüm cehennemsi olğudur⁴⁵⁰,
Kaderim kedere duygudur...”

⁴⁴⁶Bağlaç olan “de”nin ayrı yazılmamasından kaynaklanan bir hata vardır.

⁴⁴⁷Kelimenin doğru yazımı “yaşayan” biçimde yazılır. Baskı hatasıdır.

⁴⁴⁸Bu kelimenin doğru yazımı “aferin”dir. Baskı hatasıdır.

⁴⁴⁹Kitapta bu şekilde, “i” harfi olmadan basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “hiçliğim” biçiminde “i” harfi ile kullanırlar.

⁴⁵⁰“Olgu” şeklinde yazılması gereken kelime de “ğ” harfi kullanılması hataya sebep olmuştur. Baskı hatasıdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Tarafl”, s. 186)

2.2.10. Su

Dünya üzerinde en fazla yer kaplayan madde olan suya da bir şiir yazan Kara Vahap onu bereket ve başlangıç sembolü sayar:

“Su ,
İnsan kalbine
En yakın dostluk yapan
Gök yüzünden işlenen sıvı
Su
Yürek dolusu
Yaratır her ulusu
Su
Sudan başlar
Ruh taşıyan canlılar
Su, büyük arzu.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Su”, s. 31)

2.2.11. Meslek Seçimi

Kara Vahap’ın geleceğe önem verdiğini görürüz. Kendi çocuklarının ismini kullanarak yazdığı şiirde öğretmenin sınıftaki öğrencilerine ileride hangi mesleği seçeceklerini sorması üzerine aralarında karşılıklı bir diyalog başlar:

“...
İlk iskemleyi işgal eden,
Ali’ye sordu?
Gelecekte ne olacaksın Ali?
Ali; ırgat öğretmenim.
Öğretmen, of Allah of, hayır yapma,
İrgat⁴⁵¹ kafasına taş düşer.

⁴⁵¹Kitapta bu şekilde “ğ” ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “ırgat” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar.

Abbas sen ne olmak istiyorsun?

Abbas; ekmekçi öğretmenim.

Öğretmen, sus oğlum.

Ekmekçilerin tüyleri yanar.

Hasan sen ne olacaksın?

Hasan; terzi öğretmenim.

Öğretmen, aman Allah yapma ne olur,

Terzilerin gözleri zayıf olur.

Murat sen ne olmak arzusundasın?

Murat; kasap öğretmenim.

Öğretmen, hayır hayır Allah aşkına,

Kasapların ellerini pıçak⁴⁵² keser.

Şener sen ne olmak ümidindesin?

Şener; marangoz öğretmenim.

Öğretmen, sakın yapma.

Marangoz ayaklarına çivi batar.

Kalk bakıyım Şahin.

Sen ne olacaksın acaba?

Şahin;

Doktor öğretmenim.

Ali'nin kafasını,

Abbas'ın tüylerini,

Hasan'ın gözlerini,

Şener'in ayaklarını,

Murat'ın ellerini

İlaç ederim öğretmenim.”

(*ŞİİR ESERLERİM I. CİLT, ELMA*, “Soruntu”, s. 76)

⁴⁵²Bu şekilde kitapta “p” ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler de Türkiye’de olduğu gibi “bıçak” biçiminde “b” harfi ile kullanırlar.

2.2.12. Hasret

Yalnızlığın beraberinde getirdiği bir duygu olarak hasretten bahseden şair, onu bir “ikram” olarak adlandırır:

“Yalnız,

Mutluluğa bir demet gül,

İkram eden yoktur,

Varsa,

Oda⁴⁵³ öpücük değişen hasrettir...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “İkram”, s. 175)

2.2.13. Dost

Şaire göre yalnızlığın paylaşılabildiği tek varlık olan dost, ölümlü dünyada insanın ihtiyacıdır. Ölümün çaresi olmasa da güzel ve mutlu bir yaşamın sırrı bir dosta sahip olmaktan geçer:

“Yalnız,

Ölümün azizi yoktur.

Varsa,

Oda bir canlı dostur⁴⁵⁴...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Canlı”, s. 176)

2.2.14. Kitap

Eğitim her bireyin alması gereken bilgiyi içeren sistemdir. Kitaplarda bu sistemde başlıca öğedir fakat bazı zamanlar da bu kitaplar açılmaz. Kara Vahap da bu duruma düşmüş bir kitabın betimlemesini yapar:

“Yalnız,

Okulu seven,

⁴⁵³Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁴⁵⁴“Dost” olarak yazılması gereken bir kelimenin “t” harfinin eksik yazılması hatalı kullanımdır. Burada baskı hatasıdır.

Bir öğrenci yoktur.

Varsa,

Oda pragrafları⁴⁵⁵ yaralı bir kitaptır...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Kitaptır”, s. 177)

2.2.15. Türk ve Türkiye

Kara Vahap’ın şiirlerine “Türkiye” ve “Türk” isimlerini vermesinden yola çıkarak şiirdeki anlamı da bu bağlamda sağlamış olabileceğini düşündük. “Türkiye” şiirinde ülkemiz için “dünya güzeli” ifadelerini kullanırken “Türk” başlıklı şiirinde ise Türklerin önceden de var olduğunu belirtir:

“Bir damla,

Alın terinden içtim.

Yedi susuzluk yazı geçirttim...

Bir an,

Gözlerine baktım,

Dünya güzelini bıraktım...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Türkiye”, s. 195)

“Bana güneş deme,

Ben güneşi yaşadım.

Bana Türk söylesene,

Doğrudur.

O benimle anadan,

Olduğum günden,

⁴⁵⁵Doğru yazımı “paragraf” şeklinde olmalıydı. Harf eksikliğinden kaynaklı bir baskı hatası vardır.

Önce yaşamış...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Türk”, s. 196)

2.2.16. Zaman

Zamanı gösteren saat, Kara Vahap’ın şiirinde yalnızlığın yoldaşı olarak karşımıza çıkar. Yalnızken vaktin geçmeyişi ve her daim bu zaman belirten göstergeye bakan birinin hissiyle yazdığı şiir şöyledir:

“Yalnız,

Vaktin sayacak ölçüsü yoktur.

Varsa,

Oda⁴⁵⁶ yaramaz bir kol saatidir⁴⁵⁷ ...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Saat”, s. 175)

Hayatın akışı içinde başından geçenleri bir anı gibi şiirlerinde yazan Kara Vahap’ın konuları okuyucuya tanıdık gelecek niteliktedir. Kimi zaman yaşanmış bir olayı kimi zamanda bir duyguyu şiirine yazar şair. Tanık olduklarını şiirin süzgecinden geçirip dizelerinde o yaşanmışlığı yansıtmışından da konusuna ne kadar hâkim olduğunu anlayacağımızı bu bölümde gördük. O yüzden de şairin şiirlerini toplumsal konular ve bireysel konular olarak iki alt başlık altına inceledik. Toplumsal konular başlığı altında sadece dört alt başlık incelememize rağmen bu konulardaki şiirlerin, şairin şiir kitaplarının büyük çoğunluğunu kapsadığını söylemek isteriz. Bireysel konular başlığı altında bahsettiğimiz alt başlıklar toplumsal konuların alt başlıklarına göre daha fazladır. İnsana ait duyguların yoğunlukta olduğu bu bölümde de şairin duyguyla alâkalı geniş bir konu yelpazesine sahip olduğunu söylemek mümkündür.

⁴⁵⁶Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁴⁵⁷Kelimenin doğru yazımı “saatidir” şeklindedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİNDE DİL VE ANLATIM

Kara Vahap'ın farklı zamanlarda yazdığı on ayrı şiir kitabını birleştirilip iki cilt hâlinde yayımlanmasıyla birlikte edebiyat dünyasına katılan bu toplu şiirleri dil ve anlatım yönüyle inceledik. Üç alt başlıktan oluşan bu bölümün başlıkları şu şekildedir: “Kara Vahap'ın Şiirlerinde Dil”, “Kara Vahap'ın Şiirlerinde Edebî Sanatlar” ve “Kara Vahap'ın Şiirlerinde Sıpmalar (Alışılmamış Bağdaştırmalar).”

3.1. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Dil

Dil, iletişimi sağlayan bir araçtır. Bu araç, Kara Vahap'ın şiirlerinde de kendi isteği doğrultusunda kullanılmış. Genel olarak şiirde dili, yalın bir şekilde kullandığını gördüğümüz şairin az da olsa bazı şiirlerde İngilizce kelimeleri sadece okunuşuyla yazdığı görülür. Bununla birlikte Kerkük ağzına ait kimi günlük ifadeleri de yazan şairin bahsettiğimiz bu dizeleri hakkında birkaç örnek verelim: “Ben Kerkük'üm” şiirinde “Çok yeni bir saykoloji” dizesindeki “saykoloji” kelimesi aslında İngilizcedeki “psychology”nin okunuşudur. “Mahizer'in Çağrısı” başlıklı şiirde de “Yalana utuzusen” dizesinde anlamı “ütülmek, yenilmek” olan “utuzusen” kelimesi kullanılmıştır. Bu gibi kelimeler az olduğu için şairin incelediğimiz bütün şiirlerine bakarak dilinin yalın olduğunu söylemek mümkündür.

3.1.1. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Konuşma Dili

Türkçede yazı diliyle konuşma dili farklıdır. Konuşma dili daha doğarken yazı dili daha kurallıdır. Ayrıca konuşma dili kimi zaman kendi içinde farklılık gösterse de yazı dilinde böyle bir değişiklik olmaz. Ondandır ki kimi şair ve yazarın konuşma diline başvurduğunu görürüz. Kara Vahap da bu şairlerden biridir. Günlük hayatta kullanılan ifadeler ve konuşma kalıplarına sıkça başvuran Kara Vahap'ın bu şiirlerini bu açıdan şu başlıklar altında inceledik: “İkilemeler”, “Ayrı İkilemeler”, “Deyimler” “Konuşma Diline Özgü Kalıplar”, “İkinci Kişiye Seslenme”, “Karşılıklı Konuşmalar”, “Kısa ve Eksiltili Anlatım”, “Halk Diline Özgü Sözcükler”, “Dille İlgili Öteki Tespitler.”

3.1.1.1. İkilemeler

Anlamı kuvvetlendirmek için kullanılan ikilemeler, eserlerde sık sık karşımıza çıkan anlatım yollarından biridir. Şiirde kullanıldığı vakit ahenk unsurunu da beraberinde getiren ikilemeler önemlidir. “İkileme, çoğu zaman aynı sözcüğün yinelenmesiyle kurulan bir yapıdır. Kimi zaman da anlamca birbirine yakın ya da karşıt olan veya sesçe birbirine benzeyen iki sözcüğün yan yana kullanılmasıyla yapılır.”⁴⁵⁸ Kara Vahap’ın da şiirlerinde kullandığını gördüğümüz ikilemelerden saptadıklarımız şunlardır:

Sevdiğine söylemek istediklerini içinde tuttuğunu belirten şair, onları ikilemelerle ifade eder:

“Gönlümde senin için,
Sıra sıra düzdüğüm sözler,
Oyuncak değil,
Buncuk buncuk⁴⁵⁹ saklansın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Uzak Değil”, s. 10)

“Düğüm düğüm özlemleri.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Henüz O Kız”, s. 11)

“Kan köpükleri leke leke.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Beyaz Gömlek”, s. 12)

“Kızılay karnında burma burma.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aç Tansığı”, s. 17)

“Sende etek etek

Gel çek ekmek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ekmek”, s. 24)

“Su

⁴⁵⁸Z. Güneş (2007). *Cemal Süreya’nın Şiir Dili*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. s. 192.

⁴⁵⁹Kitapta bu şekilde, “u” harfi ile basılmış. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “boncuk” biçiminde “o” harfi ile kullanırlar. Baskı hatasıdır.

Damla damla, yudum yudum.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Su”, s. 31)

“Oğlum hastalıklara⁴⁶⁰ baş eğe eğe

Bürüşmüş...⁴⁶¹”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Cephe”, s. 36)

“Alışıyor vatan yöresinde

Sokak sokak Fareler...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Cephe”, s. 36)

“Aka bilirsin yudum yudum su

Susuzluktan çatlak dudaklara.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yak

Yakabilirsin”, s. 47)

“Damla damla

Damlama yüreğime.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Mafya”, s. 49)

“Gözlerin göge dikilen vakit

Usul usul ?!⁴⁶²”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Tan Değilsin”, s. 53)

“Dışarıım⁴⁶³

Alav alav ateş yanıyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dışarıım”, s. 54)

“Başını kolay kolay satma kasaba.”

⁴⁶⁰Kitapta bu şekilde, “e” harfi ile basılmış. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “hastalıklar” biçiminde “a” harfi ile kullanırlar. Baskı hatasıdır.

⁴⁶¹Kerkük Türkmenleri bu kelimeyi aslında “bürüşmeğ” şeklinde yazarlar. Anlamı da “buruşmak”tır. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 101.

⁴⁶²Fazla noktalama işaretinin yan yana kullanılmasından kaynaklı bir hata vardır.

⁴⁶³Harf olarak “r”nin gereksiz kullanımı vardır. Baskı hatasıdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dışarım”, s. 54)

“Geçmiş yaşamın kaburgasına.

Kökenim damar damar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Dal”, s. 113)

“Yağmur!

Ağır ağır el salmasın,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yağmur Doğu Ve Son Gün”, s. 120)

“Ben seni sordum petek petek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Şarkı”, s. 142)

“Sevda kalıntısı deniz maviliğinden,

Seni sana, dalğa⁴⁶⁴ dalga.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 172)

“Gül gibi açıldık hep konca konca.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Biz Bir Kardeşiz”, s. 188)

“Elim ayağım bağlı,

Sokak sokak sürüklendim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Ben Kerkük’üm”, s. 190)

“Türkmenler yaşamaz utana utana.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Kan Böyle Olmazsa”, s. 203)

“Yeşil kazmanın perdesinde...

⁴⁶⁴Kitapta bu şekilde, “ğ” harfi ile basılmış. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “dalga” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar. Baskı hatasıdır.

Hızlı hızlı koşuyorum,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,
“Yalnızlık”, s. 206)

“Karış karış karanlıklarında

Öpüceklerimin kalıntıları var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Karanlıktan Bir
Üksürük”, s. 213)

“Futbolcular vız vız vızıldadılar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Futbol (Top Oyunu)”, s. 217)

“Parça parça parçalanmış cesedi

Kiminin avucunda kiminin abasında

Eve qötürüldü.⁴⁶⁵”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahize”, s. 221)

“Donuk donuk bakarak.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Bacı”, s. 223)

“Yeşil yeşil cesedin üstünde

Addımlarımı⁴⁶⁶ kısaltıyorum.⁴⁶⁷”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Gürcü Emme”, s. 234)

“Terminalı arardı perde perde

Arabalar asfalt yolları gözlerinden.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Şahab’a Kur”, s. 240)

⁴⁶⁵Kitapta bu şekilde “q” harfi ile yazılmış. Doğrusunun “g” harfi olması gerekirdi. Baskı hatası vardır.

⁴⁶⁶Fazladan yazılan “d” harfi hatalı yazıma sebep olmuştur. Doğrusu “adım” olacaktır.

⁴⁶⁷Doğrusu “kısaltıyorum” olmalıydı, baskı hatası vardır.

“Tel tel saçlarımdan,
Yaralarınızı dikmeye.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Bir Kız Doğdu”, s. 10)

“Karanlık,
Duman duman,
Sarmış başımı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Işık”, s. 28)

“Belkide⁴⁶⁸ yarın bulutlar gibi,
Mavi mavi açılır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Gül”, s. 44)

“Dallar bilmezlik kibriyasında,
Dolanıyor taş taş,
Bu yeşil yeşil ağaçlar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Yeşil Kuzu Başım”, s. 148)

“Bu yüzden bakmalıyız,
Birbirmize⁴⁶⁹ sıcak sıcak.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Kalır”, s. 167)

“Dokunsan güle güle.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Luzum Yok”, s. 183)

⁴⁶⁸Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı.

⁴⁶⁹“Birbirmize” şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatadır.

Şair askerlerin sayılarına göre dizilmesinden hareketle şiirinin dizesinde “tabur tabur” ifadesini kullanmıştır. İkileme oluşturarak kederinin sayısını ifade etmiştir:

“Yüreğim tapsa ümitten bir satır
Keder döner başıma tabur tabur.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Oksijen”, s. 187)

“Aşkından; bir dağa dönen gözüme,
kayalar⁴⁷⁰ ardından gel güzel güzel.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Gül Güzel Güzel”, s. 187)

3.1.1.1.1. *Ayrı İkilemeler*

İkilemeyi oluşturan sözcüklerin arasına başka bir sözcük girerse bu durum “ayrı ikileme”⁴⁷¹ olarak adlandırılır. Şairin şiirlerin bu ikileme türünü az görürüz.

“Seçmelidi⁴⁷² ozaman⁴⁷³

Ya ölümü

Ya geri dönmeyi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Lütfünden”, s. 9)

“Ne Taziye, ne toy düğün,

ne⁴⁷⁴ karanlıklar var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Dön Artık”, s. 185)

“Kiminin avucunda kiminin abasında

Eve qötürüldü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahizer”, s. 221)

⁴⁷⁰Cümlelerin başı her zaman büyük harfle başlar. Burada buna uymayan bir kullanım vardır.

⁴⁷¹V. Hatiboğlu (1981). *Türk Dilinde İkileme*. (Genişletilmiş İkinci Baskı), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. s. 23.

⁴⁷²“Seçmeliydi” kelimenin doğru yazımıdır.

⁴⁷³Ayrı yazılması gereken kelimeler bitişik yazılmıştır. Doğrusu “o zaman”dır.

⁴⁷⁴Büyük harfle yazılması gereken bir kelime küçük harfle yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

“Aralarında ne çeviri

Ne de göstermeler olmadan.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Ker Celal”, s. 236)

3.1.1.2. Deyimler

Gramer Terimleri Sözlüğü’nde deyimler için “Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime ve kelime grubu.”⁴⁷⁵ ifadeleri yer alır. Şairin deyimleri fazla kullandığını söyleyemeyiz.

Şiirlerde geçen deyimler aşağıdaki gibidir:

“Ac karnıma

Bu ..kuzalkurt⁴⁷⁶..lokma?

...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aç Tansığı”, s. 17)

“Amerika savaş patronu

Yüreği taş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Amerika”, s. 42)

“Bir ölüm seni benden alır

Yalnız ölümün seninle eli var.⁴⁷⁷”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İçimden Kalksa”, s. 83)

“Katır inadımı yok edemez

Benden hüznüm ayrılamaz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zaman

ve Hüznüm”, s. 103)

⁴⁷⁵Z. Korkmaz (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. (Genişletilmiş İkinci Baskı), Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları. s. 66.

⁴⁷⁶Bu bir deyimdir. Kerkük Türkmenleri “kuzalkurt” biçimindeki bu ifadeyi Türkiye Türkçesindeki “zehir zıkkım olsun” ifadesiyle aynı anlamda kullanırlar.

⁴⁷⁷Irak Türkmenleri, bu deyim “bir işe karışmış olmak” anlamında kullanır. Deyimin Türkiye Türkçesindeki karşılığı ise “parmağı olmak” şeklindedir.

“Oğlanam adım Hıdır!”⁴⁷⁸

Elimde gelen çok var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Oğlanam Adım Hıdır”, s. 133)

“Peki ne istiyorsun

Allah aşkına⁴⁷⁹ söyle.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Bibisu”, s. 228)

“Güneş için her an milyon yaprak düşer

Uzay için Allah bilir⁴⁸⁰ neler olur.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Bedava”, s. 230)

3.1.1.3. Konuşma Diline Özgü Soru Kalıpları

Kara Vahap’ın bazı şiirlerinde konuşma diline ait soru kalıpları olduğu görülür:

“Okadar⁴⁸¹ ölçülürüm...”

Nerde durdum önemli değil.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Ve Nerde Durdum”, s. 112)

“Bilmiyorum sen ne sin?”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 172)

“Ne bilim ne?

Ne bilim neden

Irak ise sevgiden.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Irak”, s. 195)

⁴⁷⁸Bu deyim, Türkiye Türkçesinde kullanımı ise “Babamın adı Hıdır, elimden gelen budur.” şeklindedir. Sözlük taraması sonucu Türkmenlerin bu ifadeyi “Yapabileceğim ancak bu kadar.” anlamında kullandıklarını öğrendik. Bk. İ. S. Vasfi (2001). *Irak Türkleri’nde Deyimler ve Atasözleri*. (2. Baskı), İstanbul: Kerkük Vakfı Yayınları. s. 44.

⁴⁷⁹“Allah’ı seversen” anlamına gelir. Bk. Vasfi, 2001, a.g.k., 31.

⁴⁸⁰“Allah’tan başka kimse bilmez.” Anlamında kullanılır. Bk. Vasfi, 2001, a.g.k., 31.

⁴⁸¹Ayrı yazılması gereken kelimeler baskı yalnızı olarak bitişik yazılmıştır. Doğrusu “o kadar”dır.

3.1.1.4. İkinci Kişiyeye Seslenme

Kara Vahap'ın şiirlerinde öne çıkan diğery bir konuşma diline özgü öge ikinci kişiyeye seslenmedir. Fazla olmayan bu sanatın bulunduğı dizeler şöyledir:

“Yirmiüç gün!

Sevginden oruç kalan gönlüme,

...

Gereklidir gelişin.

Glişinle⁴⁸²

Yoksulluk belimi kırdığı kadar,

...

gelmediysen⁴⁸³

...

Bana ikram ettiğın,

Beyaz kömleğey.”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU, “Beyaz Kömlek”, s. 12)

“Ah bilseydin, ateşte ne var.”

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Şarkı”, s. 142)

3.1.1.5. Karşılıklı Konuşmalar

Kimi şiirlerde konuşmalar “karşılıklı konuşma”ya dönüşür:

“...

Gelecekte ne olacaksın Ali?

Ali; ırgat öğretmenim.

...

Abbas sen ne olmak istiyorsun?

Abbas; ekmekçi öğretmenim.

...

Hasan sen ne olacaksın?

⁴⁸²Bu kelimenin doğru yazımı “gelişinle” şekilde “e” harfiyle birlikte yazılmıştır.

⁴⁸³Cümleye başlarken her zaman büyük harf kullanılır. Kelimenin doğru yazımı “Gelmediysen” biçiminde olmalıydı.

Hasan; terzi öğretmenim.

...

Murat sen ne olmak arzusundasın?

Murat; kasap öğretmenim.

...

Şener sen ne olmak ümidindesin?

Şener; marangoz öğretmenim.

...

Kalk bakıyım Şahin.

Sen ne olacaksın acaba?

Şahin;

Doktor öğretmenim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Soruntu”, s. 76)

3.1.1.6. Kısa ve Eksilteli Anlatım

Az sözle çok anlatmak da şair ve yazarların başvurduğu yöntemlerden biridir. Kısa ve cümlelerin yüklemle tamamlanmaması hâlinde oluşabilecek anlam kaymasını meydana getirmeden yapılan bu anlatım türü şair Kara Vahap’ın “Farkındamısın” adını verdiği şiirinde de vardır. Bu şiirde her dize kendi içinde anlamlıdır.

İlk dördlükte genelden özele giden bir ilişki göze çarpar. İkinci dördlükte “dağ”, “bağ” ve “bardak” hepsi kendi içinde bu dünyada bir yer tutar ve amaçları vardır. O yüzden şair de amaçları olması bakımından onlar için “Üçüde⁴⁸⁴ birdir.” cümlesini kullanır. Üçüncü kısımda da özelden genele giden bir bağ vardır. Onlar içinde her birinin kendi özellikleri olduğunu bahsettiği “Beşi birbirine⁴⁸⁵ benzemez / Biri olmazsa, başkası olmaz.” ifadeleri vardır. Ayrıca her dizede uzun cümleler yoktur bazı dizelerde anlatımlar bir sözcükle kısa tutulmuştur. Şiirin tamamı şu şekildedir:

“Dünya,

Rüya,

İkiside⁴⁸⁶ bir satırdır.

⁴⁸⁴Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıdır. Baskı hatası vardır.

⁴⁸⁵Bu kelimenin doğru yazımı “birbirine” şeklindedir.

⁴⁸⁶Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıdır. Burada bunun tersi bir yazım vardır. Baskı hatasıdır.

Dağ,
Bağ,
Bardağ,
Üçüde birdir.

Gül,
Bülbül,
Sevgil,⁴⁸⁷
Gönül,
Her dördü bir sırdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*,
“Farkındamısın”, s. 8)

“Farkındamısın” adlı şiirin dördüncü dizesinde “İnsan/Toprak/Vatana/Bayrak” bir anlam bütünlemesi oluştururken “Zindan” kelimesini diğer dizelerdeki anlamı tamamlar nitelikte değildir. “Zindan” dizesi burada eksiltili anlamdır:

İnsan,
Toprak,
Vatan,
Bayrak,
Zindan,
Beşi birbirnie benzemez,
Biri olmazsa, başkası olmaz...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Farkındamısın”, s. 8)

“Hayat ,
Umut,
Bıyıklarımda yuvarlanmaz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yuvarlak”, s. 9)

“Bu bitmez bir savaş
Bu akmaz,

⁴⁸⁷Bu sözcük kitapta bu şekilde, “i” harfi olmadan basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “sevgili” biçiminde “i” harfi ile kullanırlar.

Bir damla yaş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bırak.. Be”, s. 15)

3.1.1.7. Halk Diline Özgü Sözcükler

Şair Kara Vahap’ın az da olsa halk diline ait kalıpları şiirlerinde kullandığını görürüz:

“Bir konuşmağa

Olasın⁴⁸⁸ gelirse benimle”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Olasın Gelirse”, s. 13)

“Bana ikram ettiğin,

Beyaz kömleğe.⁴⁸⁹”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Beyaz Kömlek”, s. 12)

“Yenin karnı

İnsan karnımı⁴⁹⁰bozdolabı⁴⁹¹ mı?”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Pılav”, s. 22)

“Gerçeğe şekkin⁴⁹² gitse

Yalana utuzusen⁴⁹³

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahizer’in Çağrısı”, s. 242)

“İrak’ı aldı askeri hedef

(Kılaşınkof) elimden düşmesin gerek”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Müttefik Devletler”, s. 30)

“Oğlum hasteliklere baş eğe eğe

⁴⁸⁸Sözlükte bulamadığımız bu kelimenin Türkiye Türkçesiyle, Irak Türkmenleri tarafından kullanım şekli “olmak istersen, yapmak istersen”deki anlamlarla aynıdır.

⁴⁸⁹Irak Türkmenleri “gömlek” kelimesini bu şekilde söyler.

⁴⁹⁰Soru eki olan “mı” ayrı yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁴⁹¹Kelimenin doğru yazımı “buzdolabı” şeklinde olmalıdır. Baskı hatası vardır.

⁴⁹²Sözlük taramasında anlamını bulamadığımız bu kelimeyi Irak Türkmenleri “şüphe” anlamında kullanır.

⁴⁹³Irak Türkmenleri bu kelimeyi “utuzmağ” şeklinde yazar. Anlamı da “ütülmek, yenilmek”tir. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 341.

Bürüşmüş...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Cephe”, s. 36)

“Vur durmadan

Hammallar kırpaçlarından

Kısrakları vurmuş gibi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yaz
Ölmez”, s. 43)

“Bülbül saynar gül raks eder

Fa, so, la, si okumaksızın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Okumaksızın”, s. 90)

“Saflam,

Zifleme

Çocukların uçurtmalarında.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Balon”, s. 61)

“Ben seni deniz getirdim,

Şimdi okyanus olsan demem yok.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Sevgilim”, s. 75)

“Birisi

Seni söven olsa

O benim!..”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,

“Kaçıverdin”, s. 181)

“Kaderin sahasinde top oynarken

Birinci tayımın,

kırk dördüncü dakikasında,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,

“Futbol (Top Oyunu)”, s. 217)

“Onlarda şanssıma (Kilinzman'ı) alkışladılar

Halbuki ben kafa vuruşuydan gol atandam

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR,*

“Futbol (Top Oyunu)”, s. 217)

“Maç sona erdikten sonra

Hakem efendileri

Bana doğru geldi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR,*

“Futbol (Top Oyunu)”, s. 217)

“Yesinler kurbağa domuz etini

Haram tıkım⁴⁹⁴ ne olursa olsun onların olsun

Be tatlı lukma.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Sevgilisi”, s. 223)*

“Ker Celal

Elektirik tellerine kuş gibi konardı

Elektirik tamirinde başarılıdır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Ker Celal”, s. 236)*

“Merdiveninden çıkılacak,

Payaları⁴⁹⁵ kılıc merhabasıdır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*

YOKSUL, “Dava Şehitleri”, s. 23)

“Kedi gibi görer.

⁴⁹⁴Kitapta bu şekilde, “tıkım” şeklinde basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “zıkkım” biçiminde kullanırlar.

⁴⁹⁵Farsça kökenli olan bu kelime aslında “pâye” şeklinde yazılır. Kerkük Türkmenleri tarafından da “aşama, merdiven basamağı” anlamında kullanılır. Bk. Hürmüzlü, 2013, a.g.k., 258.

Özgürlüğü kuş başı yedi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*

YOKSUL, “Karanlık”, s. 41)

“Nasıl olur böylesi dedim

Sus sus vülen.”⁴⁹⁶

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,*

“Sonrası”, s. 119)

“Tükensin şarkılar,

Arkasıyca türküler,

Ve bütün sesler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Ay Çiçek”, s. 130)*

“Buhar olsun sular,

Arkasıyca yağmurlar,

Ve bütün sıvılar,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Ay Çiçek”, s. 130)*

“Ateşler

Dünya kurulanı

Bulutları götürmüştü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ, “Ekstra”, s. 151)*

“Kardeş,

Murat harda at harda.

Halkın dili böyle alıştı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI,*

“Adım Murat”, s. 190)

Aslandır Türkmenin bir kahramanı

⁴⁹⁶Sözlük taramasında bulamadığımız bu kelimeyi şaire telefon aracılığıyla sordum. Şair burada “ulan” ifadesini “vülen” şeklinde kullanmıştır.

Boşuna getmezde⁴⁹⁷ dökülen kanı”

ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Mahizer’in Çağırısı”, s. 242)

“Ağacından kaşadım,⁴⁹⁸

Öyle temiz hiç olmamış ki.”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ, “İkinci Gece”, s. 157)

“Çıplak yıldız

Hayaller kurulanı parlıyor

Çalışıyor çok yaramıyor.”

(ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ, “Yıldız”, s. 150)

Vahap “Nene Bu Gün” adını verdiği şiiri, hoyrat türünde yazmıştır. Bir hoyrata göre uzun olan bu şiirde şair,⁴⁹⁹ Kerkük ağzında kullanılan sözcüklere öteki şiirlere göre daha çok yer vererek Türkmen milletine birlik çağırısı yapar:

“Yığıştığ⁵⁰⁰ Türk çanağa⁵⁰¹

Ruhmuz⁵⁰² iğne sap ettik

Tarihimiz⁵⁰³ diktik çağa

Merd ağa

Gördüm çıxtı⁵⁰⁴ merd dağa

Dünya taxtından⁵⁰⁵ düşse

Taxtan düşmez merd ağa

İyliğçin⁵⁰⁶ amin dedik

Fıstık gibi çat lağa

⁴⁹⁷Türkmenlerin “getmez” olarak kullandığı bu kelimenin Türkiye Türkçesindeki karşılığı “gitmez” şeklindedir.

⁴⁹⁸Irak Türkmenleri bu kelimeyi Türkiye Türkçesindeki “kaşım” eylemiyle aynı anlamda kullanır.

⁴⁹⁹Şairle yüz yüze konuşma imkânım olamadığı için telefonla kendisiyle görüştim. Şiirinde bu anlamı vermek istediğini belirtti.

⁵⁰⁰Kerkük ağzıyla yazılmış olan bu kelimenin anlamı “tasarruf etmek, (para) biriktirmek”tir. Bk. Hürmüzlü, 2013, a.g.k., 327.

⁵⁰¹Kelimenin anlamı “Ağaç ya da madenden yapılmış kap.”tır. Bk. Hürmüzlü, 2013, a.g.k., 115.

⁵⁰²Doğru yazımı “ruhumuz” biçimindedir. Baskı hatasıdır.

⁵⁰³Bu kelimenin doğru yazımı “tarihimiz” şeklindedir. Baskı hatasıdır.

⁵⁰⁴Türkiye Türkçesindeki “çıktı” kelimesini Türkmenler bu şekilde kullanılır.

⁵⁰⁵Kerkük ağzıyla yazılmış bu kelime aslında “taxta” şeklinde kullanılır. Anlamı da “tahta, ahşap”dir. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 326.

⁵⁰⁶Bu kelime Türkiye Türkçesindeki “iyiliği için” ifadesidir; fakat burada baskı hatası yapılmıştır.

Eliv⁵⁰⁷ bize ver ağa
Düşmüyeğ⁵⁰⁸ karanlığa
Kökümüzden uzağa
Koy demesinler bizlere
Sen ağa men⁵⁰⁹ ağa.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Nene Bu Gün”, s. 158)

3.1.1.8. Dille İlgili Öteki Tespitler

Şair Kara Vahap’ın bazı şiirlerinde İngilizce kelimelerin okunuşlarıyla kendine yer bulduğunu görürüz. Örneğin “Ben Kerkük’üm” şiirinde İngilizce “psychology” kelimesinin İngilizce okunuşu olan “saykoloji” ifadesini kullanmaktadır:

“Gönlümde taşıyorum dini,
Çok yeni bir saykoloji...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Ben Kerkük’üm”, s. 190)

İngilizcede Çinli demek olan “China” kelimesini okunuşu olan “Çayna” bir ekle beraber şairin dizesindedir:

“Ben açların sofrası
Çaynalı değilim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Ben Kerkük’üm”, s. 190)

Şu şiirde şair, trafik ışığının İngilizcesi olan “traffic light” sözünün okunuşunu “tırafık layit” şeklinde dizesine aktarmış:

“Bir araba yaratsan,
Bir değişik tırafık layit bıraksan,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Sana Derler Şair”, s. 162)

İngilizcede zaman anlamına gelen “time” kelimesi “tayım” olarak “orta” anlamına gelen “center” kelimelerinin de kullanıldığını görürüz:

“Birinci tayımın,

⁵⁰⁷Kerkük ağzındaki bu kelime Türkiye Türkçesinde “elin” anlamına gelir.

⁵⁰⁸Kerkük ağzına göre yazılmış bu kelime Türkiye Türkçesinde “düşmeyelim.”

⁵⁰⁹Bu kelime Kerkük ağzına göre yazılmış olup “ben, birinci kişiyi gösteren zamir ” anlamına gelir. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 258.

kırk dördüncü dakikasında

Senterin ortasından bir şut vurdum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Futbol (Top Oyunu)”, s. 217)

3.2. Kara Vahap’ın Şiirlerinde Anlatım

Bu başlıkta Kara Vahap’ın şiirlerini anlatım yönüyle inceledik. Bu bağlamda şair, dizelerinde anlatımı edebî sanatları ve alışılmamış bağdaştırmaları sıkça kullanarak sağlamıştır. O yüzden şiirde anlatımı güzelleştiren ve kuvvetlendiren bu öğeleri iki alt başlık altında topladık: “Kara Vahap’ın Şiirlerinde Edebî Sanatlar” ve “Kara Vahap’ın Şiirlerinde Sapmalar (Alışılmamış Bağdaştırmalar).”

3.2.1. Kara Vahap’ın Şiirlerinde Edebî Sanatlar

Şiirde duyguların aktarılması şairden şaire değişmektedir. Bu değişimi etkileyen şairlerin şiirlerinde kullandıkları edebî sanatlarla ilgilidir. Kimi şairler bu sanatları birçok şiirinde kullanırken kimileri de daha az kullanır. Kara Vahap da şiirlerinde edebî sanatlara sıkça yer veren şairlerdendir. Onun şiirlerindeki edebî sanatları incelediğimizde bu sanatları “Mecazlar”, “Anlamla İlgili Sanatlar” ve “Sözle İlgili Sanatlar” şeklinde üç alt başlık olarak belirttik. Ayrıca bu sanatların olduğu şiir dizelerini ilgili başlıkların altına koyarak şairin, edebî sanatları nasıl kullandığını gösterdik.

3.2.1.1. Mecazlar

3.2.1.1.1. Benzetme (Teşbih)

“Sözü daha etkili bir duruma getirmek için aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden, benzerlik bakımından güçsüz durumda olanı nitelikçe daha üstün olana benzetmektir.”⁵¹⁰ Bu tanımdan yola çıkarak kullanılan kelimelerin gerçek anlamlı olduğu ve teşbih sanatının bir mecaz olmadığı belirtilebilir.

⁵¹⁰C. Dilçin (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları. s. 405.

Benzetmenin dört ögesi vardır ve bu ögelerin kullanımlarına göre farklı adlandırmalar mevcuttur. Benzetmelik, benzetilen, benzetme yönü ve benzetme edatını gibi bütün ögelerin beraber kullanıldığı teşbihe, **tam teşbih (ayrıntılı benzetme, teşbih-i mufassal)** denir. Benzetme yönü söylenmemişse **kısaltılmış benzetme (teşbih-i mücmel)** denirken benzetme edatı bulunmayan teşbihe de **pekiştirilmiş benzetme (teşbih-i müekked)** denir. Son olarak sadece benzetilen ve benzetmeliğin kullanıldığı teşbihlere de **uz benzetme**, başka bir deyişle **teşbih-i belîğ** denir.

Tam Teşbih (Teşbih-i Mufassal, Ayrıntılı Benzetme)

Dört ögenin de bir arada olduğu benzetme türüdür. Şair Kara Vahap'ın şiirlerinde en çok kullandığı benzetme türüdür. Açlık zamanlarını anlattığı “Henüz O Kız” başlıklı şiirinde insanların ne hâle geldiklerini bir kız üzerinden ifade eden şairin dizelerinde “kız” kelimesi benzetilen, “kısırak” kelimesi de benzetmeliktir. Benzetme ilgeci olan “gibi” ile “başı yerden kalkmaz” benzetme yönüyle birlikte tam teşbihin dört ögesi mevcuttur:

“Gözleri yerinden kopmuş
Başı **kısırak** gibi yerden kalkmaz.
Bir **kız**.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Henüz O Kız”, s. 11)

“Gelişinle
Yoksulluk belimi kırdığı kadar,
Yerden başım kalktığı kadar,
Sevgiler fark eder.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Beyaz Kömlek”, s. 12)

Kimi zaman yaptığı benzetmeden emin olmadığı anlaşılır:

“Şimdi sesim şimşekler gibi
Korkuducudur⁵¹¹ galiba.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Olasın Gelirse”, s. 13)

“Ben senin kızıl kanına
Boğa gibi saldırırım
Sen benim kemiğimi

⁵¹¹Bu kelimenin doğru yazımı “”korkutucudur” şeklinde “d” yerine “t” olacaktır. Baskı hatasıdır.

İt gibi Yalarsın.⁵¹²”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aç”, s. 23)

“Yaktı sigara gibi,

Gönlüme seni.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Çekiç Başı”, s. 46)

“Aksu

...

Akar kan gibi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aksu”, s. 28)

Soyut kavramlar somutlaştırılır kimi zaman:

“Balon gibi şişti

Seni özlemekten

Yüreğim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yüreğim”, s. 48)

“Gölge gibi çökmüş hasretim,

Güneşi benimle bölüşmez...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Dost”, s. 149)

“Ümitler,

Tatile, yüklenmiş gibi.

Yüklendi omuzuma.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Ümit”, s. 89)

“Benim hüznüm

Bir tabancı⁵¹³ gibi,

Kemerimden düşmez.

Benim hüznüm

Bir hancer gibi,

Kanıma gömülmüş.

⁵¹²Cümle ortasında büyük harfin hatalı şekilde yazımı vardır. Doğru yazımı “yalarsın” şeklinde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁵¹³Kelimenin doğrusu “tabanca” şeklindedir. Baskı hatası vardır.

Benim hüznüm,
Kalem gibi elimdedir.
Nem gibi yüzümdedir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Hüzün Gibi”, s. 99)

“Sevgi coşan duygularım
Köçebe kuşlar gibi
Uçu verdin.⁵¹⁴”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Tan Değilsin”, s. 53)

“İçinde çay çaydanlık gibi
Gülümseme ile arzu yaratarak
Oakta yanacaksın
Sıcak inerek insanların kalbine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Loks Hayat”, s. 54)

Kimi zaman benzetme bir telmihe dayanır:

“Sen içimde
İbrahim peygamber gibi sakın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dışarım”, s. 54)

Hayvanlara dayalı çok sayıda benzetme de vardır:

“Sen içinde bala bir ceylan gibi
Can canan.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dışarım”, s. 54)

“Gölgem
Akrap⁵¹⁵ gibi kendisin⁵¹⁶ görmez.

⁵¹⁴Bitişik yazılması gereken “uçuverdin” ifadesi ayrı yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

⁵¹⁵Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “akrep” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

⁵¹⁶“Kendisini” şeklinde sonuna “i” harfi koyularak yazılır. Burada baskıdan kaynaklı bir hata vardır.

Gölgem (...)

...

Bak bir arı ateşe düşmüş gibi,

Benimle yanıyor...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Gölgem”, s. 161)

“Ben,

...

Bir paygamber⁵¹⁷ kuzusu gibi,

Sürüden ayrıldım.

...

Cılız derimin içinde,

Yumak gibi yumurlandım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,

“Ben Kerkük’üm”, s. 190)

“Ben senin için

Bir keçi gibi

İki taş arasında yaşarım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dışarım”, s. 54)

“Yapraklar⁵¹⁸!

Eski kağıtlar gibi,

Yüz yerden yırtık.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “A...!”, s. 72)

“Ben eşek gibi gemiririm.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Tavuk”, s. 96)

“Ben,

⁵¹⁷Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “peygamber” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar. Baskı hatasıdır.

⁵¹⁸Fazladan kullanılan “l” harfi vardır. Kelimenin doğrusu “yapraklar” şeklinde yazılır. Baskı hatası.

...

Balıklar gibi,

Yüreksiz çırpınıyorum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Bende”, s. 97*)

“Ben

...

Bir kara bulut içinde.

(Kertenkele) gibi, savsaklanıyorum,

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Bende”, s. 97*)

“Yer kadar büyük,

Sendeki yürek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Gelecek”, s. 106*)

“İlk anılar,

Bir çeviz⁵¹⁹ ağacı gibi

Boy verdi içimde.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Anılar”, s. 131*)

“Bir ses,

Gül gibi güğermiş her yerimde.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Ses”, s. 140*)

“Suç,

Günah duvarına,

Kör bir kuş gibi çarptı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Suç”, s. 150*)

İnsanlar kimi zaman nesnelere benzetilir:

“Benim annem

...

⁵¹⁹“Ceviz” şeklindeki yazımı doğru olandır. Baskı hatasıdır.

Kurşun gibi ateş açılır,
Bayrak gibi vatan kokar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Benim Annem”, s. 156)

“Yola çıkan yolcu,
Yol gibi yalnızdır...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,
“Yalnızlık”, s. 206)

“Ben çöp gibi sahipsizim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Sıçrat”, s. 98)

“Seni terkedib başkasına baksa
Bir elma gibi koparılısın gözüm.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,
“Yoktur”, s. 205)

“Bir annem var;
Toprak gibi canlı,
Demir gibi güçlü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “İki
Baba Bir Annem Var”, s. 200)

“Amcanın kış ağaçları gibi
Çıplak göz yaşlarının.⁵²⁰”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Çöpçü Cuma”, s. 238)

“Gölge gibi çökmüş hasretim,
Güneşi benimle bölüşmez...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Dost”, s. 149)

“Terminal duvarında bir çalma saat gibi

⁵²⁰Bitişik yazılması gereken kelimeler ayrı yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

Elleri her yönü gösterirdi yolculara

...

Her çağırda⁵²¹ memleketi

Depremler gibi ırğalanırdı.⁵²²,

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER, “Şahab’a Kur”, s. 240*)

“Ben,

Arındım bir hac gibi,

Annemin alın terinde.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL, “Yıkılmaz”, s. 12*)

“Şehit

...

Bir ceviz ağacı gibi,

Boy sürdü topraklara...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL, “Şehit Davasını Öpen Mücadele”, s. 19*)

“Karanlıkların!

Zurafa⁵²³ gibi,

Boynu var,

İğne gibi bakışı var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL, “Karanlık”, s. 41*)

“İki kardeş nehir,

Büyük denizler gibi

Yerli yerinde sakin.”

⁵²¹Doğrusunun “çağırda” şeklinde yazılması gerekirdi. Baskı hatası vardır.

⁵²²Harf olan “ğ”nin yanlış kullanımı vardır. Doğrusu “ırgalanırdı.” şeklindedir.

⁵²³Kitapta bu şekilde basılan bu kelimenin doğrusu “zürafa”dır.

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Şehit Nehirler”, s. 27)

Kimi dizelerde nesneler, somut şeyler insana benzetilir:

“Vatan topraktın⁵²⁴ koklanır,

Tuzu gözlerde sürmelenir.

Bir çocuk gibi,

Sıcak kucaklarda beslenir...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Horyat”, s. 202)

“Annemin kanında dalgalanan bayrak

Yaprak gibi gölgeler güllerini.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Benim Annem 3”, s. 207)

Pekiştirilmiş Benzetme (Teşbih-i Müekked)

Dört benzetme ögesinden benzetme ilgecinin kullanılmadığı benzetme türüdür. Şair Kara Vahap, sevdanın yaşattığı acı hissi okuyucuya daha iyi yansıtabilmek için onu kalbe sokulan bir bıçağa benzeterek anlamı kuvvetlendirmek ister; ama benzetme ilgecine yer vermez:

“Şu sevda değil,

Bir kasap dükkanıdır⁵²⁵

Kalbimi, bıçaklıyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Şu Sevd Değil”, s. 143)

“Su

Damla damla, yudum yudum

Ölüm ile yaşam arasındaki boru.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Su”, s. 31)

“Düşünceler

Elektirik cereyanı

⁵²⁴Ek olan “dan/tan”ın yanlış yazımı vardır. Doğrusu “topraktan” şeklinde olmalıdır.

⁵²⁵Kelimenin doğru yazımı “dükkânıdır” biçiminde olmalıydı. Baskı hatasıdır.

Geçiyor vücudumdan.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Geleceksin Sanırım”, s. 101)

“Zaman !

Kurşun renginden,

Bir akrep.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zaman ve Hüznüm”, s. 103)

“Ellerim,

Yoksul bir pencere,

Açıyor dilenci güverçine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “İçimden”, s. 125)

“Parmaklarım,

Çekic⁵²⁶ başı dönüyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Taş Kokusu”, s. 128)

“Türkmenler bayrağın⁵²⁷ öpen askerdir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Bir Emri İlah’i Gibi”, s. 198)

Kısaltılmış Benzetme (Teşbih-i Mücmel)

Benzetme yönünün söylenmediği benzetmelere verilen addır. Şairin şiirlerinde bu benzetme türünü sık görmeyiz. Şair “Evet Evet Komtanım” adını verdiği şiirinde “adam” dediği kişiyi kurşuna benzetir; fakat kurşuna hangi yönden benzettiğini dizelerde göremeyiz:

⁵²⁶Kitapta bu şekilde, “c” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “çekiç” biçiminde “ç” harfi ile kullanırlar.

⁵²⁷Burada kelime “ı” harfi koymadan yazılmıştır. Doğrusu “bayrağını” olacaktır.

“Kurşuna döner benim gibi adam.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Evet Evet Komtanım”, s. 35)

“Şehit,

Bir hurma ağacı gibi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Benim Dünyanın Gözü”, s. 15)

“Tabut gibi kol açan karanlık!

Türkmen çekiyor içtenliğine,”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “1959 Kerkük Katliamı”, s. 65)

Uz Benzetme (Teşbih-i Belîğ)

Benzetme ögelerinden sadece benzetmelik, benzetilen ile yapılan bu tür için Cem Dilçin “Dört ögenin de söylenmesiyle yapılan benzetmeye oranla daha güzeldir ve ona yeğlenir.”⁵²⁸ ifadelerini kullanır.

“Umitsizliğin⁵²⁹ mantarı!”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yuvarlak”, s. 9)

“Yırtıcı bir hayvana,

Yamyama dönmüş,

Bir insan bulacaksın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Olasın Gelirse”, s. 13)

“Dünya !

...

⁵²⁸Dilçin, 2009, a.g.k., 409.

⁵²⁹Doğrusu “ümitsizliğin” şeklinde “u” harfi yerine “ü” olmasıdır. Baskı hatasıdır.

Derisi firank⁵³⁰

Postaldan küçücük bir kundura.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aç Tansığı”, s. 17)

“Amerika savaş patronu

Yüreği taş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Amerika”, s. 42)

“Ölüm ise kafa içinde

Kör bir gözdür

Belkide⁵³¹ makber dolusu

Büyük bir denizdir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Gül”, s. 44)

“Mücadelecilerin

Direnmesi

Yer yüzünde

Harika mekyajdır.⁵³²”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Mücadele”, s. 53)

“Öp sevgilim,

Öp Kerkük’üm,

Öp erime öp ölme...

Zaten ben erimeyi öğrenmişim,”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Dedin”, s. 93)

“Ömrüm ağacı,

Silkinmekten,”

⁵³⁰Bu kelime, “Fransa, İsviçre, Belçika vb. ülkelerin para birimi.” anlamında kullanılır. Bk. TDK, 2010, a.g.k., 891.

⁵³¹Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı.

⁵³²Kitapta bu şekilde, “e” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “makyaj” biçiminde “a” harfi ile kullanırlar.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Ağaç”, s. 106*)

“Bir ruhsal haykırış

Bin kurşun değerindedir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,*

“Öyleyse”, s. 117)

“Menekşeler hep seni arar.

Ey dudağı gülden bir duvar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Şarkı”, s. 142*)

“Bu iki rengin avucunda

İnsan iğne,

Zaman sap...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Sarap”, s. 146*)

“Gözlerin,

Aşk sözlüğünde kesme işaretidir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Nokta”, s. 153*)

“Sevgilimin

Yüreği tabut

Omuzuma salı verdi⁵³³ aşkı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Dut”, s. 166*)

“Ustura ağızlı bir ümitten

Dünya yüzünden gamı traş ettim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFLI,*

“Toz”, s. 184)

⁵³³“Salıverdi” şeklinde yazılması gereken kelimeler ayrı yazılarak hatalı kullanım oluşturmuştur.

“Toplar ateşinde yanıyor bosna,⁵³⁴

Hersek çok acı bir nesne.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*,

“Saryvo”, s. 207)

“Bu dünyada bedava varsa benim

Oda⁵³⁵ sevgilim için yani toprak için.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Bedava”, s. 230)

“Gömülen nesneleri çıkarayım

Günler çekic yıllar çivi

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Ker Celal”, s. 236)

3.2.1.1.2. Eğretileme (İstiare)

Benzetmeye dayalı edebî sanat grubuna giren eğretileme, bir kelimeyi kendi dışındaki kelimenin türlü yönlerine açık açık belirtmeden benzetmektir. Benzetme yapıldığı için teşbih ile karıştırılma ihtimali olsa da eğretileme de benzeyen ile benzetmeliğin ikisinden biri söylenmez. Açık ve kapalı eğretileme olarak iki türü olan bu sanatı Kara Vahap’ın şiirlerinde de görürüz.

Açık Eğretileme (Açık İstiare)

“Benzetmede benzeyen değil de benzetmelik söyleniyorsa buna açık istiare denir.”⁵³⁶
Şair, ülkesini işgal eden devletlerin yaptığını yamyamların elleriyle verdiği zarara benzetir:

“Ansızın yamyam eller, (işgalci devletler)

Türkmenin⁵³⁷ atar damarından,⁵³⁸

Çıkardılar şehidi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*

YOKSUL, “Dökülen Kanlardan Güneş Kadar Kurşun Açılan Gül”, s. 7)

⁵³⁴Büyük harfle yazılması gereken özel bir ad küçük harfle yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

⁵³⁵Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı.

⁵³⁶Güneş, 2007, a.g.k., 56.

⁵³⁷Kesme işaretinin kullanımını gerektiren bir durum vardır. Doğrusu “Türkmen’in” olarak yazılır.

⁵³⁸Bitişik yazılması gereken “atardamar” sözcüğü ayrı yazılmıştır. Baskı hatası vardır.

“Yinede⁵³⁹ ufacak bir delikten,

Karanlığından bir tutam şimşek,

Yağacak suç... (yağmur)

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Bu Gece”, s. 94)

“Şehit Türkmen güneşini, (halk)

Karanlık çevrenin ağzından,

Koparmak için çalışıyordu.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Şehit Davasını Öpen Mücadele”, s. 19)

“Ne var?

Polis var, sokak başında

Kontrol kurmuşlar

Arıyorlar güneşi.” (halk)

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Pas Var-1”, s. 39)

Kapalı Eğretileme (Kapalı İstiare)

Bu sanat için “Eğer yapılan benzetmede benzetmelik söylenmiyorsa, buna kapalı istiare denir.”⁵⁴⁰ tanımı yapar Güneş. Sadece bir tane bulduğumuz kapalı eğretileme “Zeytin” şiirinde “kanat çırpın” ifadesinin yanında “sızılarıım” kelimesi ile beraber kullanılmış şekildedir. Yani sızılar, kuşlara benzetilmiş; fakat şairin dizesinden kuş anılmamış:

“Bir başka biçimde, bal tutuyor.

Sevda arasından kanat çırpın sızılarıım.” (kuş)

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zeytin”, s. 105)

⁵³⁹Bağlaç olan “de” ayrı yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁵⁴⁰Güneş, 2007, a.g.k., 49.

3.2.1.1.3. Somutlaştırma

Kara Vahap'ın şiirlerinde farklı benzetme örneklerinin kullanımı dışında soyut anlamdaki kelimelerin somutlaştırıldığı görülür. Soyut olanın somutla beraber kullanıldığı bu dizelerde şairin kendine özgü anlamlar yüklediği ifadeleri bulunur.

“Akşama kadar

Kanlı ufukları

Yerdeki korkuları yıkarım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Korkular”, s. 61)

“Yaşadığım günler acısı

Geçmiş suyu ile yakanır⁵⁴¹

Geleceğin töresel sesi,

Yürekte kan ile çalkanır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Sakincilik”, s. 165)

“İki yara içimde

Bir ayrılık bir yokluk

Korkuluk bir biçimde

Her biri bir karanlık...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yok Ayrılık”, s. 167)

“Ümit gırtlaklarında sesimiz,

Zafer ateşlerine doğru kalkar...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Biz Mavi Bir İz Sahibiyiz”, s. 194)

“Nasıl şu dava

Merdiveninden çıkılacak,

Payaları kılıç⁵⁴² merhabasıdır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Dava Şehitleri”, s. 23)

⁵⁴¹Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “yikanır” biçiminde “ı” harfi ile kullanırlar.

⁵⁴²Kitapta bu şekilde, “c” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “kılıç” biçiminde “ç” harfi ile kullanırlar.

Aşağıdaki dizelerde altı çizili sözcüklerden son ikisinde aynı zamanda kişileştirme de yapılmıştır:

“Öfkesinden yuvarlanıyor kendisine

Aferim

Ne kadar mutlu vurmuşum

Tekmeyi

Özlemlerin kaburgasına

Sızılarının yüreğine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zeytin”, s. 105)

3.2.1.1.4. *Düzdeğişmece (Mecaz-ı Mürsel)*

Bir sözün, gerçek anlamının dışında benzetme amacı güdülmeden kullanılmasına denilen bir edebî sanattır. “Mecaz-ı mürselde bir sözcük ya da söz mecaz anlamına, iki şey arasında türlü ilgiler kurularak aktarılır. Bu ilgiler, iki nesne ve kavram arasında benzetmeden başka ilgilere ve çok çeşitlidir: Gerçek ve mecaz anlamlar arasında parça-bütün, neden-sonuç, özel-genel... gibi ilgiler bulunur.”⁵⁴³ Cem Dilçin’in bu açıklamalarından yola çıkarak şairin şiirlerinde bu sanata rastlandığını söylemek mümkündür. Örneğin, “milyonlar” sayı belirten bir ifade olmasına rağmen şair onu kendi milletindeki insanları genellemek için kullanır:

“Ben

Milyonların hayır sesine (halk)

Nefesine kalkacağım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dünyaya Karşı”, s. 32)

“Birleşmiş milletler masasında

Amerika'ya hayır yoktur evet var.” (Amerika Devleti’nin yönetim birimleri)

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Pas Var”, s. 39)

⁵⁴³Dilçin, 2009, a.g.k., 415.

3.2.1.1.5. Kinaye

Cem Dilçin'in "Bir sözcüğü ya da sözü gerçek anlamının dışında benzetme amacı gütmekten ve engelleyici ipucu (karine-i mâni'a) olmaksızın mecazlı anlamda kullanma. Başka bir deyişle gerçeği mecaz yoluyla dolaylı olarak anlatmaktır."⁵⁴⁴ biçiminde belirttiği kinaye, Kara Vahap'ın şiirlerinde çok görmediğimiz bir edebî sanattır. Az sayıdaki örnekten ikisini buraya aldık.

Her şey üzerine düşen görevi yapar. Kimse kuş uçuyor diye ondan bir özür beklemez çünkü kanatları olan canlıların uçması normaldir. Denizde yüzen canlıların karada olmamasının sebebini kimse merak etmez; çünkü cevabı zaten bellidir; onların nefes almaları sadece denizde mümkündür. Şair bu örnekleri şiirine alarak olması gerekeni kinaye sanatıyla anlatır:

"Kim senden özür diledi?
Kimse sana afedersin⁵⁴⁵ demedi.
...
Mademki kuş,
Kanatıyla uçuyor,
Niye özür dilesin.
Balık su altında,
Nefes alıyor,
Niye özür dilesin
Bakkallar,
Paraydan⁵⁴⁶ satın alıyorlar,
Niye özür dilesin?"

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, "Pardon", s. 135)

"Sen,
Köylülerin tarlasına
Kin serptin,
Kağnıların⁵⁴⁷ kırdın,

⁵⁴⁴Dilçin, 2009, a.g.k., 416.

⁵⁴⁵"Affedersin" şeklinde yazılmalıydı. Baskı hatası vardır.

⁵⁴⁶Doğrusu "parayla" olmalıdır. Baskı hatası vardır.

⁵⁴⁷Kitapta bu şekilde basılan bu kelimenin doğrusu "kağnılarını" şeklindedir. Baskı hatasıdır.

Alın terlerin⁵⁴⁸ küçümsedin,
Sen köylülerde ne bıraktın?

Ben,
Köylülerin tarlasın⁵⁴⁹
Kanımla suvardım,⁵⁵⁰
Kağnıların kemiklerimle yaptım,
Alın terlerin öptüm!
Olur mu sana
Söylesinler Ağa,
Bana kurbağaoğlu kurbağa?”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,
“Kaçı Verdin”, s. 181)

3.2.1.1.6. Kişileştirme (Teşhis)

“Teşhis, insan dışındaki canlı ve cansız varlıkları, düşünen, duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek, kişileştirmektir.”⁵⁵¹ Teşhislerde, teşbih ve mecaz gibi edebî sanatlar da bulunabilir. Kara Vahap’ın en çok başvurduğu sanat dense yeridir. Örneğin, şair, yaşadığı coğrafyada bulunan Aksu nehrini, insana ait bir özellik olan karar vermeyi nehir için kullanarak kişileştirme yapmıştır:

“Aksu
Beraber benimle ölüme
Karar veren bir damla su ...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aksu”, s. 28)

“Mermiler söylüyorlar
Alaca karanlıklar arkasında.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Beklorya”, s. 47)

“Dairelerde belgelerin,

⁵⁴⁸“Terlerini” şeklinde olması bu kelimenin sonundaki “i” harfi eksik yazılmıştır. Baskı hatası vardır.

⁵⁴⁹Bu sözcüğün doğrusu “tarlasını” şeklinde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁵⁵⁰Bu kelime “suldardım” şeklinde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁵⁵¹Dilçin, 2009, a.g.k., 419.

Toz basmış dosyalar içinde nasıl ağlıyor...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Dön Artık”, s. 185)

“Dicle ile fırat⁵⁵²

Öpüşürler şattularap'ta.⁵⁵³”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dicle ile Fırat”, s. 57)

“Yarısı çıplak bir göl,

Bütün gönülden,

Melül melül gülümsedi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “A..!”, s. 72)

“Kumların sıcaklığında

Konduram⁵⁵⁴ ağladı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Kum”, s. 89)

“Aclık içimde taştandır, ateştedir.

Sabırsızlığımı öpmez.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Yoksuluk”, s. 79)

“Utanmadan tarak vurdum şiirin saçlarına

Taradım çok taradım

Ta saçlarını yumşaklantırdım⁵⁵⁵

Taradım büatün⁵⁵⁶ yaralarını.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Şiir”, s. 211)

Şair, bazı dizelerinde insana ait organları kişileştirir:

⁵⁵²Büyük harfin yazılmamasından kaynaklı bir baskı hatasıdır.

⁵⁵³Özel isimler büyük harfle yazılmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁵⁵⁴Kerkük Türkmenleri bu kelimeyi “qondra-qondıra” şeklinde yazarlar. Anlamı da “ayakkabı, kundura”dır. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 240.

⁵⁵⁵“Yumuşaklaştırdım” şeklinde yazılması gerektirdi. Baskı hatası vardır.

⁵⁵⁶Bu sözcük kitapta bu şekilde, “a” harfi eklenerek yazılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “bütün” biçiminde “a” harfi olmadan kullanırlar.

“Cözlerin⁵⁵⁷ mafya

Kaçırdı beni kucağından.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Mafya”, s. 49)

“Sağ gözüm

Sol gözümü, görse

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “İntihar”, s. 34)

“Damla damla gözyaşım

İçer şarapları bıyıklarımda.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yansıtır”, s. 56)

“Damarlarımdan gönlüme akan kan

Bıktı

Kalktı protesto etti

Kalbimin havalarını.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bıktı”, s. 60)

“Göz yaşlarıma⁵⁵⁸ sevinmedi,

Yanaklarım.

...

Depremeler haykırdı,

Kalbim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Ellerimin İkisi”, s. 124)

“Ellerim yeşil içiyor,

Ne kadar güzel .

Ayaklarım taş ölçüyor

⁵⁵⁷Kitapta bu şekilde, “c” harfi ile basılmış. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “gözlerin” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar. Baskı hatasıdır.

⁵⁵⁸Birleşik yazılması gereken “gözyaşı” kelimesi ayrı yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

Ne kadar yol.

Kafam başak biçiyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zeytin İçtenliğimden”, s. 96)

“Parmaklar,

Bir baba gibi çalışıyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Mikrop”, s. 149)

“Eller,

Bir daha,

Ayaklardan utanamayacak.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Eller”, s. 165)

Bazı dizelerde doğa, doğaya ait öğelere ve mevsimlere insana ait özellikler vererek kişileştirildiğini görürüz:

“Dağ!

Yüceliğini duydu,

Onurunu zapt etti.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Taş”, s. 74)

“Yaz,

Saldırıyor kışa.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Cephe”, s. 36)

“Deniz heyecanlandı

Haykırdı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dünyaya Karşı”, s. 32)

“Karanlık serpen gece,

Omuzumda uyudu.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Gök Yürek”, s. 81)

“Güneşin ilk öpücükleri.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Doğuluyum Horyat Oğluyum”, s. 73)

“Güneşin;

Elleri uzar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “İyisi”, s. 111)

“Yağmur!

Ağır ağır el salmasın,

Dün ile bu gününe.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yağmur Doğa
ve Son Gün”, s. 120)

“Doğanın elleri uzar

Yakasından soymak için,

Şimşeklerin notlarını...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Doğa”, s. 121)

“Gezeğen⁵⁵⁹ yıldız Terinden⁵⁶⁰,

Güneş ile öpüştü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Reklam”, s. 151)

“Dağlar,

Barut giyinmişler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 171)

“Balçık yaralarımıza,

⁵⁵⁹Bu sözcük kitapta bu şekilde, “ğ” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “gezegen” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar.

⁵⁶⁰Büyük harfin yanlış yerde kullanımı vardır. Baskı hatasıdır.

Güneş kan akıtmış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR,*

“Biz Mavi Bir İz Sahibiyiz”, s. 194)

“Mevsimler oruç.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*

YOKSUL, “Hiç”, s. 29)

“Ay bir öpücük,

Borclu⁵⁶¹ kaldı bana.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI,*

“Toz Toprak”, s. 197)

“Utaniyor ,

Topraktan yağmur,

Utanmıyor,

İnsandan acılık.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,*

“Aç”, s. 111)

Kimi zaman soyut isimler kişiselleştirilir:

“Zamanımın gözlerinde

Mutluluk ölmüş

Dedikodu⁵⁶² gögermiş

Zamanımın gözlerinin yaşında

Aç kurtlar sırtüstü vermiş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU, “Zamanım”, s. 58)*

“Duygularımın düşlerle dostluğu var.

Bir ölüm seni benden alır

⁵⁶¹“Borçlu” şeklinde yazılması gerekirdi. Baskı hatasıdır.

⁵⁶²Doğrusu “dedikodu”dur, bu şekilde yazılmalıydı.

Yalnız ölümün seninle eli var.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İçimden Kalksa”, s. 83)

“Duygularımın düşlerle dostluğu var.

Bir ölüm seni benden alır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İçimden Kalksa”, s. 83)

“Dünya ürpertisi bizi öper.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Üç Kelime”, s. 84)

“Dudağımdan kaçak vuran,

Milyonlarca öpücükler,

Yanaklarından iltica istiyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İltica”, s. 89)

“Düşünceler,

Burnum ucunda üşürler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Bir Yerde”, s. 141)

“Gölge gibi çökmüş hasretim,

Güneşi benimle bölüşmez...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Dost”, s. 149)

“Sızılar ümitlerimden,

Beş vakit abdest alır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Ezan”, s. 150)

“Ayrılık ise sığındı kendi haline.⁵⁶³”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yok Ayrılık”, s. 167)

“Bir süredir bu gece

Biricik kömleğimi giyinmiş.”

⁵⁶³Bu kelimenin doğru yazımı “hâline” şeklinde uzun ünlü “â” harfiyle olmalıdır. Baskı hatasıdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Karanlıktan Bir Üksürük”, s. 213)

“Yaşantı günler demir kusuyor
Çok nesneler saati gibi geri dönmüyor
Yarının dikkatini çekmek için
Bir ümit kuyruğu kalmış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Yedinci Asık Çok”, s. 227)

“Türkmen sesi.

Dava öptü mücadelemi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Yıkılmaz”, s. 12)

“Bütün yarınları!

Kuş ömrü kalan, karanlıklar içti.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*,

“Şehit Ayakları Altında Kalbim Kadar Göz Yaşı Akan Toprak”, s. 13)

“Hürriyet,⁵⁶⁴

Yalnız şehitler,

İçin ağlar,”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Hürriyet”, s. 17)

“Şu hüznü zafer,

Yürüyor,

Alnımızın terleri üstünde.”

⁵⁶⁴Doğrusu “hürriyet”tir. Çift “r” harfi olmalıdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*
YOKSUL, “Şehit ve Bozkurt”, s. 22)

“Karanlıkların!

Zurafa gibi,

Boynu var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*
YOKSUL, “Karanlık”, s. 41)

“Leylik⁵⁶⁵ uçuruyor sonsuzluğa

İmgeler öfkesinden.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,*
“Geleceksin Sanırım”, s. 101)

“Hüzün,

“Uzun boylu bir adam

Küfür savurur her an.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,* “Zaman
ve Hüznüm”, s. 103)

“Ne kadar mutlu vurmuşum

Tekmeyi

Özlemlerin kaburgasına

Sızılarının yüreğine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,* “Zeytin”, s. 105)

“Sevda ölüm bağışlıyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ,* “Gölgelik”, s. 147)

“Ekmek parası!

⁵⁶⁵Kitapta bu şekilde, “i” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “leylek” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar.

Arıyor yorgunluğumu,

Duygularım gülmsesin⁵⁶⁶.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Duygu”, s. 172)

“Uyku koşuyor...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Uyku”, s. 178)

“Bu iki rengin avucunda

İnsan iğne,

Zaman sap...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Sarap”, s. 146)

“İmkansızlık çukurundan

Utanmadan tarak vurdum şiiir saçlarına

Taradım çok taradım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Şiir”, s. 211)

3.2.1.2. Anlamla İlgili Sanatlar

3.2.1.2.1. İlgileme (Tenasüp)

“Birkaç anlamı olan bir sözcüğün dize ya da beyit içinde söylenmemiş anlamıyla, öteki kimi sözcükler arasında anlam ilgisi kurmaktır.”⁵⁶⁷ Kara Vahap’ın şiirlerinde bu edebî sanat en az benzetme ve kişileştirme kadar fazladır. Şairin, “Bırak .. Be” başlıklı şiirinde bütün aile üyelerini alt alta dizelere yazarak aralarında bir ilişki olduğunu gösterir. Ailedeki herkesin bir şeyler yaşadığını belirten şairin şu dörtlüğüne bakınız:

“Bacım saçını dağıtmamıştı

Kardeşimi dedikodurmüş

Annem cenneti doğmamıştı

Babam cehennemi yaşamış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bırak .. Be”, s. 15)

Öteki örnekler:

⁵⁶⁶Doğrusu “Gülümsemesini” şeklinde yazılan kelimede harf eksikliğinden kaynaklı bir hata vardır.

⁵⁶⁷Dilçin, 2009, a.g.k., 425.

“Düz görmeyen koçla
Ne farkım var
Avcu kılavuzuyla
Ceylan gözünü
Oyan kartala.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Koç Farkı”, s. 23)

“Kıyıları olmazsa,
Denizler, yüzde kırktır.
Güneş olmazsa,
Ay, yüzde otuzdur.

Oksecen⁵⁶⁸ olmazsa,
Hadrocen⁵⁶⁹, yüzde yirmidir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Irak, Kerkük”, s. 69)

“Zamanında bir damla sü idin!
Ben seni deniz getirdim,
Şimdi okyanus olsan demem yok.
Zamanında kanatı kırık bir kuş idin!
Ben seni kartal uçurtum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Sevgilim”, s. 75)

“Kılıç babasına at,
Oğlu hançer.
İçin çeker!
Zaman gelsin tabanca üstüne.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Fiyat”, s. 77)

“Dalımda tomurcuk
Ayrılık açar,
Yapraklarım kuşlar yüreği gibi,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Ağaç”, s. 92)

⁵⁶⁸Doğrusu “oksijen” şeklinde yazılır. Baskı hatasıdır.

⁵⁶⁹Doğru yazılışı “hidrojen” şeklindedir. Baskı hatası vardır.

“Geçmiyor güller dalların yeşillerine
Yaprak!

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Dal”, s. 113*)

“Eni, uzunluğu,
Yüksekliği, neden yapılı.
Görünmüyor var gibi,
Sudan ateşten,
Havadan topraktan değil.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Ses”, s. 140*)

“Tanrı benim kanımda,
Ben Tanrı'nın elinde.
Başaklar damarında.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Başka”, s. 147*)

“Bahçelerden göl ,
Potiklerden, Mendil⁵⁷⁰,
Aşıklardan, Gönül,⁵⁷¹
Kuşlardan, Bülbül,⁵⁷²”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Ey Gecem”, s. 152*)

“Düşmanlardan karşı kurdum,
Zafere kadar savaştım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR, “Kaçı
Verdin”, s. 181*)

“Sen,
Futbol stadyuma
Bir seyirci geldin.

⁵⁷⁰Büyük harfin gereksiz yerde kullanımı vardır. Baskı hatasıdır.

⁵⁷¹“Gönül” kelimesi cümle ortasında olduğu için küçük harfle yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁵⁷²Doğru yazımı küçük “b” harfiyle başlayarak “bülbül” şekilde yazılmasıdır.

Ben,

Sahada topu kaptım,

Ben şut vurdum, ben şak yedim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Kaçı Verdin”, s. 181)

İç bibisu doymzsan⁵⁷³

Sana getirelim kahva⁵⁷⁴ çay şarab⁵⁷⁵

Ve bütün içkileri.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Bibisu”, s. 228)

“Kim demiş ki

Güneş ay uzay bedavadır

Güneş için her an milyon yaprak düşer

Uzay için Allah bilir neler olur

Ay için.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Bedava”, s. 230)

“Tükensin şarkılar,

Arkasıyca⁵⁷⁶ türküler,

Ve bütün sesler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Ay Çiçek”, s. 130)

“Buhar olsun sular,

Arkasıyca yağmurlar,

⁵⁷³Kitapta bu şekilde, “a” harfi olmadan basılmış. Baskı hatasıdır. Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “doymazsam” biçiminde “a” harfi ile kullanırlar.

⁵⁷⁴Doğru yazımı “kahve” şeklindedir.

⁵⁷⁵Kelimenin doğru yazımı “şarap” olmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁵⁷⁶“Arkasınca” şeklinde yazılması gerekirdi. Baskı hatasıdır.

Ve bütün sıvılar,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Ay Çiçek”, s. 130)

“Bayrağa ay yıldızı diktik,

Milletin hilalini,”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Zaferin Ağzına”, s. 61)

“Davamız soluğundan cephelere

Kahraman durduk

Dava meydanında.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Bu Zafer Bizim”, s. 62)

“Bu annesi eksi ölüm,

Ne carpı döner, ne artı,

Öyle bir bölü ki”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Ben Burası, Sen Ötesi”, s. 67)

“Özgürlük yangınında,

Küle dönsen.

Ateş gibi sönsen.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Sürgün”, s. 88)

“Burdan taş, ordan kaya

O yandan kum, buyandan⁵⁷⁷ toz toprak.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Sensin Kerkük”, s. 139)

“Kuzeyden deniz, batıdan okyanus

Doğudan gül, güneyden gönül.”

⁵⁷⁷“Bu yandan” şeklinde ayrı yazılmalıydı. Baskı hatası vardır.

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Sensin Kerkük”, s. 139)

“Havanı ve toprağı,
Ateşi ve suyu,”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Ölü”, s. 193)

3.2.1.2.2. Güzel Nedene Bağlama (Hüsn-i Talil)

Hüsn-i talil’i, “Herhangi bir gerçek olayın meydana gelmesini, hayalî ve güzel bir nedene bağlamaktır.”⁵⁷⁸ diye tanımlayan Dilçin, “Ancak hüsn-i talil, tecahül-i ariften gerçekteki doğan sonucu hayalî bir nedene bağlamak yönünden ayrılır.”⁵⁷⁹ diyerek aradaki farka dikkat çeker. Yalnız bir örnek bulabildik.

Geceler karanlıktır. Gökyüzünde ay ve yıldızlardan başka parlak bir madde yoktur. Fakat şair, şiirinde gecelerin de gündüzler gibi aydınlık olduğunu söyler. Sebebini de gündüze bağlar; çünkü gündüz her daim aydınlık olmasıyla geceyi bile karanlıktan çıkarır:

“Bilirmisin⁵⁸⁰
Geceler neden karanlık değil?
Sürekli,
Bir gündüz giyindiğine beni.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Bilim”, s. 149)

3.2.1.2.3. Abartma (Mübalağa)

Anlatımı güçlendirmek için yapılan bu edebî sanatta bir şey olduğundan ya üstün ya da aşağı gösterilir. Şairin bu sanatı kullandığı iki şiire rastladık. İlkinde şair, milletin aç olduğu zamanlara değinerek onları “bir kız” üzerinden anlatmak ister. Bu kız yiyecek bir lokma bulamadığı için “gözleri yerinden kopacak” dereceye gelmiştir. Hatta karnının gurultusunda başını bir “kısrak gibi yerden de kaldıramaz”. Açlığın ciddiliğini bu abartılı ifadeler dikkat çeker:

“Aclıktan
Yüreği vücudunda⁵⁸¹ aç ite dönmüş

⁵⁷⁸Dilçin, 2009, a.g.k., 443.

⁵⁷⁹Dilçin, 2009, a.g.k., 443.

⁵⁸⁰Ayrı yazılması gereken “misin” soru eki bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

⁵⁸¹“Vücudunda” şeklinde yazımı doğrudur. Burada baskı hatası vardır.

Gözleri yerinden kopmuş

Başı kısarak gibi yerden kalkmaz

Bir kız.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Henüz O Kız”, s. 11)

“Şaşıрма,

Sokağımız yüz yöne çıkar.

Her köşesi bir yöne bakar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Çık-ın”, s. 138)

3.2.1.2.4. Karşıtlık (Tezat)

“Bir şeyin birbirine karşıt görünen özelliklerini bulup çıkarmak tezat sanatına girer.”⁵⁸² Şair, tezatlıklardan yararlanarak anlam bütünlüğü oluşturmuş ve şiirlerinde belli bir ahenk yakalamıştır. Şiirlerde bulduğumuz tezat örnekleri şu şekildedir:

“Ben gözü tok

Karnım aç.

Afrika'lı⁵⁸³ değilim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ben Kimim”, s. 16)

“Kuzeyde, sevdim seni

Batıda, kucakladın beni

Güneyde aradım seni.”

Doğuda,⁵⁸⁴ buldun beni.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Vatan Cuorafesi”, s. 33)

“Kalbimdedir yurdun

Sen kalbime

Giren birinci

Ve sonuncu kadın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Aferin”, s. 46)

⁵⁸²Dilçin, 2009, a.g.k., 449.

⁵⁸³Özel isimlere gelen yapım ekleri çekim ekiyle ayrılmaz.

⁵⁸⁴Noktalama işareti olan virgül yanlış yerde kullanılmıştır.

“Savaş bağırsaklarından,
Çıkarılmış barış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “İş”, s. 70*)

“Geçmişlerinden
Başlar gelecek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Gelecek”, s. 106*)

3.2.1.2.5. Yineleme (Tekrir)

Bu edebî sanatta amaç “Sözün etkisini güçlendirmek amacıyla anlamın üzerinde yoğunlaştığı sözcük ya da söz öbeklerini arka arkaya yinelemektir.”⁵⁸⁵ Kara Vahap’ın şiirlerinde fazlaca kullanıldığını gördüğümüz bu sanatın üç türü şiirlerde kendini gösterir.

Çok Ekli Yinelemeler

Bu yineleme türü için Özünlü⁵⁸⁶, “Aynı kökten türemiş bulunan sözcükleri yineleyerek” oluşturulduğunu belirtir. Kara Vahap’ın şiirlerinde şu şekillerde görürüz:

Kara Vahap, Türkmen halkının birlik olduğunu ifade etmek için “omuz omuza” yinelemelerini kullanır. Böylece bu anlamı daha da pekiştirir:

“Omuz omuza omuzlarımızdan
Kuş adında bir Türkmen.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL, “Şehit Ayakları Altında Kalbim Kadar Göz Yaşı Akan Toprak”, s. 13*)

“Su, büyük arzu,
Suyu anlamayan,
Kendi suyunda boğulur.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL,*

“Şehit Nehirler”, s. 27)

⁵⁸⁵Dilçin, 2009, a.g.k., 452.

⁵⁸⁶U. Özünlü (1990). Klasik Sözbilimin Deyişbilimdeki Uzantıları. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 1 (), s. 92.

“Gülü sığacak yok bir kavram
Gül sonu gelmez bir program
Ben o gülün uğruna her nesneyi.”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*,
“Gül”, s. 44)

“Gecelere kondum.
Gecelerin içinde;
Bin bir geceyi yakaladım.”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*,
“Şerihan”, s. 47)

“Sensiz kalmak değil,
Seni arkadan vuran ellerdir...
Sen,
Kahraman bayrağın.”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*,
“Şehit Öpücüklerinden”, s. 60)

“Olmaz öyle böyle,
Olursa,
Olsun orta.”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Orta”, s. 170)

“İki gözüm var
Birbirlerin⁵⁸⁷ görmezler
Sağ gözüm
Sol gözümü, görse

⁵⁸⁷“Birbirlerini” şeklinde yazılmalıydı. Son harf olan “i”nin yazılmamasından kaynaklı bir baskı hatası vardır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “İntihar”, s. 34)

“Yağmur!

Yağarsa yağsın,

Burun kaldırmaksızın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yağmur Doğa ve Son Gün”, s. 120)

Gördüm gönlün bir deste çiçek

Çiçeklerden yığdım bir etek,

Ah bilseydin-çiçekte ne var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Şarkı”, s. 142)

“Yolların çivilerine.

Yolların emceklerinde,

Yolculuğun sütü taşlanıyor.

Gözleri ılgımlaşıyor.

Hele yolun ucundayken.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 172)

“Bana doğru geldi

Gel oğlum gel dedi

Ben⁵⁸⁸de geldim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Futbol (Top Oyunu)”, s. 217)

Önyinelemeler

“Önyinelemeler dizelerin başındaki sözcüklerin ya da söz öbeklerinin yinelenmesidir.”⁵⁸⁹

“Ne var?

Damğa var

Ne var, kafa var

⁵⁸⁸Ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de” bitişik yazılmıştır.

⁵⁸⁹Güneş, 2007, a.g.k., 110.

Ne var, kasırga var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Pas Var”, s. 39)

“Vur

Vur durmadan

Hammallar⁵⁹⁰ kırpaçları⁵⁹¹ndan

Kısrakları vurmuş gibi

Vur öldür

Mutluğ⁵⁹² yakanları

Vur.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yaz Ölmez”, s. 43)

“O, gül, güldür.

O, gül, benim.

O, gül, sensin.

O, gül hepimiz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Gül”, s. 86)

“Çık zervelere.

Zervelere merdivansız çıkılmaz.

Zervelerin suyu.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Çık-ın”, s. 138)

“Gözlerin

Komida'nın birinci perdesidir.

Gözlerin,

Dünyanın son noktasıdır.

Gözlerin,

Aşk sözlüğünde kesme işaretidir.

⁵⁹⁰Doğrusu “hamal” şeklinde olmalıdır.

⁵⁹¹Halk diline özgü bu ifade Türkiye Türkçesinde “kırpaçlarıyla” şeklinde yazılır.

⁵⁹²“Mutluluğu” olarak yazılması gerekirken “lu” hecesi yazılmamış. Baskı hatası vardır.

Gözlerin

Acların sofrasında,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Nokta”, s. 153)

“Be güneş

Be su

Be hava

Be onlar bunlar

İnanın ki.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Irak-2”, s. 163)

“Kim bizi tutacak,

Kim bizi öpecek,

Kim bizi vuracak...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*,

“Bu Şehrin Güneşini”, s. 178)

“Kim depremler içinden

Bir tüy kalktı

Kim uzaydan bir tüy düştü

Kim sevgiline bir tüy armağan etti

Kim havaya bir tüy uçtu

Kim kasırgalara bir tüy gibi duru verdi

Kim yedi içti bir tüy gibi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Tüy ve Dağ”, s. 212)

“Bu dünyada bedava bir nesne yoktur

Bu dünyada bedava yoktur

Bu dünyada bedava varsa benim

Oda sevgilim için yani toprak için.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Bedava”, s. 230)

“Öp sevgilim,
Öp Kerkük‘üm,
Öp erime öp ölme...
Zaten ben erimeyi öğrenmişim,”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Dedin”, s. 93)

“Mavi gögermek için
Mavi açıyor toprak
Bütün renkler
Mavi dönüyor.”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Mavi”, s. 133)

“Ekmek uğruna,
Kayb olan için,
Ekmek yoktur.
Ekmek uğruna,
Şehit düşen için,
Ekmek yoktur.”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Uğruna”, s. 146)

“İstersen / su
İstersen / dağ
İstersen / ateş
Nasıl görüyorsan gör,
Nasıl dönersen dön
Yeter ki dön...”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Eksi”, s. 156)

“Ne kadar yazı
Ne kadar kalem
Ne kadar fikir yordun.”
(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Tuvalet”, s. 152)

“Bir yüreğin varsa
Sana derler soralizim
Bir yol bulsan
Bir araba yaratsan,
Bir değişik tırafık⁵⁹³ layit⁵⁹⁴ bıraksan,
Sana demezler şöfür,
Sana derler şair.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Sana Derler Şair”, s. 162)

Artyinelemeler

“Eski şiirimizde genellikle beyit ya da dörtlük sonlarında aynı ekin, sözcüğün ya da söz öbeğinin yinelenmesi ‘redif’ adıyla anılırdı. Bugün redifin kullanımı çok azalmıştır. Ancak şairler redif gibi düzenli olmamakla birlikte şiirlerinde zaman zaman dize ya da bölüm sonunda kimi sözcükleri yinelemektedirler.”⁵⁹⁵ diyen Güneş, Ünsal Özünlü’nün bu yinelemeleri “artyineleme” olarak adlandırdığını belirtir. Bu şekilde adlandırılmış olan kelimeleri, Şair Kara Vahap’ın şiirlerinde görmekteyiz.

“Açılı pencere gözün.
Kırılır bütün gözler,
Kırılmaz cerre gözün.
Petroldan⁵⁹⁶ kara gözün,
Dönmez beyaza gözün.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Kerkük Penceresi”, s. 77)

“Ne var ?!!⁵⁹⁷
Damğa⁵⁹⁸ var
Cehennemî yansıtan cennet var.”

⁵⁹³Yabancı kelimelerin Türkçe okunuşundan bir hata vardır.

⁵⁹⁴Yabancı kelimenin Türkçe okunuşunun yazılmasından kaynaklanan bir hata vardır.

⁵⁹⁵Güneş, 2007, a.g.k., 112.

⁵⁹⁶Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “petrolden” biçiminde “e” harfi ile yazarlar.

⁵⁹⁷Birden fazla noktalama işareti kullanılmıştır, baskı hatasıdır.

⁵⁹⁸Bu sözcük kitapta bu şekilde, “ğ” harfi ile basılmış. Baskı hatasıdır. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “damga” biçiminde “g” harfi ile kullanırlar.

Kemiği sürmelenmiş iskelet var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Pas Var”, s. 39)

“Yoksulsun sürgünsün,

Varlısın⁵⁹⁹ sürgünsün,

Kulsun sürgünsün,

Başkansın sürgünsün.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Sürgün”, s. 88)

“Tarhi⁶⁰⁰ dili mavi

Coğrafya mavi dönüyor

Kafatası mavi

Ruh mavi

Alarga mavi

Yeniden mavi.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Mavi”, s. 133)

Metinsel Yineleme

Kara Vahap’ın şiirlerinde bazen kalıp olarak görebileceğimiz ifadelerin tekrarı vardır. Bundan iki tane bulabildik:

“Seni sana barış,

Sana seni tabut satın alıyorum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 172)

“Pencere gözün,

Benzer pencere gözün.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ*

NOKTASIDIR, “Kerkük Penceresi”, s. 77)

⁵⁹⁹Irak Türkmenleri tarafından bu kelime “varlıg” şeklinde yazılır. Anlamını da “ zenginlik, servet, mal, mülk”tür. Bk. Hürmüzlü, 2003, a.g.k., 356.

⁶⁰⁰Doğrusunun “tarihi” şeklinde olması gerekir. Baskı hatası vardır.

3.2.1.2.6. Ünlem (Nida)

“Şairin çok duygulanması ve heyecanlanması sonucunu doğuran olayları ve varlıkları göz önüne getirip ‘Ey, Hey!’ gibi ünlemlerle ona seslenmesidir.”⁶⁰¹ Bu edebî sanat, şairin şiirlerinde az kullanılmıştır.

“Of

Allah of!”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Müttefik Devletler”, s. 30)

“Değmeyin!

Gönül kuşuna,

O, boşuna değil...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Gönül Kuşu”, s. 7)

“Bırak iç duygularım

Dalgalandırma başımı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bırak Be”, s. 15)

“Ey

Mücadelecilere

Adres.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Gerçek Kişi”, s. 62)

“Artık gel,

Artık gel oralardan.

Mademki buralarda,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Dön Artık”, s. 185)

⁶⁰¹Dilçin, 2009, a.g.k., 453.

3.2.1.2.7. Anıştırma (Telmih)

“Söz arasında herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu anımsatmaktır. Telmih edilen şey uzun uzadıya açıklanmaz, bir iki sözcükle anımsatılır.”⁶⁰² Şair, bilinen halk hikâyesi, peygamber kıssası veya milleti için önemli bir olay olsun onları kullanarak şiirlerine duyguları aktarma yolunu seçmiştir:

“Ben Kerem değilim

Sen Aslı değilsin

Sen ben onlar gibi olmamalıyız.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Üç Yalan”, s. 59)

“Amerika başka hitler”⁶⁰³

Yüreği taş.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Amerika”, s. 42)

“Baba Gürgür yanan yüreklere.

Gemilerinizi limanlarımdan çekin.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dünyaya Karşı”, s. 32)

“Sen içimde

İbrahim peygamber gibi sakın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Dışarım”, s. 54)

“Nuh,⁶⁰⁴ a.s tufanı,⁶⁰⁵

⁶⁰²Dilçin, 2009, a.g.k., 461.

⁶⁰³Büyük harf yazımıyla ilgili bir hata vardır. “h” harfi özel isim olduğu içi küçük değil, büyük yazılmalıydı. Baskı hatasıdır. Ayrıca bir zamanlar Almanya’nın başkanıdır ve Yahudilere zulmetmesiyle dünya tarihine geçmiştir.

⁶⁰⁴Noktala işaretlerinden olan virgül yanlış yerde kullanılmıştır.

⁶⁰⁵Nuh tufanında denizler taşar ve her yer su olur. Nuh peygamber ona inanan insanları ve her hayvandan aldığı birer çifti 3 kat yapılmış olan gemiye bindirir. Böylece dünya üzerindeki canların devamı sağlanmıştır.

İçimden kalksa,
Seni boğmaz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İçimden Kalksa”, s. 88)

“Yedi uykuda olsam!
Sensiz uyumam.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İçimden Kalksa”, s. 83)

“Benimde,⁶⁰⁶
Hz. Musa çopuğu gibi,
Ailem yoktur.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Merak Etmem”, s. 97)

“Adem (a.s) gibi
Bir diş elmaya aldandım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Ekmek”, s. 105)

“Dünya
Zuleyha değil,
Sende⁶⁰⁷ Yusuf değilsin.
Aşık olsun sana.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Değil”, s. 119)

“Yolu,
Kerbela'dan geçen ağlar,
Aşk için ağlamak, ayiptir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yol”, s. 137)

“(Kilobatra)⁶⁰⁸ sevmekten dolayı,
Kendisine kıydı.

⁶⁰⁶Ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de” bitişik yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

⁶⁰⁷Ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de”nin bitişik yazılması yanlış bir kullanımdır. Baskı hatasıdır.

⁶⁰⁸Kelimenin doğru yazımı “Kleopatra” şeklindedir. Şair kelimenin okunuşunu yazmıştır.

Birisi,

Roma'yı yandırdı.⁶⁰⁹”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Önce”, s. 164)

“Ben,

...

Bir paygamber⁶¹⁰ kuzusu⁶¹¹ gibi,

Sürüden ayrıldım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Ben Kerkük’üm”, s. 190)

“14 temmuz⁶¹² 1959 faciası!

Bir avuç tuz serpildi yarama,

Her saat başı, başlar hatırası.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “1959 Kerkük Katliamı”, s. 65)

“Mavi denizleri bana verseler

Yine mecnun gibi sensiz yalnızım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Yoktur”, s. 205)

“Toplar ateşinde yanıyor bosna⁶¹³,

Hersek çok acı bir nesne.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Saryvo”, s. 207)

3.2.1.2.8. Terdit (Beklenmezlik)

“Terdit” olarak bilinen bu sanatı *Yazın Terimleri Sözlüğü* “beklenmezlik” adıyla Türkçeleştirilmiştir. Sözün beklenmedik bir sonuca bağlanmasıyla çarpıcılık sağlanan bir

⁶⁰⁹“Yandırdı” değil de “yaktı” şeklinde olmalıydı. Baskı hatası vardır.

⁶¹⁰Kitapta bu şekilde, “a” harfi ile basılmış. Çünkü Irak’taki Türkmenler sözcüğü Türkiye’de olduğu gibi “peygamber” biçiminde “e” harfi ile kullanırlar. Baskı hatasıdır.

⁶¹¹Hız. Muhammed’in peygamberliğinde yaptığı çobanlığa değinir.

⁶¹²Özel isimler büyük harfle başlar, burada buna uymayan bir durum vardır. Baskı hatasıdır.

⁶¹³Büyük harfle yazılması gereken özel bir ad küçük harfle yazılmıştır. Baskı hatasıdır.

sanattır.” diyerek belirtir Güneş.⁶¹⁴ Bu sanatın örneğini bulabildiğimiz Kara Vahap’ın şiiri şöyledir:

“Gelirsen öyle gel

Amerika geldi sen gelmedin.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Ansızın Gelirsin”, s. 123)

“Ben kerem⁶¹⁵ değilim

Sen Aslı değilsin

Sen ben onlar gibi olmamalıyız.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Üç Yalan”, s. 59)

3.2.1.3. Sözle İlgili Sanatlar

Sözcüklerin yapıları, yazılışları ve söylenişlerine bakılarak ortaya çıkan sanatlardır. Eski Türk edebiyatında sıkça kullanılan bu sanatlara günümüzde az rastlanmaktadır. Şair Kara Vahap’ın da yayımladığı şiirlerinde iştikak, akis ve iade gibi sözle ilgili sanatlarla rastlanır; fakat örneklerinin az olduğu görülür.

3.2.1.3.1. Türetim (İştikak)

Cinas sanatları arasına giren iştikak, kökleri aynı olan en az iki sözcüğün bir dize ya da beyit içinde kullanılmasıdır. Şairin bu sanatı kullandığı şiirleri şu şekildedir:

Şairin “Ekmek” başlıklı şiirindeki “ekmek” ve “ek” kelimeleri aynı kökün kelimeleridir. “Ek” fiil kökü iken “ekmek” kelimesine “-mek” eki gelerek yeni anlamlı bir kelime türemiştir:

“Ter dökmek

Ekmek

Ek çekirdek.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ekmek”, s. 24)

“Ayrıca can canan.”

⁶¹⁴Güneş, 2007, a.g.k., 139.

⁶¹⁵Büyük harf ile yazılması gereken yerde kullanılmamıştır. Baskı hatasıdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Evet Evet Komtanım”, s. 35)

“Dünya gök gibi sevda,
Bizden büyük büyüdü.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Gök Yürek”, s. 81)

“Yağmur!
Yağarsa yağsın,
Burun kaldırmaksızın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Yağmur Doğu ve Son Gün”, s. 120)

3.2.1.3.2. Döndürme (İade)

Bir şiirin içinde bulunan beytin son sözcüğünü, bir sonraki beytin başında kullanmaktır. Şair Kara Vahap, bu edebî sanatı az da olsa kullanmıştır.

“Dur, yaz
Yaz ölmez.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yaz Ölmez”, s. 43)

“İyi şiirlerin uzamış tırnaklarını öptün,⁶¹⁶ tıraş etmedim. Şiir noktasından geri kalmamak için, bütün dünya şairleri ile uğraştım ve şiirle kaynaştım.”⁶¹⁷ diyen Kara Vahap’ın bu sözü, eserlerindeki edebî sanatların çeşitliliğini göstermek açısından önemlidir. Verdiğimiz örneklerde Kara Vahap’ın Türkçeye ve edebî sanatlara olan hâkimiyetini görmek mümkündür.

Edebî sanatların birçoğunu görürüz. Hem anlamla hem de sözle ilgili sanatların eserlerinde kendine yer bulduğu şairin şiirlerinde bu edebî sanatları bulmak zor değildir. Dizelerin içinde doğal akışıyla karşımıza çıkan bu sanatlar, şairin edebî sanatları kullanmasındaki maharetine dikkat çeker. Okuyucuya aktarmak istediği duyguyu bu sanatların yardımıyla ustaca yapan Kara Vahap, dilde etkili bir söylem oluşturur. Ayrıca alışılmamış bağdaştırmaların da şiirlerdeki fazlaca yer aldığını görürüz. Şairin, kendi

⁶¹⁶Bu satırlarda şair kendi görüşlerini belirtmektedir. Cümlelerin devam eden akışından da anlaşılacaktır. O yüzden “öptüm” yerine yanlışlıkla “öptün” yazdığını düşündük.

⁶¹⁷Vahap, 2016, a.g.k., 4.

duygu dünyası içinde karşılık bulmuş olan bu imgeler kimi zaman anlamı güçleştirse de karşımıza yeni bağdaştırmalar olarak çıkar. Kendine özgü bu imgeleri kullanarak şiirlerini oluşturan şairin bu bağdaştırmaları, Türk şiirine olan ilgisini de gösterir niteliktedir. Son olarak Kara Vahap'ın konuşma dilinin öğelerini eserlerinde nasıl kullandığını görürüz. İkillemeleri ve halk ağzındaki ifadeleri şiirlerine doğal bir şekilde yerleştirmiştir. Öylece şiirlerde deyimler, konuşma diline özgü soru kalıpları, kısa ve eksilteli anlatımın kullanılması ile rahat ve içten bir söyleyişe ulaştırmıştır.

3.2.2. Kara Vahap'ın Şiirlerinde Anlamsal Sapmalar (Alışılmamış Bağdaştırmalar)

Her dilin kendi içinde anlamlı kelimelerle birlikte kurduğu tamlamalar vardır. Bunlar kurdukları anlamla bütünleşir ve o şekilde kullanılmaya başlar. Bu türlü ifadelerin şiirde kullanımı öteki edebî türlere göre daha fazladır. Çünkü az sözle çok anlam vermek isteyen şairler alışılmış bu bağdaştırmaları fazlasıyla kullanır. Dizelerindeki anlamları bu şekilde belirtirler. Fakat her zaman bilindik bağdaştırmalar kullanılmayabilir. Edebiyatımızda uzun süre bu alışıldık bağdaştırmaların varlığı devam etse de II. Yeni hareketiyle birlikte bariz bir şekilde bu ifadeler “alışılmamış” olmaya başlamıştır. Kara Vahap da şiirlerinde bu “alışılmamış bağdaştırmaları” kullanmış ve vermek istediği anlamı bu ifadelerle sağlamıştır. Kara Vahap'ın iki cilt hâlinde yayımlanan şiir kitaplarında sapma olarak alışılmamış bağdaştırmaların varlığını görmekteyiz.

Kelimelerin tek başlarına değil de dil içindeki diğer öğelerle de beraber kullanımı mevcuttur. Bu tür kullanımların daha çok tamlamalarda görüldüğünü belirten Zeliha Güneş, “Bunlar herkesçe anlaşılan, alışılmış, akla uygun kullanımlardır. Ancak şiirde yapıcı bu tamlamalara benzer görünmekle birlikte daha önce bir arada kullanılmamış, bu nedenle kolayca anlaşılmayan, ilk bakışta yadırgatıcı, alışılmamış kullanımlara da rastlamaktayız: *bütünsüz uykular, hüznün heykelleri* gibi.”⁶¹⁸ der. Bu yolla oluşturulmuş kelime kullanımlarını ise Doğan Aksan şu şekilde ifade eder: “... Dilde kullanılmamış ve mantığa aykırı birleştirilmelerde anlamsal özellikler ve ayırıcılar arasında uyum sağlanamadığı için bunlar alışılmamış bağdaştırmalardır ve günlük, doğal dilde kullanılmaz.”⁶¹⁹ Kara Vahap'ın şiirlerindeki alışılmamış bağdaştırmalar şöyledir. Örnek verecek olursak savaşlar özgürlük hâlinin devam etmesi için yapılır. O yüzden savaşırken

⁶¹⁸Güneş, 2007, a.g.k., 172.

⁶¹⁹D. Aksan (2013). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Bilgi Yayınevi. s. 152.

tam bir özgürlük hâlinde bahsetmek olmaz. Şair de tam tersi “özgür” olduğunu düşündürecek alışılmamış bir şekilde bu kelimeleri yan yana kullanır:

“Ben çok özgür bir savaş

Fransa'lı değilim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ben Kimim”, s. 16)

Öteki örnekler:

“Umut,

Bıyıklarımda yuvarlanmaz.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Yuvarlak”, s. 9)

“Yirmiüç⁶²⁰ gün!

Sevginden oruç kalan gönlüme,

...

Gerekli değildir gelişin.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Beyaz

Kömlek”, s. 12)

“Avcumda sığincam⁶²¹

Midemin haritasını gördüm.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Kemik”, s. 25)

“Su

Damla damla, yudum yudum

Ölüm ile yaşam arasındaki boru.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Su”, s. 31)

“Şehrimin saydamlı yüzüne

Aşkımın limanından.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Sarhoş”, s. 34)

“Gök kuşağında dincini alan okyanus.”

⁶²⁰Doğrusu “yirmi üç” şeklindedir.

⁶²¹Şair, bu kelimeyle elin içindeki çizgileri kastetmiştir.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Garson”, s. 52)

“Savaş bağırsaklarından,
Çıkarılmış barış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İş”, s. 70)

“Gülünden yorğun dallar,
Saldılar ip ucunu.
Kan içiyor hayallar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Gök Yürek”, s. 81)

“Seni yüreğimden uçurtmaz,
Kemiklerimin iplerden arası var.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “İçimden Kalksa”, s. 83)

“Bırakırım güvercinleri
Pembe pembe çiçekleri
Coşmuş duygular ocağına.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bir
Millim Aydınlık”, s. 55)

Zamanımın gözlerinde

Mutluluk ölmüş

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Zamanım”, s. 58)

“Gerçek yalana nikhalandı⁶²²

Ferah boşluklar kucığında.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Üç Yalan”, s. 59)

“Et döneri döner

Gönlümden kopan gözlerime.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Ar Olur”, s. 60)

⁶²²Kelimenin doğrusu “nikâhlandı” şeklindedir.

“Damarlarımdan gönlüme akan kan

Bıktı

Kalktı protesto etti

Kalbimin havalarını.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Bıktı”, s. 60)

“Ölüm kartalı,

Akın salsa insana,

İnsan balçıktır dayanmaz...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Ben Burası, Sen Ötesi”, s. 67)

“Bir merhabadan,

Bin umit coşarım.

...

Mavi öperim elimin yüzünü

Yeşil bırakırım anlıma.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Doğuluyum Horyat Oğluyum”, s. 73)

“Öpücüklerden kalkarız,

Bizi saran alkımlara.

Avcumuzda yüzen dalgalara.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Üç Kelime”, s. 84)

“Dünya ürpertisi bizi öper.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Üç Kelime”, s. 84)

“Ömrüm ağacı,

Silkinmekten,”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Ağaç”, s. 106)

“Anılar,

Çıplak duygular,

Ansızın banyo aldılar,
Sıcak kanımda,
Satın aldılar beni hayal çarşısında...
...
Uygarlık kültür kanıyla kalkar gibi,
Anılarla kalkıyorum.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Anılar”, s. 131)

“Menekşeler hep seni arar.
Ey dudağı gülden bir duvar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Şarkı”, s. 142)

“Yaşadığım günler acısı
Geçmiş suyu ile yakanır.⁶²³”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Sakincilik”, s. 165)

“Dağlar,
Barut giyinmişler.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 172)

“Şu kim bilirler içinde,
Gölğemi içtim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Dut”, s. 166)

“Patika yolların,
Kalbini tekmeledim yürüdüm.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Birinci Gidiş”, s. 172)

“Bütün coğrafyalar,
Tarihsel kalbimizde yerleşir,”

⁶²³Kelimenin doğru yazımı “yıkanır” şeklinde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Biz Mavi Bir İz Sahibiyiz”, s. 194)

“Balçık yaralarımıza,
Güneş kan akıtmış.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Biz Mavi Bir İz Sahibiyiz”, s. 194)

“Ümit gırtlaklarında sesimiz,
Zafer ateşlerine doğru kalkar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Biz Mavi Bir İz Sahibiyiz”, s. 194)

“Benim de yalnızlık salyasından
Kaçak vuran gözlerim,
Sığmıyor kalbime.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Yalnızlık”, s. 206)

“Yalnızlık;

...

Akıveren kanı, durduramamaktır,
Demir pasından öpücükleri
Koparamamaktır...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Yalnızlık”, s. 206)

“İmkansızlık çukurundan
Utanmadan tarak vurdum şiirin saçlarına.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Şiir”, s. 211)

“Yeniden başlasın bu gece
Karanlıklarının tozundan gemilerimi çıkarayım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Karanlıktan Bir Üksürük”, s. 213)

“Kerkük

Bu kelimenin içinde seni siğacak üç K

Senin için ateşlerin suyunu içiyorlar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Kerkük”, s. 215)

“Mahizer sabahleyin

Saat yağmuru etrafında”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Mahizer”, s. 221)

“Gözlerinde uyurdu gece bir çelik arzu

Ve bir avuç un sızı hayal yaşardı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Birinci Aşık Gece”, s. 225)

“Tutsaklıyım.

Çağdaş gönlüme,”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Gelecek Ölüm”, s. 30)

“Dağ!

Yüceliğini duydu,

Onurunu zapt etti.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMENİN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Taş”, s. 74)

“Özgürlük yangınında,

Küle dönsen.

Ateş gibi sönsen.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Sürgün”, s. 88)

“Ellerim yeşil içiyor,
Ne kadar güzel .
Ayaklarım taş ölçüyor
Ne kadar yol.
Kafam başak biçiyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zeytin
İçtenliğimden”, s. 96)

“Ey sabır peygamberi
Geleceksin sanırım.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,
“Geleceksin Sanırım”, s. 101)

“Bir başka biçimde, bal tutuyor .
Sevda arasından kanat çırpan sızıları.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Zeytin”, s. 105)

“Bir ruhsal haykırış
Bin kurşun değerindedir.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,
“Öyleyse”, s. 117)

“Er oluyorlar
Şiir cephesinde.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Okuyanlar”, s. 132)

“Sevda ölüm bağışlıyor.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Gölgelik”, s. 147)

“Kadın geçiniyor
Erkeksi mavimsiden.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Yıldız”, s. 150)

“Bilgin kafatasında,
İğne çarpışıyorlar.
Sapları geçirmek için,
Kalbin delik okullarına.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*,
“Hoşcakalın”, s. 168)

“Tirmandım
Akrap davranışlı yüreğine.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Son”, s. 169)

“Ustura ağızlı bir ümitten
Dünya yüzünden gamı traş ettim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Toz”, s. 184)

“Hiçliğim doğanın oğludur,
İnan ki o benim doğrudur.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Taraft”, s. 186)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KARA VAHAP'IN ŞİİRLERİNDE BİÇİM

Şairler, şiirlerini yazarken yetiştikleri ve içinde yaşadıkları edebî geleneklerden etkilenir. Şiirlerini etkilendikleri üslup ve biçim gibi özellikleri kullanarak yazdıkları görülür. Ondandır ki şairlerin şiirleri incelendiği zaman eğer şiir geleneğe özgü biçimlerle yazıldıysa o geleneğin özelliklerinin ortaya çıktığı görülebilir. Bu da şairin şiirlerini yazarken hangi gelenekten etkilendiğini gözler önüne koyma açısından önemlidir. Kara Vahap'ın hangi geleneklerden ve onlara ait kullandığı biçimleri de bu bölümde inceleyeceğiz.

Öncelikle belli bir geleneğe bağlı olmadığını anladığımız Kara Vahap'ın şiirlerinde halk edebiyatına ait özelliklerin daha ön planda olduğunu görürüz. Örneğin, belli bir redif ve uyak düzeniyle yazdığı şiirlerde halk edebiyatına ait izler vardır. Yarım, tam ve zengin uyak ile yazılmış şiirlerden bazıları şu şekildedir:

“Bak gözümdeki ışı <u>k</u>	a	(-k yarım uyak)
Gün ışımakta gib <u>i</u> .	b	(-i yarım uyak)
Gök yaratılmış yüre <u>k</u> ,	a	
Çekiç altında çiv <u>i</u> .”	b	

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Gök Yürek”, s. 81)

“Ek çekirde <u>k</u>	a	(-ek tam uyak)
Açılır yüre <u>k</u>	a	
Gerçek çiç <u>e</u> k	a	
Sende etek ete <u>k</u>	a	
Gel çek ekm <u>e</u> k	a	
Ekmekten başlar gelece <u>k</u>	a	
(Hasar) ne dem <u>e</u> k.”	a	

(ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU, “Ekmek”, s. 24)

Yarım uyak ve tam uyağa göre az olsa da zengin uyağın varlığını gösterdiği şiirlerden biri de şöyledir:

“İçim aydınlık, a (-n yarım uyak)
Dışım karanlık.” a (-lık ek redif)

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “İçim Dışıma Vatan”, s. 68*)

Şiirlerdeki dizelerin sonlarında tek başına uyak kullanımının dışında redifli kullanımları da mevcuttur:

“Böyle bir gün yanından geçtim a (-tim ek redif)
Bu kalbimin atmasın ölçtüm a (-ç yarım uyak)
İçkilerden gözünden içtim, a
Ah bilseydin içkide ne var.” b

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN, “Şarkı”, s. 142*)

“Yukarıya baktım, a (-ya ek redif / -baktım sözcük redifi)
Aşağını karanlık gördüm b (-k yarım uyak)
Aşağıya baktım a (-ı yarım uyak / -baktım sözcük redifi)
Yukarını ışıık gördüm. b (-gördüm sözcük redifi)

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL, “Bak”, s. 31*)

Kara Vahap’ın bazı şiirleri uzun dizeleri bulunan dörtlükler şeklinde yazılmış. Ayrıca bu şiirlerde dikkat çeken şey ise her dizedeki ilk satır ile ikinci dizedeki son kelimelerin birbiriyle eş olmasıdır. “Tunç uyak” sadece bu şekilde oluşturulan dizeler için kullanılmaktadır. Örneklerle daha net anlaşılacaktır:

“Otuz diyar (-otuz diyar sözcük redifi)

Men gezdim otuz diyar

Kaderine şek etti

Şüpheyi utuzdu yar

O tuzu sen

(-o tuzu sen sözcük redifi)

Yankaldıro tuzu sen

Gerçeğe şekkin gitse

Yalana utuzusen

...

Ya han sa⁶²⁴

(-ya han sa sözcük redifi)

Ya sultan saya han sa

Kan bıçağı kan kalı

Çöz suyunda yakansa

Yaka⁶²⁵ nar⁶²⁶

Yaka elma yaka nar

(-yaka nar: tunç uyak)

Mert iğidin⁶²⁷ kanında

Melaike yakanar.⁶²⁸

(*ŞİİR ESERLERİM I. CİLT, MAHİZER, “Mahizer’in Çağrısı”, s. 242*)

Kara Vahap, şiirlerini daha çok serbest yazmış olsa da halk edebiyatı geleneğine ait hece ölçüsüyle ve dörtlüklerle yazmış olduğu şiirler de eserleri arasında kendine yer bulur. 7’li, 9’lu, 11’li ve 14’lü hece ölçülerinin olduğu şiirler sırasıyla şöyle örneklendirilebilir:

“Elim uzattım sana

(7’li hece ölçüsü)

Tutsan sana gelirim

Uğruna bir an önce

Ben kurbana gelirim.

⁶²⁴Türkiye Türkçesindeki yazımıyla yazılmalıydı. Doğrusu “ya han ise” şeklindedir, baskı hatası vardır.

⁶²⁵Kerkük Türkmenlerinde bu ifadeyi Türkiye Türkçesindeki “gömlek” ile aynı anlamda kullanır.

⁶²⁶Meyvelerden biri olan nardır burada bahsedilen.

⁶²⁷Kelimenin doğrusu yazımı “yiğidin” şeklinde kelimenin başında “y” harfi yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

⁶²⁸Bu kelime aslında “yakınır” olarak yazılmalıydı. Baskı hatasıdır.

Türk neslinden gelmişim
İslamı hak bilmişim
Türkmen sütün emmişim
Hak invana⁶²⁹ gelirim.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT TÜRKMEN'İN ÜÇ NOKTASIDIR*, “Türkmensin”, s. 75)

“İp ucu zapt edilmez gibi (9’lu hece ölçüsü)
Elimden uçtu gönül kuşu
Çekicden ağlamaz yüreği
Doğruluktur örs davranışı.

Gülü at bedene zararsa
Harı tut yerinde yararsa
Kalbinde iyilik⁶³⁰ az varsa
Suçlamaz yosun tutan taşı.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “İp Ucu”, s. 91)

11’li ve 14’lü hece ölçüleriyle yazılmış şiirlere bakıldığında dikkat çeken bir nokta vardır. Dörtlüklerle yazılan bu şiirlerinde vatan ve milletin konu alındığı görülür:

“Kan Kerkük Türkmenin can cesedinde... (11’li hece ölçüsü)

Kökeni mukaddes bir şah damardır...

Meydanda kahraman kılıç adında...

Kurşunlar kanından doğan kaderdir...

Bu milli davaya burdan başladık...

Toprağı hamurken öpüp okşadık...

⁶²⁹Sözlükte taraması yapmama rağmen bu kelime hakkında bir bilgi bulamadım. O yüzden şairle telefonda görüşerek bu kelimenin anlamını sordum. Kendisi bu kelimenin Arapça “adres” kelimesinin okunuşu olduğunu söyledi.

⁶³⁰“İyilik” kelimesinin dizede “i” harfi yazılmamış. Yazım hatasıdır.

Terimiz silmeden dürüst çalıştık...

Bismilla⁶³¹ Maşallah meydan kadardır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Bir Emri İlah'i Gibi”, s. 198)

“Kimse bilmez bu şehirde nasıl güneş doğar (14'lü hece ölçüsü)

Her nesne içtenliğine ağır ağır sığınır

Köküne gün değmeden karanlıklar çökülür

Cılız ışığa karşı her kes ruhun ırgalar.

Kimse bilmez bu şehirde nasıl yağmur yağar

Fark etmez ay-yıldızı güneş batsada çağlar

İnsan kendinden başka birşeyumrunda değil

İğneucu kadar durmaz önünde çökse dağlar.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN YOKSUL*, “Kimse Bilmez Bu Şehirde”, s. 38)

Kara Vahap'ın eserlerinde halk edebiyatının yukarıda bahsettiğimiz özellikleri dışında az da olsa Eski Türk edebiyatı geleneğinden etkilenmiş olduğu şiirlere rastlamaktayız. Örneğin, dizelerini beyit şeklinde yazdığı şiiri de vardır. Bahsettiğimiz bu şiirde ilk dördlükten sonra gerisi beyit nazım birimiyle devam etmektedir.⁶³² Bu şekilde şiire baktığımızda okuyucuya gazel türünü de anımsatır:

“Gönülde ektik bir cephe ağacı a

Türkmenelidir politik amacı a

⁶³¹Kelimenin doğru yazımı “Bismillah” şeklinde olmalıdır.

⁶³²Şairle yüzyüze görüşme imkânı bulamadığım için kendisini telefonla aradım. Burada bir şiir içinde dördlük ve beyit nazım birimlerini bilerek böyle kullanmış.

Tutalım bayrağın mücadeleyden	b
Heyacan dalgası uzasın gücü	c
kursiye ⁶³³ dikilen göz çıkarılsın	d
Toprağı edelim başımız tacı	a
Öpeyim bayrağın kahraman gibi	e
Kan kardeş bileyim yoksulu acı	a
Geçelim birliğin içtenliğine	f
Türkmenin kalmasın bir ihtiyacı	a
Askıda asılan bütün nedeni	g
Uygarlık çözelim ey kardeş bacı.”	a

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BURDA BARIŞI VURDULAR*, “Dava Ağacı”, s. 197)

Noktalama işaretlerinin kullanım yerleri bellidir ve düz yazıdan farklı olarak şiirlerde matematiksel değerlerin kullanımı çok görülen bir durum değildir. Kara Vahap noktalama işaretlerini bazı şiirlerine almış ve vermek istediği anlamı onları kullanarak daha güçlü hâle getirmek istemiş:

“Geçmişteki gibi,

Sesimi

Do – Re..me..fa..sol..la..si,⁶³⁴

⁶³³Büyük harf kullanımıyla ilgili bir hata mevcuttur. Baskı hatasıdır.

⁶³⁴Şairin müzik notlarını sıraladığı bu dizede noktalama işaretiyle ilgili bir eksik kullanım vardır. Üç nokta olması gerekirken iki nokta yazılmış. Baskı hatasıdır.

Bulamazsın.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, BİR AVUÇ DUYGU*, “Olasın Gelirse”, s. 13)

Kara Vahap’ın bir şiirinde kullandığı noktalama işaretlerinden olan kısa çizgi (-) ile yazdığı “Yalla BAGDAT**ba – ğ – da – t**” dizesindeki “**ba – ğ – da – t**” kelimesini bu şekilde yazması şiirde sanki birine sesleniyormuş gibi bir etki bırakır:

“Yalla BAGDAT⁶³⁵**ba – ğ – da – t**

Daha şairana bağırdı

Yolcuları yedi uykudan çağırdı

Her çağırda memleketi

Depremler gibi ırğalanırdı

Ateş ateşten bir adam.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, MAHİZER*, “Şahab’a Kur”, s. 240)

“Güneşin !!

İki gözü olsa,

Yarasa, intihar eder.

Aydın !!

İki gözü olsa.

Yarasa, gözlük giyinir.

Yerin!!

İki gözü olsa,

Yarasa,

Fark etmez bir daha.”

⁶³⁵Cümlelerin ortasında bütün harflerin bu şekilde büyük yazılması şairin tercihidir. Bu kelime vurgulanmak istenmiştir.

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA, “Fark Etmez”, s. 71*)

Matematikte kullanılan işaretlerin düz yazıda sık kullanılmadığını daha önce de belirtmiştik. Kullanılacaksa bile yazıyla metin bir anlam ifade edilecek şekilde dizelerin oluşturulması çok rağbet görmez. Fakat bu konuda tereddüt etmeyen Kara Vahap, “Karanlıkta Bir Gül” başlıklı şiirinde “Ben ile yok = ıslanıyoruz.” diyerek kendisi ile yokluğun, ıslanmak ile eş olduğunu belirtirken eşittir(=) işaretini kullanmıştır:

“Yokluk şerefine.

Ben ile yok = ıslanıyoruz.

Dünya sevdasıyla çok.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN,*
“Karanlıkta Bir Gül”, s. 99)

“İnsan,

Dört aşamadan geçer.

Birinci + dördüncü,

Karanlıklardan içer.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞEHİT ELLERİNDEN ÖPEN*
YOKSUL, “Dört Aşama”, s. 33)

Kimi yerlerde de şairin, şiirin yarısını matematik işlemleri üzerinden ifade ettiğini görürüz. Bütün temel matematik işlemlerini dizelerine alarak şiirinde bir ile birin çarpılsa da bölünde de toplansa da çıkarılsa da aynı sonucu yani biri vereceğini, sonucun her durumda bir olacağını bütün işlem değerlerini de kullanarak kanıtlamak ister gibidir:

“(1111)

Bin yüz on bir

Merak etme çoğunluğuna

$$1 \times 1 = 1$$

$$1 \div 1 = 1$$

$$1 + 1 = 1$$

$$1 - 1 = 1$$

$$1 + 1 \times 1 \div 1 - 1 = B$$

Tabi üç ikiden gelmedir

İki de birden

Bir ötesi birdir

Bir ne olursa bir kalır.”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, ELMA*, “Bin Yüz On Bir”, s. 95)

Sesleri yineleyerek dizide belli bir ahenk yakalamak isteyen Kara Vahap “Ses” şiirinde “s” sesini kullanarak o etkiyi vermek istemiştir:

“Yoğrulduğum günnen⁶³⁶ benimledir.

Birses,

Bir ses.

Ses ses,,⁶³⁷ssssss

Ses dönüyor...”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Ses”, s. 140)

Şairin bir şiirindeki dizelerde kelimelerin diziminde farklılık vardır. İlk dizede sadece bir kelime varken diğerlerinde bu sayı dörde kadar çıkmaktadır ve bu şekliyle sağa dönmüş bir üçgen şeklini andırır:

“Düşünceler

Elektirik cereyanı

⁶³⁶Bu kelimenin doğru yazımı “günler” biçiminde olmalıdır. Baskı hatasıdır.

⁶³⁷Burada virgülün ve noktanın yanyana kullanılması noktalama işaretlerinin kullanım yerlerine aykırıdır. Baskı hatasıdır.

Geçiyor vücudumdan
Hayalimde imparator iskelesinin
Ayağı takıldı gerçek meydanında
Bilinmez nesneler coşuyor
Yaralı bir parantı içinde
Değişiyor kafa
Her an başında.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*,
“Geleceksin Sanırım”, s. 101)

Kendi içinde yaptığı bu farklı düzenlemelerden biri de şiirlerin başlıklarıdır. Alfabedeki harf sırasına göre veya sayıların dizilişine göre başlıkları düzenlemiş olan Kara Vahap, bu başlıklardaki anlamlarında birbirleriyle bağlantılı olduğunu belirtmek istemiştir:

“(A)!

Şarabından içmiş kasırğa,

(B),

Meyhanesinden kopartı⁶³⁸ beni.

Toz toprak ömrüm,

(A) (B) sarısına benzemez.

Kazanımda buğday izintileri,

Samursak saçlarıdır...”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “(A) (B)”, s. 170)

“1

Evini sev.

Yoksa,

⁶³⁸Kelimenin doğru yazımı “koparttı” şeklinde olmalıydı. Bir tane daha “t” harfi kelimeye gelmelidir. Baskı hatası vardır.

gölge⁶³⁹ sana borclu⁶⁴⁰kalır,
Komşudan kibirt⁶⁴¹borç alacaksın.

2

Bir pahane varsa,
Ozaman⁶⁴² ateşler sorumlu değil.
Sisler tanık ise,
Olanlarıda⁶⁴³ koltuk ağaçları susturacak.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ÖPÜŞÜN ARKA TARAFI*, “Yoksa”, s. 192)

Alışılmış işaretlerin dışında kullanımlarda da bulunan Kara Vahap, konusuna uygun olabileceğini düşündüğü işareti kullanmaktan çekinmemiştir. Herhangi bir başlık altına girmeyen istisnaî bir şekilde kullandığı “yukarı ve aşağı işareti” ile yazdığı şiir şiirin konusuna destek sağlayıcı nitelikte olsa da şairin kendi düzenine dâhil bir işarettir:

“...

Ellerimi ağaç ettim,
Kuş.

Omuzlarım dağ ettim,

Kartal.↓

Yaşlarıma,

Yanaklarım ağladı.↑

Çağırıya,

Ellerim yumuldu.↑

Haykırıya,

⁶³⁹Cümleye büyük harfle başlanır. Bu arada buna uymayan bir kullanım vardır.

⁶⁴⁰“Borçlu” olarak yazılması gereken bir kelimenin “ç” harfi yerine “c” kullanımından kaynaklı bir yazım hatası vardır.

⁶⁴¹Kelimenin doğru yazımı “kibrit”tir. Baskı hatasıdır.

⁶⁴²Ayrı yazılması gereken kelimeler bitişik yazılmıştır. Doğrusu “o zaman”dır.

⁶⁴³Ayrı yazılması gereken bağlaç olan “de”nin yazımıyla ilgili bir hata vardır.

Nabızlarım yuvarlandı.↑

Ellerime,

Kuş konmadı.↑

Omuzlarıma,

Kartal inmedi.↑”

(*ŞİİR ESERLERİM 1. CİLT, (...) VE BEN*, “Ellerimin İkisi”, s. 124)

Son olarak Kara Vahap’ın şiirlerindeki biçim hakkında bahsedeceğimiz şey şairin serbest olarak yazdığı şiirlerdeki bazı dizelerin farklı şekilde yerleştirilmesidir. Bu şiirlerde ve diğer serbest şiirlerde dizelerde belli bir düzen yoktur. Dikkat çeken şey ise kimi dizelerin satır sonuna dayandırılmış şekilde olmasıdır:

“Ekmek anahtarın!

Cebine bırakma,

Saklama.

Ekmek kokusu,

Kiliti geçer.

Ekmek bulutunu!

Göz hapsine alma,

Dolama.

Ekmek kokusu,

Yağmuru içer.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞİİR GRİBİ*, “Ekmek Yolculuğu”, s. 158)

“Başımı!

Kıralıyan⁶⁴⁴ yürek,

Kan paktından

Çıkacak bu gece,

Bir kemence.

Cesedimi!

Saran kefen,

Yatır paktından,

Çıkacak bu gece,

Bir eğlence.”

(*ŞİİR ESERLERİM 2. CİLT, ŞU ŞİİRLERİ OKUMAYIN*, “Yatır Paktı”, s. 118)

Şairin belli bir geleneğe bağlı olmadığı anlaşılmaktadır. Ancak yer yer halk edebiyatına uyan biçim özelliklerinin olduğu söylenebilir. Bunları da o özelliklere uyacak şekilde yazan şairin, farklı biçimleri de denediği görülür. Dizeleri bir anlam dâhilinde sağa yatmış bir üçgeni anımsatması ve noktalama işaretlerini de kelimeler gibi etkili olacak şekilde kullanıldığını görmek mümkündür. Dahası günlük hayatımızda işlem yapmak dışında kullanmadığımız matematik değerlerini de dizelerine almaktan çekinmeyen şairin bu şiirlerinde bile görülen anlam bütünlüğü biraz da şaşırtıcıdır. Ondandır ki Kara Vahap’ın şiirlerinde belli bir biçim özelliği vardır, demek zor olacaktır.

⁶⁴⁴Kelimenin doğru yazımı “kiralayan”dır.

SONUÇ

Irak Türk edebiyatının ilk örneklerine Nesimî'nin yaşadığı dönemde rastlanır. Nesimî'den sonra bu coğrafyada yetişen Fuzulî ve onun devamındakiler Türkmen diliyle yazdıkları eserlerle Irak Türk edebiyatına katkıda bulunurlar. Daha sonra Türkmen dilinin bu edebiyatta etkisini kaybettiği görülür. Günümüze yaklaştıkça dilin, edebiyatta ve kültürde önemli bir yere sahip olduğunu hatırlatmak isteyen ve bu doğrultuda mahallî ağzı da kullanarak eserler veren Hicrî Dede gibi şairler çıkar. Bununla beraber Atâ Terzibaşı gibi Irak Türklerinin kültür ve dil unsurlarını Türkmen milletine tekrar hatırlatan isimlerin bu edebiyatın zeminini oluşturduğu söylenebilir. Ne yazık ki bu bağlamda eser veren insanlar rahatsız edilmiş ve ülkelerinden gitmek zorunda kalmışlar.

1920'li yıllardan sonra kendi ülkesinde azınlık edebiyatı hâline gelen Irak Türk edebiyatının, bu sömürüleri boyun eğmediğini göstermek isteyen şairler vardır. Bu şairlerden biri de çalışmamızın konusu olan Kara Vahap'tır. Irak Türk edebiyatında kendine yazdığı şiirle yer bulan şairin, bu şiirleri ülkedeki belli başlı gazete ve dergilerde yayımlanır. Kara Vahap'ın "kısa bir sürede de adını Irak Türkmen edebiyatçıları kervanına kazandırarak, Türkmen edebiyatçıları arasında yetenekli şairlerden"⁶⁴⁵ sayıldığını görürüz.

Kara Vahap, eserlerinde içerik bakımından toplumsallığa, milletin yaşadıklarını yazmaya her zaman öncelik verir. Konularını daha çok gerçek hayattan alan şair, ülkesinin sömürge düzenine geçmesinden rahatsız olur ve şiirleriyle bu duruma başkaldırır. Vatan toprağını ve millet olma bilincini kelimelerin gücüyle çok rahat anlatan Kara Vahap, kendi ülkesindeki yoksulluğu, aç kalan insanları, şehit olanları, bütün dünyada yaşanan değişimlerin kendi ülkesinde engellenmek istediğini çok net bir şekilde şiirlerine yansıtmaktan geri durmaz. Tüm bunların yanında insanî duyguları da yazar. Dizelerinde hayat anlayışından sevgiye, aşktan ümide, yalnızlıktan hasrete kadar her konuyu bulmak mümkündür.

Şiirini ilham üzerine yazdığını söyleyen⁶⁴⁶ Kara Vahap, şiir dilini şairin insafına bırakır. Kendi şiirlerinde imgelere sıkça yer verir. Okuyucunun kolay anlamadığı ve içinde gizem barındıran ifadelerle şiir üslubunu oluşturmaktan çekinmez. Edebî sanatları

⁶⁴⁵Küzeci, 2006, a.g.k., 247.

⁶⁴⁶Kara Vahap ile 15 Aralık 2019 tarihinde söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yüz yüze görüştüm. Bk. Ekler bölümü "Kara Vahap ile Söyleşi" s. 225.

da ustaca kullanır. Hemen hemen birçok edebî sanatı şiirlerinde gördüğümüz şairin bu sanatları dizelerinde doğal bir şekilde kullanması okuyucuyu şaşırtır niteliktedir. Çünkü şiiri okurken akıp giden dizelerin içinde bu sanatlar anlamı bozmadan güzel bir şekilde işlenmiştir. Çeviriye sıcak bakmayan şairin az da olsa diğer dillerden kelimelere başvurduğu görülür. Bu bağlamda bütün şiirlerine baktığımızda diğer dillerden gelen bu kelimeler, şairin şiirlerindeki yalınlığı etkilemez. Ayrıca imgeleri sıkça kullanan şairin şiirlerinde kelimelerin biçim yönüyle uğradığı bir sapma yoktur. Biçimsel sapmanın olmadığı şairin dizelerinde çokça anlamsal sapmalar vardır. Bu sapmaların şiir içinde yerinde kullanımı Kara Vahap'ın Türkçe diline ne derece hâkim olduğunu da gösterir niteliktedir. Halk diline özgü ifadeleri ve soru kalıplarını da sıkça kullanan şair, yalın ama canlı bir anlatıma ulaşmıştır. Bununla birlikte Kara Vahap'ın dizelerinde Türkmen diline ait kelimeler ve deyimler de çok sık kullanmıştır.

Şair, belli bir geleneğe bağlı kalmadan serbest olarak da yazsa da kimi şiirlerinde halk edebiyatı biçim özelliklerini daha sık görürüz. Uyak, uyak düzeni ve redifin olduğu şiirlerin yanı sıra dördlüklerle ve hece ölçüsünün 7'li, 9'lu, 11'li ve 14'lü hâliyle yazılmış şiirler de vardır. Ayrıca kimi örneklerde eski Türk edebiyatına ait bir nazım birimi olan beyitlerle de dizelerin sıralandığını belirtmek isteriz. Ses tekrarlarından yararlanarak şiirindeki ahengi sağlayan anlamı güçlendiren şairin, noktalama işaretlerini de kendine özgü bir biçimde kullandığını görmek mümkündür. Normalde belli kurallar dâhilinde kullanılan bu işaretler, bunların dışında şairin şiirine göre anlam kazanır.

Bu çalışmada Kara Vahap'ın şiirlerinin gösterdiği özellikleri ortaya koymaya çalıştık. Bu sırada gördük ki şair eserleriyle ülkesine, kültürüne, diline sahip çıkmak ve bu dili, kültürü korumak istemiştir. Irak Türkmenlerinin bugünlere kolay gelmediğini söyleyen Kara Vahap, bu durumu şiirlerine yansıtır ve gelecek nesillere de bu bilinci aşılamak ister. Bir gencin ait olduğu vatanının bir zamanlar hangi zorluklar ve yokluklar karşısında milleti tarafından nasıl savunulduğunu bilmesi gerektiğini düşünür. Bunu bilen Türkmen genci, ülkesinin bütün maddi ve manevi değerlerini koruyacaktır. Şairin kendisi de bu bilinci oluşturmak için yazdığı şiirlerle Türkmen edebiyatına önemli bir katkıda bulunmuştur.

KAYNAKÇA

I. Çalışmaya Esas Olan Kaynaklar

Vahap, K. (2017). *Şiir Eserlerim 1. Cilt*. Kerkük: Avcı Basım ve Yayınevi.

Vahap, K. (2017). *Şiir Eserlerim 2. Cilt*. Kerkük: Avcı Basım ve Yayınevi.

II. Yararlanılan Kaynaklar

Aksan, D. (2013). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Çetin, N. (2013). *Şiir Çözümleme Yöntemi*. (11. Baskı). Ankara: Öncü Kitap.

Dilçin, C. (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

Doğan, S. (2018). Irak Türkmenleri. *İNSAMER*, Araştırma (68), 1-27.

Güneş, Z. (2007). *Cemal Süreya'nın Şiir Dili*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Hatiboğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Hazar, M. (2007). Irak Türkmenlerinin Dünü ve Bugünü. *Türkoloji Araştırmaları*, 2 (2), 358-364.

Holat, H., Bitlis, V., Dilbas, N., Tüzer, T., Bayam, G. (1994). İntihar Girişiminde Ümitsizlik ve Depresyon. *Kriz Dergisi*, 2 (2), 320-322.

Hürmüzlü, H. (2003). *Irak Türkmen Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Kerkük Vakfı.

Hürmüzlü, H. (2013). *Irak Türkmen Türkçesi Sözlüğü*. (2. Baskı). Kerkük: Fuzuli Matbaası.

Karaaslan, N. Ü. (1994). Ebû Nüvâs. *TDV İslam Ansiklopedisi C. 10* (s. 205-207). İstanbul: TDV Yayınları.

Karaca, A. (2013). *İkinci Yeni Poetikası*. (3. Baskı). Ankara: Hece Yayınları.

Kayıran, M. ve Saygın, S. (2011). Irak Türkmenleri. *Dumlupınar Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 273-292.

- Korkmaz, Z. (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Küzeci, Ş. (2006). *Kerkük Şairleri (Irak Türkmenleri) I. Cilt*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özen, Y. ve Gülaçtı, F. (2010). Duyuşsal Alan Öğrenilerinden Sevgi ve Sevgi Kuramları (Sevgiye Dair Söylenceler). *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 1 (2), 135-149.
- Özönlü, U. (1990). Klasik Sözbilimin Deyişbilimdeki Uzantıları. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 1 (), 85-94.
- Özkan, N. (2009). Irak Türk Edebî Dilinin Tarihi Gelişimi. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4 (8), 89-107.
- Soğukömeroğlu, M. (2012). Yahya Kemal'in Şiirlerinde Dinî, Mistik ve Metafizik Ögeler. *Uluslararası Türkçe Edebiyatı Kültür Eğitim Dergisi*, 1(1), 218-245.
- Saatçi, S. (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (1993). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü IX* (2. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Türk Dil Kurumu. (1993). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü III* (2. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Türk Dil Kurumu. (2010). *Türkçe Sözlük* (11. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Usta, H. İ. (2003). Irak'taki Türklerin Türkçe Yayınları Üzerine. *Türk Dili*, 615, 298-311.
- Vahap, K. (2006). *Elma*. (2. Baskı). Kerkük: Işık Türkmen Edebiyatçıları Grubu Yayınları.
- _____. (2008). *Şiir Gribi*. Kerkük: Elcenne Bürosu.
- _____. (2008). *Şu Şiirleri Okumayın*. Kerkük: Elcenne Bürosu.

- _____. (2009). *Bir Avuç Duygu*. (2. baskı). Kerkük: Elcenne Bürosu.
- _____. (2009). *Burda Barışı Vurdular*. (2. Baskı). Kerkük: Elcenne Bürosu.
- _____. (2009). *Mahizer*. (2. Baskı). Kerkük: Elcenne Bürosu.
- _____. (2016). *Şehit Elllerinden Açık Yoksul*. (2. Baskı). Kerkük: Avcı Matbaa.
- _____. (2016). *Şehit Türkmenin Üç Noktasıdır*. (2. Baskı). Kerkük: Avcı Matbaa.
- _____. (2016). (...) *Ve Ben*. (2. Baskı). Kerkük: Design Basımevi.
- Vasfi, İ. S. (2001). *Irak Türkleri'nde Deyimler ve Atasözleri*. (2. Baskı). İstanbul: Kerkük Vakfı Yayınları.
- Yılmaz, İ. (2006). Geçmişten Günümüze Irak'ta Türkmen Politikası. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5 (12), 127-142.

Elektronik Kaynaklar

- Saatçi, S. (1997). *Başlangıcından Günümüze Kadar Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi Cilt 6*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Ses Kayıtları

- Vahap, K. (Konuşmacı). (2019). *Kara Vahap ile Söyleyiş*. (CD). Kerkük.

EKLER

KARA VAHAP İLE SÖYLEŞİ ⁶⁴⁷

Kendinizden bahseder misiniz?

22 Kasım 1957’de Kerkük’e bağlı Tuzhurmatu’da Hasadarlı Köyü’nde doğdum. Annemin adı Zehra Abbas’tır. Annem bana hamile olduğu zamanda köyde hastane yokmuş. Sancısı başlamış, Tuzhurmatu’ya yetişmiş; ama hastaneye kadar tahammül edememiş. O yüzden kaldırımında iki taşın arasında beni doğurmuş. O günden beri kaldırımlarda geçiyor vaktim. Kaldırımları çok seviyorum ve son zamanlar vaktimi kaldırımlarda kitap satmakla geçiyorum.

Babamın adı Ahmet Ali Salih’tir. Babam çok mücadeleci bir insandı ve o zamanlar köyde okul yokmuş. Annem ve babam kendi imkânlarıyla bir şeyler öğrenmiş. Tuzhurmatu’da 1960’lı yıllarda ilkokulu İleri okulunda beşinci ve altıncı sınıfı ise Kalkınma okulunda okudum. Ortaokulu da yine bu şehirde İbni Haldun okulunda okudum.

Maddi durumumuzun zayıf olduğu dönemlerde ülkede kıtlık vardı. On kardeşiz ve Tuzhurmatu’ya taşındıktan sonra geçimimizi sağlamak zorlaşmıştı. O yüzden ailedeki herkes kendi ekmeğinin peşine düşmüştü. Kardeşlerim çalışmaya başlamışsa da okullarını bırakmadı. Herkes elinden geldiği kadar okumaya devam etti. Çalıştığım için liseyi dışarıdan bitirmeye karar verdim, üniversite sınavına girdim ama kazanmadım. Tekrar üniversite sınavına girmeyi de denemedim. Eğer okusaydım edebiyat fakültesine gitmek isterdim; çünkü çocukluktan beri içimde edebiyat sevgisi var. Sonra 1980’li yıllarda Kerkük’te kendi kütüphanemi açtım ve kütüphaneme Kara Vahap adını verdim.

Annem, zenginlerin evinde yardımcı olarak ve Tuzhurmatu Kız Lisesi’nde temizlikçi olarak çalıştı ve 1996 yılında vefat etti. Annemin vefatı beni üzmedi, ben her zaman annemle gurur duyardım. Hz. Peygamberin bir sözü vardır: “Cennet annelerin ayakları altındadır.” O yüzden eminim ki benim annem o hanımlardan birisidir.

⁶⁴⁷Söyleşiyi yapan ben Melak Atella Abdulsattar Abdulsattar, 15 Aralık 2019 tarihinde Kara Vahap ile yüz yüze görüştüm. Bu görüşmeyi Kerkük’te bulunan Irak Türkmenleri Siyasi Tutuklular ve Şehit Aileleri Derneği’nde şairin söylediklerini ses kaydına almak suretiyle yaptım. Söyleşimde Kara Vahap’ın hayatı, şiire başlama süreci ve edebiyata dair düşünceleriyle ilgili sorular sordum ve şairden aldığım cevaplara göre tezimin birinci bölümü oluşturdum.

Babam 1970’li yıllarda bize göre erken bir vakitte vefat etti. Annem de vefat ettikten sonra bütün kardeşlerim kendi başlarına evlendi ve kendi yuvalarını kendileri kurdu. Annem ölmeden önce vasiyet etmiş. Oğlum Kara Vahap, teyzesinin kızıyla evlensin diye. Bende annemin vasiyetini yerine getirerek kendimden on dört yaş küçük olan kuzenimle evlendim. İki kız, iki erkek dört çocuğum var. Büyük oğlum Şahin, Musul Üniversitesi Muhasebe bölümünden, Şener de Kerkük Üniversitesi Elektrik Mühendisliği bölümünden mezun oldu. Büyük kızım Şükran, şimdi Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fizik bölümünde okuyor. Küçük kızım Şebnem ise ortaokul birinci sınıftadır. Bütün çocuklarıma şiir kelimesinin ilk harfini olan “ş” harfiyle başlayan isimler verdim. Böyle bir şiir aşkım var.

Şiir yazmaya nasıl başladınız?

Şiir yazmamda hiç kimsenin etkisi olmadı ne annemin ne babamın ne de kardeşlerimin. Benim etrafımda şiir yazan ya da edebiyatçı hiç kimse yoktu. Hiçbir yardım almadan hiçbir şiir hocasının yardımını olmadan kendi kendime şiir yazmayı öğrendim. Okuduğum bir metinde anlatıla iki fare bana hoca oldu. Oradaki olayı şöyleydi: Bu iki fare bir yumurta çalmışlar ve bu yumurtayı yuvalarına götürmek istemişler. Birinci fare sırtı üzerine uzanır, elleri ve ayaklarıyla yumurtayı tutar. Öbür fare ise yumurtayı tutan fareyi çeke çeke yuvaya götürür. Bundan anladım ki şiir birinci zaman ile mekân ve birlik konusu bu iki noktayı kendime kanun yaptım.

Dedem ve babam toprakta ekincilik (çiftçilik) yapardı. Ekmek parasını ayağımızın altındaki topraktan kazanırdık. Ayrıca dedem, babam ve kardeşlerim toprağı severdi. Bu toprak sevgisinin arkasından ben şiir ilişkisi kurdum. Öncesinde biliyordum içinde bir edebî meçhul var benim kendi içimde ama o meçhulü ne olduğunu bilmiyordum. O meçhul gel zaman git zaman yani zannettim edebiyata dair bir meseledir.

Önce “Şişman” adını verdiğim bir tiyatro oyunu yazdım, sonra “Bir Taraflı Seveda” adında bir roman yazdım. Bütün bunları Arapça yazmıştım ama çok başarılı değillerdi. En sonda içimdeki meçhulün şiir olduğunu anladım ve kütüphanelere gitmeye başladım. Şiir kitaplarını ve şiire dair bütün kitapları okumaya başladım. Otuz iki yıldır şiir okuyorum, yazıyorum ama ne olduğunu hâlâ anlamadım. Ne yazmasını nasıl yazılmasını ve ne olduğunu hâlâ anlamadım. Profesörlerin büyük insanların âlimlerin düşünür

insanların hayatlarına girdim, hayatlarını okudum. Onlar da şiirin ne olduğunu bilmemişler.

Çalışma hayatınız nasıldı? O arada kitap okudunuz?

Köyde ekincilik yapardık. Tuzhurmatu'ya yerleşince uzun bir süre amelelik yaptım. Tuzhurmatu'dan Kerkük'e 1978 yılında büyük erkek kardeşimle geldim. Kerkük'te bir süre Kasaphane mahallesinde oturan dayımın yanında kaldık ve sonra herkes kendi imkânlarıyla kendi evi kurdu. Kerkük'te bir sürü işte çalıştım. Amelelik yaptım, ekmek fırınlarında çalıştım. Bir arkadaşım vardı İzzet İsmail. Onun kütüphanesi vardı. Fırsat buldukça her iş çıkışı onun kütüphanesindeki kitapları okumaya giderdim. Onun kitaplığında çoğunlukla Türkmen diliyle yazılmış kitapları alır, okurdum. Çünkü o dönemde Türkmen diliyle yazılmış kitapları bulmak zordu. Ayrıca Arapça şiirleri de okurdum. Bir yandan da kendi kütüphanemi açmak için kitap toplardım.

Lakabınız neden Kara Vahap?

Çocukken Tuzhurmatu'da Ahmet Rıza adında bir komşumuz vardı. Dedem de tarlasında ekincilik yapardı. Bende dedemin yanına gider, onunla çalışırdım. Ahmet Rıza çok çalıştığım için bana sürekli Kara Vahap diye seslenirdi. O günden beri ismim Kara Vahap olarak kaldı. Bu kara lakabını Tuzhurmatu'da çok güçlü, çalışan insanlar için kullanırlar.

Yayın hayatına başlamanız nasıl oldu?

1970'li yıllarda yayın hayatına başladım. Bağdat'ta çıkan Kardeşlik dergisinde "Bir Hoyrat" adındaki hoyratım yayımlandı. Daha sonra hoyrat yazmaktan vazgeçtim, şiir yazmaya başladım. 1980-1990'lı yıllarda başladığım bu şiir yazmalarını 1990'lı yıllarda daha aktif şekilde yaptım. Şiirlerim Bağdat'ta çıkan Yurt gazetesinde yayımlandı. O dönem Yurt gazetesinin başyazarı olan Abdüllatif Benderoğlu şiirlerinden çok etkilendi ve 1996 yılında şiirlerimin kitap hâlinde basılmasına yardımcı oldu. Param yoktu o yüzden Abdüllatif Benderoğlu devletin imkânlarıyla şiirlerimin kitap olarak basılmasını sağladı. Burada basılan ilk kitabımın adı aslında *Burda Barişi Vurdular* olacaktı; ama bu isimle birlikte Abdüllatif Benderoğlu'nun yanına gittiğimde kitap isminin çok kışkırtıcı olduğunu söyledi. O dönem zaten bütün gözler Türkmenlerin üzerindeydi. Türkmenlerin çocuklarına Türk ismi vermeleri bile yasaktı. O yüzden devlet bu şiir kitabının isminden bir şey çıkarır da basmaz diye kitabın ismini değiştirdik. Böylece 1996'da basılan ilk şiir

kitabımın adı *Bir Avuç Duygu* oldu. Bu kitabı yazmadaki gayem Türkmenlerin ne kadar zulüm gördüklerini ve 1924, 1946, 1959 katliamlarını anlatmaktı. O yıllarda yapılan katliamlarda kültürlü Türkmenlerin idam edilmesi ve onların hapisanede yaşadıklarını içimde biriktirmiştım. O yüzden de şiirlerime döktüm.

1996 yılından sonra Türkmen edebiyatına ait şiirlere devlet önem vermediği için kendi imkânlarımla şiir kitaplarımı bastırdım. *Bir Avuç Duygu*’dan sonra 2000 yılında *Elma* adlı şiir kitabım yayımlandı. Bu ikinci şiir kitabıma *Elma* ismini verme sebebim ise 2000 yılında eşim hamileydi. Doğum için hastaneye giderken eşimin canı elma aşerdi fakat maddi durumum elma almaya yetmiyordu. O zaman eşim bir kız çocuğu doğurdu ve ona Şükran ismini verdik. Ona bu ismi verme sebebimiz de eşimin bana teşekkür etmesiydi. Her ne kadar elmayı alamamış olsam da onu düşünüp elma arayışına girmem onu mutlu etmişti. Bende bu olaydan aldığım ilhamla bütün duygularımı şiirlerime döktüm ve ikinci şiir kitabımın adı böylece *Elma* oldu.

Kardeşlik dergisinde 1974 yılında “İş Yeri” adlı bir hoyratım yayımlandı. Yurt gazetesinde de yıllar boyunca şiirlerim yayımlandı. Aksu gazetesinde de yayımlanan şiirlerim var. 2003 yılından sonra başka Türkmen dergilerinde ve gazetelerinde de çokça şiirlerim yayımlandı. Ayrıca şiirlerim edebiyat ve sanat dergilerinde yayımlandı.

Yaşadığımız bu dönem ile sizin yaşadığınız dönem arasındaki fark nedir?

Zaman aynı zaman, gün aynı gün, güneş aynı güneştir; deniz toprak hepsi yerli yerinde aynıdır. Yalnızca değişen insanlardır. İnsanlarında hakkı var değişmeye; ama edebiyat yönden yeni de edebiyatımız daha öne gitmeli daha önem kazanmalı eskiden bir ışık olarak kalmıştı biz hâlâ bu ışığa bir şey katamadık. Şimdiki yaşadığımız zamanda edebiyata o kadar önem verilmiyor. Bu değişme sebep olan insanların hayat görüşleridir. Burada iki nokta önemli bence. Birincisi şimdiki insanlar her şeye kolay, hiçbir şeyi çaba harcamadan elde etmek istiyorlar. İkincisi de bizim zamanımızda Türkmenlerin başlarına gelen zorluklar, patlamalar insanların ölmesi, elektrik, su olmaması, düzgün bir hayat yaşamaması... Bu insanların nasıl şiire, edebiyata hevesleri olsun! Kerkük’te insanların hevesleri kırılıyor. 2003’ten önce de Türkmenler zulüm görüyorlardı. 2003’ten sonra daha beteri oldu; bir şehit yerine iki şehit oluyordu Türkmenlerden. Bu olaylar içimde keder, sızı gibi duygular uyandırmıştı.

İlk şiirinizi ne zaman yazdınız?

Benim için son yazdığım şiir ilk şiirdir.

Şair kimliğinizi üç kelimeyle belirtecek olsanız bunlar ne olurdu?

Ahlâk, millet ve vatan.

Dört çocuk babası olarak gelecek kuşaklara karşı bir edebî yükümlülük hissediyor musunuz?

Ben yazdığım şiirleri olduğum dönem için yazıyorum. İçinde yaşadığım olayları ve etrafımda olup biteni aktarıyorum okuyucuya, millete. Gelecekteki nesiller bizim şiirlerimizi görsün, edebiyatı yaşatsınlar; çünkü eski olmazsa yeni de olmaz.

Kitapları ilk defa okumaya başladığınızda kaç yaşındaydınız?

Köyde tarla sürerken bazı türküler söyledik: “Oy Mahizer Mahizer / Güneşe aya benzer.” Bu gibi çok hoşuma giderdi. Büyüklerimin tarlada türkü ve şiir söylemeleri bana ilham olmuştu. Ben kitap okumadım. Çocukken ben annemi, vatanımı, ayağımın altındaki toprağı bile şiir görüyordum. Ben şiiri bu biliyordum ve anlıyordum. Benim gözümde her şey şiir. Şiiri insanların gözünden okuyordum. Şiiri insanların çalışma hayatlarında okudum, şiiri hapishanede okudum. Şiiri idam sayfasında okudum, şiiri kitaplar içinde tarih içinde coğrafiye içinde metafizik arkası bile şiirler okudum.

Şiirlerinizi yazarken büyük sıkıntılar çektiniz mi?

Şiir, şaire ihanet edemez. Şiirle şairin arasındaki mesafe ilahidir. Ben şiir yazarken şiire yalvarırım kolay gel bana ve kolay okun diye. Şiir yazarken etrafımdaki hiçbir şeyi düşünmem; çünkü şiir bir yetenektir, bir sancıdan doğar.

Başkalarının sizin şiirleriniz hakkında en dikkat çeken yorum sizce hangisiydi?

Sevdiğim şairlerden Tuzhurmatulu şair Hasan Görem, meşhur bir Türkmen şairidir. Bu şaire yazdığım bir şiirimi okudum. O şiirdeki “Lekedir gözün yaşı gönlümün yarasında” dizesini duyan Hasan Görem, bana “Dur!” dedi. “Bunu nereden getirdin gönül yarası nedir biliyor musun?” Hocam ne söylüyorsunuz? demiş ki gönül yarası nedir? Dedim gönül yarası yani aşk yarası insanda gönül yoktur. Kalp var insanda gönül şairin içinde bir terimdir. Gönül yoktur hangi organın ismi gönüldür. İnsanda kalp var. Kalp çarpmasında belki de şairler bundan çok istirham ederler. İşte bu şair bana bu soruyu sorarken beni uyandırdı yani uyardı. Ben şaire okuduğum bu şiiri annem için yazmıştım.

Bu şiirim mantığın dışındadır. Normalde de $2+2=4$ eder; ama şiirde $2+2=4$ etmez. Yine $1+1=2$ eder; ama şiirde $1+1=0$ 'dır.

Çocuklarınız ya da eşiniz sizin şiir yazmanızdan hiç etkilendi mi?

Ben evde hiç şiir yazmadım. Genelde şiirlerimi çarşıda iş yerimde yazarım. Bazen şairlerin şiir sancısı gelir ya işte bana o duygu o sancı geldiğinde onları kafamda toplayıp hemen gidip iş yerimde şiiri yazmaya başlarım.

En sevdiğiniz şiiriniz veya şiir kitabınız hangisidir?

Bütün şiirlerim benim için aynıdır. Bütün şiirlerimi ve şiir kitaplarımı seviyorum, aralarında ayırım yapamam. Ama *Mahizer* kitabımın ben öldükten sonra basılmasını istiyorum. Bu benim vasiyetimdir.

Mahizer ne demek?

Mahizer benim memleketimin tarih hayatıdır. Bu kitapta 1920 yılında Tuzhurmatu'da olan bütün olayları şiir olarak yazdım. İngilizlerin bu memleketi girip çıkmasından, milletin ve memleketin neler çektiğini hep yazdım ve hâlâ da yazıyorum.

Sizin için böyle önemli bir kitabın adını neden *Mahizer* koydunuz?

Mahizer, birleşik bir isimdir. "Mah" ay, "zer" de altın demektir. Mahizer koydum memleketime hitaben çünkü benim memleketim hem ay hem de altın gibi parlaktır. Bu şiir kitabıma saygım sonsuz; çünkü şehit olan arkadaşlarıma üzerine şiir yazmışım, memleketim tarihine zarar verenleri yazmışım. Gurbete giden arkadaşlarıma yazdım. Zulümleri ve haksızlıkları yazıyorum. Memleketime ilk giren arabayı bile yazmıştım, yani olup biten her şeyi yazdım. Memleketin ekonomik ve siyasi mücadelesinden de her şey var.

Şiir şaire gelen ilhamlara göre hızlı bir şekilde hiç düşünmeden akışına bırakarak mı yazmalıdır? Nasıl yazmalıdır?

Önceden göz görür. Bu gözün gördüğü ayrıntıları, bütün milletler düz yürür ama şair bunların aksine yürür yani tersine, gördüklerini eserleri yansıtmalıdır. Bunu yazamaz eğer kendisinde bir yetenek olmasa, bütün olayları göz görür sonra hayalde toplar. Şiirin sancısı geldiği zaman bu hayal göz gördüğü beyine gönderir. Beyin o zaman yazması için komut verir yaz diye.

Şiirde dil nasıl olmalıdır? Sizin bu konuya bakışınız nedir?

Şiir yazarken dünyadan kopuk olmalıdır. O sırada fikrinde kelimelerden başka hiçbir şey yoktur. Şiirlerimdeki dil güzelliği benim için önemlidir, her aklıma gelen kelimayı şiirime yazmam.

Şiirde imge önemli midir? Okuyucu o imgeyi anlamalı yoksa anlamamalı mıdır?

Bazen şair mecburdur şiirini okuyucunun anladığı şekilde yazmaya bazen de mecbur değildir. Yani imgeleri okuyucu anlamayacak diye kullanmamak olmaz. Bence o okuyucu gün gelir anlar o şiiri mutlaka. Bütün şiirlerde bir gizem olmalıdır ve hiçbir şiir olaysız olamaz. Okuyucunun şiiri kolayca anlamaması lazımdır.

Sizce şiirde belli bir üslup olmalı mıdır? Üslup eleştirileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tabi her şairin şiirlerinde kendine dair has bir üslubu vardır. Benimde şiirlerimde kendime ait bir yöntemim vardır. Bu yöntem ve üslup konularını eleştirmenler söyler, şiiri okurlar ve söylerler. Yani bunları eleştirmenler keşfeder. Şairin üslubu yaşadığı zorluklara bağlıdır. Ben zorluğu severim, her şey zorluktan geçer.

Şiir sizin gözünüzde nedir?

Edebiyat özellikle şiir bir devletin kültürel bakımından en önemli bir nesnedir. Eğer devlet için bu kadar önemliyse düşün aile içinde nasıl olacaktır. O yüzden şiir çok önemlidir ve gelecek kuşaklar için en iyi şekilde aktarılması lazımdır.

Herkes şiir yazabilir mi?

Hayır, yazamaz. Şiir mantık işi değil ki herkes yazabilsin. Şiir yazmak bana göre Allah'ın verdiği bir yetenektir. Bu bir yetenektir ve herkes şiir yazamaz. Bu yetenek Allah'ın bize yani şairlere verilen en güzel hediyedir. Mesela, çocuklarımdan hiç birinin şiire ilgisi yok sadece büyük kızı Şükran şiir dinlemeyi seviyor; ama şiir yazmayı bilmiyor. Zaten bir insanda şiir yazma yeteneği yoksa o insanı şair yapamazsın. Çocuklarımda da bu yetenek yok; ama genel olarak şiiri seviyorlar. Öyle ya bir insanı doktor veya mühendis veya bir temizlikçi olabilir; ama şair yapamam bu Allah'tan gelen bir yetenektir; yani doğuştan olan bir şeydir.

Sizin etkilendiğiniz şairler var mı?

Ben bütün şairlerin şiirlerini okurum. Öyle bir şairden etkilenme gibi bir durumum yok.

Sizce şairlik sonsuza kadar sürdürebilir mi?

Şairlik bence öldükten sonra da sürdürülür. Şair asla şiirden kopamaz bir kere bağlandı artık kopamaz. Ben öldükten sonra da türbem şiir yazacak. Benim kefenim, toprağım, tabutum şiir yazacak.

Sizin şiirlerinizde yazdığınız ve kendinize en yakın hissettiğiniz konular toplumsal konular mı yoksa bireysel konular mı?

Toplumsal konulardır çünkü benim her şeyim vatanımdır. Vatanda toplumdur.

Okuduğunuz Türk yazarlar ve şairler var mı?

1900 doğumlu Türk şairlerine ait şiirlerin hepsini okudum. Bunlardan bazılarını sayacak olursam: Kemalettin Kamu, Nazım Hikmet, Faruk Nafiz Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek.

Batı edebiyatından beğendiğiniz şair ya da şiirler var mıdır? Çeviri şiirler hakkındaki fikriniz nedir?

Batı edebiyatından Louis Aragon diyebilirim. Onun “Elsa’nın Gözleri” adlı şiirini severim. Çok şiiri var zaten. Ben bütün şiirleri okuyorum her türden. Şiiri başka bir dile çevrilirse anlamını ve özelliğini kaybeder.

Etrafınızdakilerine şiiri nasıl anlatırsınız?

Şiir sana gelir, sen şiire gidemesin. Şair ile şiir arasında mesafe yoktur.

Ayrıca şairin kendi verdiği bilgiye göre ülkesini şiir alanında tanıtmakta da geri durmamış. Bu konuda kendisinin şöyle bir başarısı da vardır: “Azerbaycan’da Tebriz’de katıldığım şiir yarışmalarından üçüncü çıktım.”

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Melak Atella Abdulsattar ABDALSATTAR

Yabancı Dil : Irak Türkmencesi, Arapça, İngilizce, Türkçe

Doğum Yeri ve Yılı : Irak-Kerkük/1.12.1994

E-Posta : orhanmelek95@gmail.com

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2017, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
- 2012, Kerkük Üniversitesi, Beşeri Bilimler Eğitim Fakültesi, Türkçe Bölümü
- 2009, El Huda Kız Lisesi